

KARAVANA GRE NAPREJ...

Pred dnevi se je v Nici v Franciji zaključil vrh Evropske unije, ki je imel na svojem dnevnem redu kar bogato delovno beležnico. Na njem je - poleg petnajstere - v uvodnem delu prisostvovalo tudi trinajst držav kandidatnih za skorajšnji vstop v Evropsko unijo. Med temi je bila tudi Slovenija, ki je že pridružena članica in skupno s štirimi drugimi državami (Češka, Poljska, Madžarska, Ciper) pričakuje zadnje dejanje tega pomembnega polnopravnega političnega pridruženja.

Celotno zasedanje v tem rafiniranem obmorskem, nekdanj italijanskem mestu ob Modri obali pa je precej zasenčilo kar divja kontestacija skrajnih, zlasti levičarskih sil. Samo iz Italije jih je prišlo kar veliko, čeprav je moral njih vlak po ukazu francoskih oblasti ostati kar v obmejnem mestu Ventimiglia. Zlasti hudo je bilo prvi dan tega zborovanja. Kaj so si pri tem mislili zlasti vladni predstavniki držav srednje in vzhodne Evrope, ki so jim take vrste manifestacije tuje in nepoznane? V kakšno Evropo naj bi torej šli? Vprašanja, ki zaenkrat verjetno ostajajo brez odgovora.

Kdo so bili tu prisotni? Poleg seveda francoskih gostiteljev - predsednika republike Jacquesa Chiraca in premiera Lionela Jospina - so bili v glavnem to vladni predstavniki in zunanji ministri prej omenjenih držav. Za Italijo sta bila to predsednik vlade Giuliano Amato in zunanji minister Lamberto Dini, za Slovenijo pa premier Janez Drnovšek in zunanji minister Dimitrij Rupel.

Kako je z evropsko listino o pravicah, o kateri je najprej tekla beseda? O tej smo sicer pred časom že obširno pisali, zato bi se ob njeni vsebini sedaj ne ustavljali več. Dejstvo je, da ta dokument predstavlja nekako pozitivno osnovo za bodočo ustavno ureditev politične Evrope. In to je tudi namen sam tega dokumenta. Ta naj postane Magna charta Evrope. Veliko bo sicer treba še listini dodati oz. jo izpopolniti in to tudi v zvezi z evropskimi narodnimi skupnostmi, posebno manjšinskimi.

Kako pa bo z notranjo ureditvijo bodoče Evrope? Kako z njeno vlado (danes komisijo)? Znano je, da imajo danes v Evropi nekatere večje države po dva predstavnika oz. ministra v vladi ali komisiji. Tako ima npr. Italija sedanjega predsednika Evropske komisije Prodi in komisarja Montija. Številčna prisotnost držav v prihodnjih vladah pa je še v bistvu vprašljiva. Danes je Evropska unija sestavljena iz petnajstih držav. Pa jutri? Imeli bomo verjetno že kmalu do 27 držav članic. Kako naj bo potem sestavljena evropska vlada? Če danes se predlaga, naj bi se večje države odpovedale enemu od dveh komisarjev in bi tako vse članice imele v vladi le po enega predstavnika.

S kakšno večino pa bodo v bodoče sprejemali sklepe Evropske unije? Danes je v veljavi soglasje. Za bodočo pa bo obstajala tudi pravica veta. Razne države se pri tem ogrevajo za kvalificirano večino v sprejemanju sklepov. Naj še omenimo, da so neke ob koncu zasedanja in po dolgih debatah dodelili štirim večjim državam članicam (Velika Britanija, Nemčija, Francija in Italija) po 29 volilnih glasov v Evropskem svetu, medtem ko jih bodo seveda manjše članice imele manj.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

Gledamo naprej ali nazaj ob upoštevanju teh ali onih okoliščin. Ne vidimo pa, da nam, kot v peščeni uri, beži sedanost. Hic et nunc. (Tu in sedaj) Enkrat živimo za študij, enkrat za uveljavitev v poklicu, drugič za postavitev doma in družine, tretjič za otroke in njihovo bodočnost, pa je življenje naokrog. Voščila so na videz najlažje opravilo. Zelo lahko je izustiti najboljše želje, morda tudi občuteno, ne da bi pomislili, kako lahko pomeni tudi pomoč v potrebi ali vsaj prijazno besedo in se tega zavemo morda šele, ko se udeležimo pogreba. (...) Pa kaj, tudi voščilo pomaga živeti!

RAFKO DOLHAR, TRŽAŠKI POL-DNEVNIK, STR. 96

ZA SLOVENSKO MANJŠINO TEKMA S ČASOM

KDAJ BODO V ITALIJI VOLITVE?

DRAGO LEGIŠA

Pred nekaj dnevi smo brali, kako se politični nasprotniki praviloma obkladajo z besedami, ki prej sodijo v kako beznico kot v še tako ostro politično razpravo. "Fašist, komunist, nezanesljivec" in podobno so besede, ki si jih politiki kot po tekočem traku izmenjavajo zlasti na srečanjih, kjer jih poslušajo množice, a tudi med razpravami pred televizijskimi zasloni ni mnogo bolje. Kot prihi to pa drži, da je politika v Italiji dejansko postala televizijski spektakel. Taki drži se ni izognil niti slovit filozof Norberto Bobbio, ki je v nekem svojem javnem nastopu označil prihodnje državnozborske volitve v Italiji za nič manj kot "civilizacijski spopad". Bobbio je po političnem prepričanju socialist in se seveda zavzema za zmago levsredinskih sil.

Sedanja 13. legislatura v zgodovini italijanske republike se je začela po državnozborskih volitvah 21. aprila 1996. Po 60.

Tako se vprašujejo v Italiji ne samo Slovenci, ampak vedno večje število Italijanov. Slovenci bi seveda radi videli, da bi senat prej končno spravljal pod streho zaščitni zakon, ki ga je poslanska zbornica odobrila v letošnjem juliju, Italijani pa so, kot kaže, že skoraj do grla siti nenehne prerekanja med strankami večine in opozicije.

členi republiške ustave mandat tako senatne kot poslanske zbornice traja pet let. 61. člen ustave pa določa, da morajo volitve obeh novih zakonodajnih zborov potekati v roku 70 dni od konca mandata prejšnjih. V rednih razmerah bi morale prihodnje državnozborske volitve biti med majem - julijem leta 2001. Če se bo legislatura končala redno, bo po vsej verjetnosti obveljala tradicija, po kateri se nove volitve razpišejo malo pred potekom rednega mandata obeh zbornic.

Možen je seveda tudi razpis predčasnih volitev, in sicer predvsem v primeru, ko ministrski predsednik ugotovi, da njegova vlada ne uživa več zaupanja parlamenta. Predsednik vlade se v takih okoliščinah poda na

Kvirinal, kjer predsedniku republike poroča o novem položaju. Državni poglavar jemlje sporočila na znanje in praviloma naprosi predsednika vlade, naj se predstavi parlamentu in zaprosi za zaupnico. Če je ne dobi, sme predsednik republike predčasno razpustiti parlament in razpisati nove volitve.

Poglejmo, kakšno je trenutno stanje v obeh zakonodajnih zbornicah.

V poslanski zbornici se levsredinska večina odločno zavzema, da se izvede drugo branje zakonskega predloga, po katerem bo Italija postala federalno urejena država. Zadeva ni seveda nova, saj je s takim programom nastala politična stranka z imenom Severna liga, katere ustanovitelj in nesporni voditelj je Umberto Bossi. Slednji pa skupno s celotno desno sredino, torej z Berlusconiem in Finijem ter nekaterimi voditelji nekdanje KD, odločno odklanja odobritev zakonskega predloga o federalizmu, čes da večini gre le za volilno gesto, medtem ko bi vprašanje zahtevalo še temeljite obravnave, za kar pa v legislaturi, ki se izteka, ni več časa. Berlusconi in njegovi zavezniki čedalje glasneje zahtevajo, naj se razpišejo predčasne volitve.

V senatu je še vedno v teku razprava o finančnem zakonu za prihodnje leto. Do izglasovanja tega zakona pa ne more priti na dnevni red splošne razprave nobeno drugo vprašanje. To je tudi eden glavnih razlogov, da je prišlo do velike zamude v postopku za odobritev našega zaščitnega zakona. Po odobritvi finančnega zakona pa bi leva sredina rada dala na dnevni red razpravo in odobritev novega volilnega zakona. Za sedanjo večino je to vprašanje predvsem zato pomembno, ker je od njene povoljne rešitve baje odvisno volilno zavezništvo med levo sredino in komunističnimi prenovitelji, brez katerih je zmaga leve sredine na bližnjih volitvah zelo tvegana. Tega pa se dobro zaveda tudi in predvsem sedanja opozicija, ki odločno odklanja kakršnokoli razpravo o novi volilni zakonodaji.

STRAN 2

OD VIDMA IN GORICE DO TRSTA

ČUDNO OŽIVLJANJE PROTIMANJŠINSKEGA RAZPOLOŽENJA

ALOJZ TUL

Številni politiki iz naše dežele (izvzeta je seveda večina predstavnikov Nacionalnega zavezništva) so se predvsem v besedah pogostoma ponašali z njenim večnarodnostnim značajem, kar naj bi bistveno ovrednotilo tudi njeno evropsko vlogo. Nekateri so pri tem ostajali zgolj pri načelih, drugi pa so šli tudi nekoliko dlje in začeli priznavati furlanski in slovenski jezik in kulturo v upravnem življenju javnih ustanov, od dežele do pokrajin in občin.

Medtem ko se je prisotnost slovenske narodne skupnosti v glavnem priznavala ves povojni čas na Tržaškem in Gorškem, pa so se razmere v videm-

ski pokrajini odločilno spremenile šele v obdobju zadnjih desetih ali petnajstih let, zlasti po razkroju političnega sistema strank, ki sta ga obvladovali nekdanja Krščanska demokracija in v zadnjem obdobju tudi Craxijeva socialistična stranka. Pred dvajsetimi leti se je novonastala Severna liga več let dosledno zavzemala za pravice narodov in drugih specifičnih krajevnih skupnosti. V spominu je tako ostal nastop njene vidnega predstavnika Fontaninija, ki se je kot predsednik deželnega odbora podal v vas Matajur v Beneški Sloveniji in javno solidaliziral s tamkajšnjimi Slovenci. Žal tudi ta politik,

danes senator, ne kaže več tiste neposredne naklonjenosti do manjšin. Kakšno stališče bo Severna liga zavzela do našega zaščitnega zakona v senatu?

NEPRIČAKOVAN ZASUK
V VIDMU

Zato je pred tedni presenetilo glasovanje v videmskem pokrajinskem svetu glede popravkov k statutu, ki so zadevali priznanje furlanskega, slovenskega in nemškega jezika, pri katerem so svetovalci Severne lige in Naprej, Italija ter Nacionalnega zavezništva zavrnili vsa omenjena dopolnila.

STRAN 2

- 02 Breda Susič
DVOUNMI BARAKOV ODSTOP
- 02 Janez Povše
PREVELIKO ZATIŠJE V SLOVENIJI?
- 03 Jurij Paljk / intervju
MARKO TAVČAR
- 06 Majda Artač Sturman
VOŠČILA ZA ROJSTNI DAN
- 07 Marjan Drobež
NOVI KNJIGI O ZGODOVINI SLOVENCEV V ITALIJI

- 07 Peter Szabo
ENKRATNI?
- 10 Iva Koršič
ZVONKI OTROŠKI PRAZNIK
- 12 TABORNA ŠOLA SZSO
- 14 Damjan Hlede
DELNA POENOSTAVITEV ZA KAPITALSKE DRUŽBE
- 15 Ivan Žerjal
ŠPORT KREPI NARODNO ZAVEST

EVROPSKI SVET IN MI

Predsednika SKGZ in SSO Pavšič in Pahor sta 12. t.m. v Rimu izročila predstavnikom Sveta Evrope spomenico o trenutnem stanju spoštovanja temeljnih pravic slovenske narodne manjšine v Italiji. "Več kot 50 let po začetku veljave republiške ustave, beremo v spomenici, in kljub notranjepolitičnim in mednarodnim obveznostim italijanske države slovenska manjšina v Italiji še vedno čaka na zaščitni zakon, ki bi z zagotovitvijo enakih pravic vsem Sloven-

cem zaustavil proces asimilacije in slovenski narodni skupnosti omogočil primeren razvoj na vseh področjih socialnega življenja, da bi lahko polno prispevala k rasti celotne deželne skupnosti in torej tudi države."

Podtajnik pri ministrstvu za deželne zadeve Bressa je izjavil, da bo senat prihodnji mesec razpravljal in odobril zaščitni zakon. Upamo, da ne gre le za eno tolkih obljub in napovedi, ki se niso nikdar uresničile.

DOBRA NOVICA ZA KOROŠKE SLOVENCE

Avstrijsko ustavno sodišče je razsodilo, da je odredba avstrijske zvezne vlade iz l. 1976, ki je predvidevala uporabo slovenskega jezika v stiku z oblastmi samo v občinah, kjer je najmanj 20% občanov Slovencev, v nasprotju z avstrijsko ustavo. Sodišče je pozvalo zvezno vlado, naj omenjeno odredbo uskladi z ustavnimi določili.

KOT POVEST O JARI KAČI

Medtem ko zaključujemo redakcijo, še vedno ni jasno, kdo bo predsednik ZDA. Zdi se, da je še vedno glavni favorit Bush. Celotna zadeva nas zelo spominja na povest o jari kači.

S 1. STRANI

2

ČUDNO OŽIVLJANJE PROTIMANJŠINSKEGA...

Pri tem so svetovalci omenjenih strank šli tako daleč, da so celo obšli obstoječi državni zakon o varstvu tradicionalnih manjšin v Italiji št. 482/99. Novi pokrajinski statut tako le posredno omenja furlanščino v poslovanju sveta in nič več.

Od toliko lepih besed o evropski odprtosti ni v statut prišlo ničesar, kar bi vsaj omenjalo večnarodnostni značaj videmske pokrajine. Gre očitno za velik korak nazaj. To spremembo poznavalci razmer pripisujejo

po nedavni smrti predsednika Melzija, ki je politično sicer pripadal gibanju Naprej, Italija, a je kazal določeno odprtost do pokrajinske stvarnosti, kar zadeva krajevne jezikovne in narodnostne posebnosti. Kot sedaj beremo v krajevem tisku, je levosredinska opozicija, ki se je zavzemala za omenjene odbite popravke v korist narodnostnih skupin in jezikov, dala pobudo, da bi se ponovno odprla razprava o spremembah pokrajinskega statuta.

S 1. STRANI

KARAVANA GRE NAPREJ...

Vrh v Nici je za nami. Veliko je še nerešenih vprašanj, zlasti in tudi glede vsebine Evropske listine o pravicah državljanov. Naj samo zabeležimo glas iz Vatikanu, ko je prefekt Kongregacije za verski nauk kardinal Ratzinger ostro kritiziral Evropsko listino, češ da ne omenja oz. upošteva duhovnih in verskih osnov evropske kulture in tradicije. Rezultati vrha v Nici bodo vsekakor zelo odmevni še v bodoče, saj vsi sklepi srečanja nakazujejo v bistvu smernice za politično in družbeno življenje Evrope v novem tisočletju.

Evropska karavana pa gre naprej, in to kljub hijenam, ki tulijo v puščavi (da spominimo le na znano Aškerčevo prispodobno ob puščavskem potovanju). Karavana gre torej naprej in s težavo premaguje ovire, ki jih na poti srečuje. Upajmo, da bo končno le prišla do zelene oaze...

KDAJ BODO V ITALIJI VOLITVE?

Pri tem tudi poudarja, kako resnična demokracija zahteva, da se pravila demokratične igre - in volilni predpisi so njena bistvena postavka - določijo čim bolj enotno, to je s tesnim sodelovanjem vseh političnih sil. Leva sredina pa bi najraje videla, da bi se razprava o volilnem zakonu pričela še pred božičnimi prazniki, to je takoj po 20. decembru, saj se zaveda, da ga mora nato odobriti še poslanska zbornica.

Slovenska manjšina v Italiji je popolnoma upravičeno zaskrbljena, saj dejansko obstaja resna nevarnost, da zaščitnega zakona parlament ne bo odobril v tej legislaturi. Ne glede na velike vrzeli, ki jih vsebuje tako imenovani Masellijev zakonski predlog, je vendar treba ugotoviti, da bi odobritev zakona pomenila korak naprej na poti varstva osnovnih pravic naše narodnostne skupnosti.

PRIMER OBČINE GORICA

Tudi Gorica, ki je v preteklosti veljala za do Slovencev odprto mesto, ubira rakovo pot glede priznavanja njihove prisotnosti v samem mestu. Po dosedanjih izjavah občinske uprave, naj bi se zakon št. 482 izvajal le na področju Štandreža, čeprav v mestu delujejo dve osrednji slovenski kulturni središči in druge organizacije ter v njem prebiva znatno število Slovencev.

Doslej je znano, da zahteva po uveljavljanju manjšinske zaščite na celotnem občinskem ozemlju podpira 12 levosredinskih svetovalcev, po 3. členu omenjenega zakona pa bi jo moralo podpreti vsaj 14 svetovalcev, tj. ena tretjina. Za takšne zagate nosi krivdo zakonodajalec, ki ni točneje določil ozemlja za izvajanje zakona.

DOGAJANJE S POKRAJINSKIM STATUTOM V TRSTU

Nekaj podobnega kot v Vidmu bi nacionalistični krogi hoteli doseči s pokrajinskim statutom v Trstu. Desnosredinska uprava, ki sedaj vodi pokrajino, se že več kot leto dni prizadeva, da bi se črtala vsa tista mesta v statutu, in posredno ali neposredno imenujejo ali zadevajo slovensko manjšino oziroma prebivalstvo. Razprava o tem v pristojni komisiji stalno odlagajo, ker si v sami večini baje niso enotni, da bi kar tako "brisali" Slovence, saj dejansko v znatnem številu živijo na celotnem pokrajinskem ozemlju.

Kot vidimo, v vseh treh pokrajinah ne gre za zgolj slučajne izpade "vročih" glav, temveč za več ali manj zavestno ravnanje nasprotnikov manjšinskih pravic. To samo potrjuje prepričanje, da v glavih še znatnega števila ljudi ostajajo "zidovi"...

ZADNJI POSKUS ZA REŠITEV MIROVNEGA SPORAZUMA ALI "UMAZANA POLITIKA"?

DVOUMNI BARAKOV ODSTOP

BREDI SUSIČ

Barak (na sliki levo) je bil od začetka leta - ko je izgubil večino v parlamentu in ko mu ni uspelo obnoviti mirovnih pogajanj, predvsem pa v zadnjih dveh mesecih - ujet med kladi v om in nakovalom: na eni strani je moral narediti vse za pospešitev mirovnega procesa, na drugi pa ga je prodorno napredovanje konservativnega Likuda, ki se je upiral predvsem kateremukoli kompromisu v zvezi z Jeruzalemskim vprašanjem, silil v precej nepopustljivo držo in v pogajanja za razširitev koalicije tudi na prej omenjeno stranko. Njegove izbire so bile pod udarom tako desnega kot levega političnega bloka v državi. Izgubljal je popularnost med volivci in kredibilnost na mednarodni ravni.

Izbira o odstopu je bila tako v političnem smislu do pičice preračunana: s tem da je prehitel nezaupnico Knesseta, ki bi peljala do razpusta parlamenta in predčasnih volitev, je ujel dve muhi na en mah. Najprej je preprečil razpust in parlamentarne volitve in se tako izognil napovedanemu katastrofalnemu volilnemu porazu svoje stranke. Potem pa je iz tekme za premiersko mesto s prefinjeno potezo izključil svojega najnevarnejšega tekmeča - bivšega prvega ministra Benjamina Netanyahuja (na sliki desno). V primeru, da država ostane brez voditelja, zakon namreč predvideva, da morajo biti volitve za novega premiera zapisane v roku dveh mesecev.

To pomeni, da imajo vsi izredno malo maneverskega prostora oziroma časa za morebitne druge protiofenzive. Predvsem pa zakon uvaja posebno omejitev: za prvega ministra ne sme kandidirati, kdor ni član Knesseta. Netanyahu, ki mu ankete javnega mnenja pripisujejo močno prednost pred Barakom, se je po izidih volitev leta

1999 zaradi političnega poraza odpovedal parlamentarne sedeže in tako trenutno ni član Knesseta. To pomeni, da ne sme kandidirati na volitvah.

Netanyahu je ostro obsodil Barakovo odločitev. Po njegovem mnenju premieru ni do tega, da bi spoštoval voljo državljanov, kot zatrjuje, pač pa mu gre samo za ohranitev položaja. Barak namreč računa na to, da ima v volilnem spopadu z drugim konservativnim kandidatom, Arielom Sharonom, trenutnim leaderjem Likuda, veliko več možnosti za uspeh kot pa proti Netanyahuju.

Zdi se, da se predstavniki vseh političnih opcij strinjajo v tem, da so volitve edini pravi izhod iz zapletene politične in državne krize. Vsi (tudi pripadniki Barakove stranke) pa skoraj enoglasno zahtevajo tudi enake možnosti za vse (tudi Netanyahuja), ki bi želeli kandidirati za mesto premiera.

Možnosti razpleta je več: parlament bi moral spremeniti zakon, ki preprečuje kandidaturu ne-parlamentarcev - kar pa je zaradi pomanjkanja časa in politične razdrobljenosti parlamenta skoraj nemogoče. Knesset bi moral izpeljati do konca postopek glasovanja o

nezaupnici Baraku. Vendar izgleda, da se marsikateri parlamentarec boji izgubiti sedež in je zato proti razpustu in torej tudi nezaupnici. Tretja rešitev je poseg Vrhovnega sodišča. To naj bi se izreklo o možnosti, da se zakon, ki preprečuje enake možnosti, ne bi spoštoval.

Kakorkoli se bodo odločili v Netanyahujevem taboru, se svetovni javnosti postavlja drugačno vprašanje: je bila Barakova odločitev pravilna v luči iskanja miru na Bližnjem vzhodu? Tudi če bi mu na volitvah uspelo zmagati, bi še vedno ne mogel računati na večino v parlamentu, ki bi ostal šibak zaradi notranje razdeljenosti. New York Times ugotavlja, da bi mu na volitvah edino mirovni sporazum s Palestinci lahko prinesel zmago in utrditev položaja. Toda zaenkrat je celo težko govoriti o prekinitvi ognja na zasedenih ozemljih, kaj šele o miru. Arafat je v zvezi z Barakovim odstopom dejal, da mu ne zaupa več, saj do sedaj ni držal nobene od danih obljub. Arabska liga pa je Barakov odstop razglasila za zmago nove Intifade.

Najverjetnejši datum novih izraelskih volitev je 6. februar.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

PREVELIKO ZATIŠJE V SLOVENIJI?

Po oktobrskih volitvah je v Sloveniji nastopilo pričakovano zatišje. Zmaga slovenske levice je namreč tako prodorna, da opozicija v tem trenutku nima nikakršnih maneverskih možnosti, razen da čaka na napake vladajoče večine. In prav zatišje je bila želja večine Slovencev, ki očitno zavračajo tisti tip demokracije, v kateri so politična soočenja odločna in vsakodnevna. Narodu kot celoti se zdi tovrstno politično prizorišče prenemirno in že kar razdiralno. Ni torej čudno, da je volilna nagrada zato pripadla slovenski levici, istočasno pa je postala do kraja razvidna svojevrstna miroljubnost Slovencev. Kljub temu smo se na tem mestu večkrat zavzemali za odločna politična soočenja v prepričanju, da je le z njimi mogoče zagotoviti učinkovito družbeno dinamiko in s tem uspešno prodornost na notranje kot predvsem na zunanje političnem prizorišču. Toda mnenje, ki res nekaj oziroma največ velja, je volja volivcev in proti tej volji ugovori niso smiselni.

Volivci so torej želeli zatišje in zato ga sedaj imamo. Novo nastalo stanje je tako enosmerno, da se mnogi sprašujejo, kaj bo sploh počela opozicija. Ne manjka ocen, da dosedanja pomladna politika nima nikakršne prihodnosti več ali pa vsaj precej časa ne. Torej smo se znašli v vzdušju obveznega sporazumevanja, seveda na škodo pomladne stranke, ki se bo izredno težko upirala volji politične večine. Poleg tega bomo morali na pomladni strani še kar nekaj časa preživljati obdobje neprijetnega medsebojnega

obračunavanja, saj za volilni poraz nočejo priznati svoje odgovornosti prav tisti, ki imajo največ zaslug zanj. Tudi se bomo morali soočiti z dejstvom, da smo se bili v zadnjih letih prepogosto pripravljeni posluževati ostre in večkrat kar osebne prepirljivosti v odnosu do nas samih, predvsem pa da se je na našem bregu presenetljivo razbohotila oblastizelnost vseh vrst kakor tudi njena sestra samovoljnost. Posledično je bilo politično delo premalo strokovno, zaradi česar smo pokazali osupljivo nerazumevanje za izgrajevanje tiste družbene podobe, ki bi jo lahko prepričljivo ponudili prav vsem svojim rojakom. Močnejša pomladna politika lahko izide le iz takšne ali kakšne druge podobne analize.

Vsaj prehodno se bo torej Slovenija neverjetno poenotila, to pa pomeni manjši pretok različnih idej, manjšo dinamiko ter manjšo učinkovitost. Seveda pa nam je pri srcu dinamična in učinkovita prihodnost matične države kot vseh drugih delov slovenstva, zato velja tudi v novih pogojih storiti vse, kar je le mogoče. In tukaj imamo kot manjšina zelo lepo priložnost, saj lahko nadaljujemo s prizadevanji, s pomočjo katerih bi pri državnem zboru ponovno zaživela komisija za Slovence v zamejstvu in po svetu. V enakem smislu imamo priložnost in obvezo, da posredujemo matični državi vse tiste spodbude, s katerimi bi slednja na kar najbolj aktiven način pospeševala sprejemanje našega zaščitnega zakona.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL. 0481 533 177

FAX 0481 536 978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL. 040 365 473

FAX 040 775 419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000 LIR,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

INTERVJU / MARKO TAVČAR

DELO V MANJŠINSKEM VINOGRADU

JURIJ PALJK

Ste zadovoljni s knjižico, ki je izšla pri Ognjišču in nam predstavlja svetlik primorskega duhovnika?

Seveda sem vesel. Za nastanek te knjižice pa se moram predvsem zahvaliti tomajskemu župniku, g. Ivanu Furlanu, ki je pred dvema letoma, ko smo se v Avberu spominjali 50-letnice smrti Virgila Ščeka, želel, da bi objavili bolj poljuden življenjepis o tem izrednem človeku, ki je v sebi združeval veliko darov. Te talente je Šček dosledno razdaljal za duhovni in splošni napredek Slovencev, zlasti pa za obstojo slovenskega naroda v mejah Italije. S prijateljem, muzejskim svetnikom Markom Vukom sva tedaj pripravljala razstavo o Ščku in g. Furlan nam je pokazal zvezek, v katerem je ohranjen življenjepis o Virgilu Ščku, ki ga je ob njegovi smrti napisal tedanji tomajski župnik g. Albin Kjuder. Ko sva pogledala ta zapis, sva bila oba mnenja, da bi ga kazalo dopolniti in objaviti, saj je delo človeka, ki je Ščeka poznal in bil priča številnim opisanim dogodkom. Zlasti so dragoceni odlomki z anekdotami o delovanju in pastoralni avberskega gospoda. Zaradi časovne stiske in organizacijskih težav je tedaj stvar zamrznila. Letos poleti pa mi je Ognjišče predlagalo, da bi to delo končal, ker bi ga radi vključili v zbirko Graditeljev slovenskega doma. Potrebno je bilo torej spet vzeti stvar v roke in Kjuderov zapis dopolniti s podatki, ki jih ni poznal ali jim ni mogel posvetiti dovolj pozornosti. Kjuderov življenjepis pa nedvomno predstavlja jedro te publikacije in zato je Kjuder tudi naveden kot soavtor. Dodan je torej še en kamenček k boljše poznanju in razumevanju Ščeka - večplastne osebnosti, ki je bila sicer že nekajkrat v zadnjih letih deležna zgodovinskega prikaza, nazadnje pred kakim mesecem na zgodovinskem simpoziju v Sežani.

Prav bi bilo, da bi nam povedali kaj več o samem Virgilu Ščku, ki ga vsaj mlajši rodovi premalo poznajo in bi po našem mnenju moral biti tudi danes za zgled javnim delavcem v naši sredi, kako lahko človek ostane narodno zaveden in pokončen tudi v najtežjih trenutkih.

Če bi hotel kaj več povedati o Virgilu Ščku (1889-1948), bi to zahtevalo veliko prostora. Menim, da so vsaj osnovni podatki o njem in njegovem delovanju sorazmerno precej dostopni (gesli v SBL in PSBL, Boris Bandelj, Katoliška socialna politična misel Virgila Ščeka). Gotovo pa je koristno vedno znova obujati spomin na duhovno oporoko, ki nam jo je zapustil. Če strnem, bi ga lahko označili za idealista, ki se je razdaljal za narod v zavesti, da je uspešno mogoče graditi le na "granitni skali" - Bogu. O tem pričajo: a) odločitev, da postane duhovnik, da bo tako lahko kar največ naredil za splošni napredek slovenskega naroda; b) dosledno delovanje v duhu krščanskega socializma in praktično uresničevanje te ideje; c) sposobnost in volja, da z izrednim organizacijskim talentom in ustvarjalnim organizacijskim duhom z vedno novimi idejami za pastoralne, vzgojne, gospodarske, kulturne in politične pobude vodi in pomaga svojemu ljudstvu, da preživi in napreduje (nekatero njegovo pobudo, npr.: Goriška Mohorjeva družba, še živijo); d) zvestoba svoji vesti in prepričanju, tudi za ceno nerazumevanja s strani nadrejenih in civilnih oblasti ter sodelavcev.

Psihologi (Fromm) take ljudi označujejo s pojmom "revolucionarna osebnost", se pravi osebnost, ki vnaša

Sodelavca našega tednika Marka Tavčarja poznamo kot časnikarja in dolgoletnega urednika Kmetijskega tednika na Radiu Trst A, a tudi kot tajnika Goriške Mohorjeve družbe. Sodeluje še v odboru Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in poje pri Fantih izpod Grmade. V našem listu smo že poročali, da je te dni pri Ognjišču v Kopru izšla Tavčarjeva knjižica, življenjepis primorskega duhovnika Virgila Ščeka. Izid te knjižice in novih mohorjev pri GMD je bil povod za razgovor z njim.

v dinamiko okolja, v katerem živi in deluje, tudi pomembne, predvsem duhovne novosti. Virgil Šček lahko res veliko pove tudi človeku sedanjega časa, saj je bil v svojem načinu delovanja in mišljenja izrazito inovativna oseba.

Omenili ste Albina Kjudra, za katerega le malokdo danes ve, da je bil prvi apostolski administrator za koprski del tržaške škofije takoj po drugi svetovni vojni.

Predstavite nam tega velikega slovenskega duhovnika.

Tudi za Albina Kjudra smemo trditi, da je bil izjemna osebnost. Rodil se je v Dutovljah leta 1893, umrl pa v Sežani 1967. V duhovnika je bil posvečen leta 1916, nato je služboval v Barokovljah, pri Starem sv. Antonu v Trstu, leta 1924 pa je postal župnik in dekan v Tomaju, kjer je nato deloval naslednjih 43 let. Jeseni leta 1955 ga je Sveta stolica imenovala za apostolskega delegata tedanjemu apostolskemu administratorju msgr. Mihaelu Torošu za jugoslovanski del tržaške - koprške škofije. V mesecu novembru tega leta je dobil tudi vse škofovske pravice in bil slovesno ustoličen v koprski stolnici. Leta 1961 ga je papež Janez XXIII. imenoval za apostolskega administratorja tega dela škofije, a leta 1964 je Sveta stolica združila goriško in koprsko administracijo ter imenovala dr. Janeza Jenka za apostolskega administratorja za Slovensko Primorje, z oktobrom leta 1977 pa je msgr. Jenko postal rezidenčni škof koprške škofije.

Kjuder je bil vsestransko nadarjen duhovnik. Zlasti pa velja izpostaviti njegovo zanimanje za zgodovino in arhivistiko. Velike zasluge ima, da je uredil t.i. Tomajsko knjižnico, ki jo zdaj hranijo v Vipavi, v kateri so se ohranili izredno dragoceni in redki listi, tudi nekateri unikati. Kjuder je sistematično zbiral gradivo o zgodovini Primorske in zlasti Krasa. Objavil je več člankov, še več pa je ostalo v rokopisu. V ciklostilni obliki je leta 1972, izšel Zgodovinski mozaik Primorske s posebnim poudarkom na razmere na Gornjem Krasu. Največ spisov pa je ostalo neobjavljenih v župnišču. Med temi je tudi omenjeni življenjepis o Virgilu Ščku, ki ga je Albin Kjuder končal 14. avgusta leta 1948, se pravi niti poldrugi mesec po Ščekovi smrti.

Kot tajnik Goriške Mohorjeve družbe ste pred kratkim predstavili novo bero knjig. Bi nam zato kaj več povedali, kako ste se pri GMD odločili za ta izbor?

Že večkrat in v raznih okoliščinah smo povedali, da je vsakoletna knjižna zbirka GMD rezultat dolgoletne (letos že 76-letne) tradicije. Jedro, okrog katerega se zbirka oblikuje, je Mohorjev koledar, ki ob čisto koledarsko-astronomskem delu objavlja celo vrsto (letos več kot 50) člankov in esejev, pesmi in fotografskih dokumentov o življenju in delovanju zlasti naše zamejske slovenske narodne skupnosti. Koledar za leto 2001 je posvečen 1000-letnici prve dokumentirane omembe Gorice in delovanju zlasti naše zamejske slovenske narodne stvarnosti. K mohorjanski tradiciji spada tudi povest oz. literarna knjiga. Letos smo že začeli pripravljati izdajo knjige domačega avtorja, ki je ta zbolel,

tako da ni mogel pomagati pri končnem izboru družinskih zgodb, ki jih opisuje na zanimiv in svež način. Ta knjiga čaka sedaj na pripavo za objavo, v zbirko za leto 2001 pa smo postavili dragoceno in redko knjigo, se pravi epsko pesnitev Jože Lovrenčiča *Sholar iz Trente*. Gre za delo žal premalo poznane primorskega rojaka, ki je v knjižni obliki izšlo leta 1939. Spremno besedo k naši izdaji je prispevala prof. Lojzka Bratuž. To je bila tudi priložnost, da smo se pri GMD poklonili Joži Lovrenčiču ob 110-letnici njegovega rojstva. Zadnja leta skušamo tudi vključevati v zbirko otroško knjigo. Mnogi nas v tem smislu nagovarjajo in spodbujajo. Menimo, da je to smotno in dejanska investicija za prihodnost. Letos smo imeli pri tem posebno srečno roko. Milan Pasarič, avtor *Pravljic na potepu*, združuje namreč v sebi pripovedni in risarski dar, tako da je svoje pravljice tudi sam imenitno ilustriral. Pri njem bi rad ponovno poudaril izredno kulturno in vzgojno vlogo, ki jo v našem zamejskem prostoru opravlja Radio Trst A. Milana Pasariča namreč poznamo predvsem kot radijskega sodelavca in avtorja pravljic, ki jih naša radijska postaja v jutranjih urah posveča otrokom. Knjižni prvenec Milana Pasariča je nastal prav kot izbor trinajstih pravljic iz bogate zbirke, ki jih je avtor pisal za tržaški radio. Seveda jih je nekoliko predelal in priredil za knjižno izdajo, a Radio Trst je potrdil svojo nenaдомestljivo vlogo! V zbirki *Naše korenine* pa je kot 11. zvezek izšla knjiga zgodovinarja dr. Borisa Mlakarja *Tragedija v Cerknem pozimi 1944*. To je knjiga, ki vsaj po našem mnenju postavlja celotno dogajanje (nemški napad na partijsko šolo v Cerknem 27. januarja 1944 in represaljo partizanskih vojaških oblasti, ki mu je sledila s pobjem 14 nedolžnih žrtev, med katerimi sta bila tudi kaplana Lado Piščanc in Ludvik Sluga) v pravi okvir in razkriva tragično resnico tistega dogodka.

Vsekakor je za poznavanje bližnje preteklosti izjemne važnosti zbirka Naše korenine, v kateri ste letos izdali omenjeno knjigo zgodovinarja dr. Mlakarja o tragediji v Cerknem. Kako je prišlo do te knjige in kdo je dal pobudo zanj? Ter seveda tudi vprašanje, kaj pri GMD pripravljate za prihodnja leta v tej zbirki?

Res je zbirka *Naše korenine*, ki ji je duhovni oče in tudi urednik dr. Branko Marušič, s svojimi 11. zvezki razgrnila že marsikatero manj znano stran naše polpretekle zgodovine. Takoj naj tudi dodam, da je seznam prihodnjih izdaj kar dolg in tudi zanimiv. Kratkoročno naj omenim vsaj zbornik o dr. Antonu Kacinu, ob 100-letnici rojstva, in knjigo posvečeno Istri, njeni preteklosti, etnološkim zanimivostim ter njenemu narodnemu in splošnemu razvoju. Glede letošnje knjige iz te zbirke pa lahko rečemo, da smo že dolgo vedeli, da dr. Mlakar zbira gradivo in pričevanja o tragičnih dogodkih v Cerknem pozimi 1944. Zato smo bili zelo veseli, ko nam je sporočil, da je čas dozorel in da bo knjigo napisal. Dela se je lotil z njemu lastno temeljitostjo in natančnostjo. Pri GMD, velike zasluge pri uredniškem delu ob izidu ima prof. Marija Češćut, pa smo

bili tudi veseli, da se je odločil, da knjigo ponudi nam. Vendar tudi to ni slučajno, saj Mlakar izrecno omenja v uvodu, da je prav krog okoli Katoliškega glasa in kasneje Novega glasa v vsem tem povojnem času ohranjal živ in svetel spomin na kaplana Lada Piščanca in njegovega sobrata Ludvika Slugo ter ostalih dvanajstih žrtev, ki so bile po nedolžnem umorjene na Lajšah. Goriška Mohorjeva družba je torej počaščena, da je lahko poskrbela za izdajo te nove knjige, ki razkriva celotno resnico tistih tragičnih dogodkov in trpljenja. Krog se tako nekako sklene.

Pri GMD ste letos izdali izjemno knjigo. Govorimo o knjigi Umetnost 20. stoletja na Goriškem in v Posočju, ki jo je uredil odlični poznavalec slovenske umetnosti Marko Vuk. Prav bi bilo, da nam poveste, zakaj ste se za to knjigo odločili in tudi to, zakaj bo knjiga izšla tudi v italijanskem jeziku?

Pri GMD je v letošnjem letu izšlo več knjig. Naj naštejemo. V sodelovanju s SMREKK-om dvojezična pesniška antologija Jurija Paljka, *Kako je krhko - Com'è fragile*. V sozaložbi s tržaško založbo LINT italijanski prevod Staničeve Slovenije, nadalje italijanski prevod *Križevga pota* Ljubke Šorli z upodobitvami postaj Franka Žerjale. Delo je prevedla prof. Marija Kacin, izšlo pa je ob posvetu, ki je bil posvečen Ljubki Šorli sredi minulega marca. V zbirki duhovnih spisov je v postnem času izšla knjiga salezijanskega duhovnika dr. Zvoneta Štrublja - *Ali je Bog oče in mati?* Menim da bo ta knjiga še predmet temeljitih razprav, saj sistematično in zaokroženo obravnava zanimivo temo o Božji naravi, ki je bila doslej navadno le nakazana ali mimogrede omenjena. Štrubelj pa ji je dal tehtnejšo in bolj formalno podobo. Zelo odmevno, zlasti na Primorskem, pa je najnovejšo delo gospe Dorice Makuc *Sardini*. Knjiga je doživela že več zelo odmevnih in uspešnih predstavitev in zanjo vlada veliko zanimanje, saj skorajda ni družine v tem prostoru, ki ne bi imela med vojno katkega sorodnika v t.i. posebnih bataljonih v Južni Italiji ali na Sardiniji. Pred kratkim pa tudi knjiga *Utrinki mojega življenja* g. Bogomila Breclja, ki predstavljajo svet zase v spominskih publikistikah, saj resnično temeljijo bolj na vtisih in fotografijah kot pa na opisanih dejstvih. Pri Pastirčku je izšla še zbirka pravljic Anamarije Volk *Zlobec Katarince*.

Zdaj pa k *Umetnosti 20. stoletja na Goriškem in v Posočju*. Knjigo smo izdali v sodelovanju z Goriškim muze-

jem iz Nove Gorice. Pobuda je sofinancirana tudi iz programa Interreg 2 Evropske zveze, pomagala pa so še številna druga podjetja in ustanove, katerim se GMD iz srca zahvaljuje in jim izraža priznanje za veliko občutljivost in pozornost, ki jo izkazujejo s podporo take izdaje o slovenski ustvarjalnosti na Goriškem v stoletju, ki se izteka. Knjiga, ki bo v kratkem izšla tudi v italijanskem prevodu, želi na trajen način obeležiti 1000-letnico prve omembe Gorice v zgodovinskih virih. Uradna predstavitev pa bo šele januarja. Zakaj v italijanščini? V upanju, da nas bodo sosedje bolje spoznali in da bodo zato padle pregrade nerazumevanja.

Za GMD je značilno, da pri njej domala vsi sodelujete na čisto ljubiteljski in prostovoljni ravni. Bi nam lahko predstavili uredništvo GMD?

To me spominja na neko predstavitev naših knjig v Ljubljani, ko je nekdo (mislim, da je to bil pisatelj Saša Vuga) dejal, da pri GMD zmoremo podvig, kot je bil Primorski slovenski biografski leksikon, ker delujemo na idealistični pogon. Ta trditev nedvomno drži. Prepričan pa sem, da to velja za vse ali skoraj vse, kar delamo v okviru naše manjšine. Brez idealizma in prepričanja, da nas lahko reši pogube le ustvarjalno delovanje na vseh področjih, ne bomo preživel. V primeru mrtvila bi namreč za daljše ali krajše obdobje postali bolj ali manj zanimiva folklor s svojimi ljudskimi običaji (osmice, mlaji v Bregu, kraška ohcet, zažiganje Lovrenca, trikaljevske kolednice itd), nato pa bi za nami izginila vsaka sled. Delujemo torej iz idealizma in ljubezni ter z veliko skrbjo za skupno prihodnost. Vsekakor pa se Goriška Mohorjeva družba pripravlja na redni občni zbor, ko bomo tudi obnovili vodstvo naše bratovščine. Z odborom pa sodeluje tudi širši krog sodelavcev in svetovalcev, ki so nepogrešljivi in neprecenljivi sodrujki naših izdaj. Brez te zajejnosti gotovo ne bi zmogli vsega, kar je bilo narejenega. Vsem gre zato iskrena pohvala in zahvala.

Kdor vas pozna, ve, da radi poje. Aktivno sodelujete pri zboru Fantje izpod Grmade in pri vodstvu Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu. Po vaše se velja, da si treh Slovencev skupaj ni mogoče predstavljati, ne da bi ti peli?

Ta zadnja trditev je značilna publika, ki ni nikoli veljala. Zlasti mlajše generacije pa se zaradi drugačnega načina življenja, splošno razširjene komercialne glasbe in skoraj povsem zamrle navade domačega petja, navadno soočajo z velikimi težavami pri petju, zlasti v zboru. Pevovodje otroških in mladinskih zborov nam lahko povejo, s kakšnimi problemi se soočajo pri svojem delu, ko je že zlitno enoglasje težko dosegljivo, kaj šele dvo ali večglasje. Za človeški glas trdim, da je najpopolnejši instrument, a tudi za lepo in čim bolj popolno obvladovanje tega instrumenta potrebujemo veliko vaj in znanja. Sam sicer rad pojem, petje me bogati in veseli, sprošča me in mi omogoča doživljanje občutkov in spoznavanje nekaterih življenjskih izkušenj, ki bi mi sicer ostale tuje, a zavedam se, da je velika razlika med ljubiteljskim zborovskim pevcem in solanim glasom. Pri osebnem doživljanju pesmi smo si mogoče amaterji in izsolani pevci lahko blizu. Za poslušalce pa zmorejmo le dobro izvežbani pevci pod vodstvom natančnega in občutljivega pevovodje do potankosti posredovati glasbeno in besedno sporočilo skladbe. Mi amaterji se po svojih najboljših močeh in sposobnostih trudimo...

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU BŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

3. ADVENTNA NEDELJA

*"Vriska, slonska hči! Ukaj...! Veseli se, raduj se! ... On se veseli nad teboj." (Sof 3, 14. 1714)**"Moja moč in moja pesem je Gospod." (Ps - Iz 12,3)**"Veselite se v Gospodu!" (Flp 4, 4)**"Kaj naj storimo?" (Lk 3, 10. 12. 14)*

P. Hugo Rahner, brat znanega teologa Karla, je veliko raziskoval in pisal. Med drugim je izdal drobno knjigo z naslovom *Človek in igra*. V njej ima tudi poglavje *O Bogu in igri*. Ker so njegova dela temeljita, so služila, zlasti tista o cerkvenih očetih ter o filozofiji prvih krščanskih stoletij, bratu Karlu za vsa številna dela, ki jih je ta mož izdal. Njegova odlika pa je bila vedrina ali veselje v vsem. Vedno je našel dovtip, še posebno v pogovoru, tako da je kar izžareval veselje nad človekom, v omenjenem delu pa pravo pašo za optimizem, za življenje v skrivnostno ljubečem Bogu.

Znano je tudi njegovo delo o življenjepisu sv. Ignacij Lojolskega z naslovom *Romarjevo poročilo*, kjer je mojstrsko podana igra Boga v življenju človeka, ne le Ignacija: treba je prositi za spoznanje in razločevanje duhov: prislusniti je treba Duhu. Podobno najdemo pri sv. Tereziji Deteta Jezusa, ki si želi, da bi bila majhna žoga v božjih rokah.

Tudi pri sv. Tereziji Veliki diha eno samo veselje nad božjo navzočnostjo. Janeza od Križa je to veselje ogromno stalo: ječo, obsodbo, prezir s strani so-bratov, eno samo trpljenje.

Spreobrnjenemu Savlu - sv. Pavlu - Jezus pokaže, koliko bo moral zanj pretrpeti (Apd 9, 16), da bo lahko oznanjal veselo novico o našem Gospodu. Isto držo lahko opazimo pri človeku, ki je globoko doma v Svetem pismu. Saj kar izžareva božjo slavo, kakor Mojzes (na sliki), ko se je vračal z gore, kjer se je bil srečal z Bogom iz oči v oči. Vprašujemo se, kakšen je bil Jezus, da je tako silno pritegoval vse vrste ljudi, a kako, da je obenem zbujal smrtno sovraštvo celo pismoukov. Sveto pismo zna torej priti tudi do mozga in razkriti misli, udariti ostreje kakor vsak dvorezen meč (Heb 4, 12).

Že po Janezu Krstniku božja beseda zadene v živo, v srce, v korenino tako, da se tri vrste ljudi sprašujejo, kako lahko pridejo do Boga. To je ljudstvo na splošno, cestinarji in vojaki. Janez pokaže vsem pot do njega. To je pot delitve dobrin s tistimi, ki imajo manj kakor jaz ali ki nič nimajo. Je namreč pot pravičnosti in poštenja. Je pot miru, nenasilja, krotosti, dela in službe (Lk 3, 10-14). Tu je vir veselja, radosti, prekipljajočega optimizma.

Sv. Ignacij Antiohijski celo prosi, ko je na poti trpljenja, saj ga vlačijo zavezanega v verige, da bo za hrano zverem in pašo podivjani množici v rimskem koloseju, naj verniki ne molijo za njegovo rešitev. Neizmerno namreč hrepeni po spoznanju in veselju Boga.

Vsi ti ljudje se pa zgledujejo po Učitelju, ki je pokazal pot do Očeta po križu, po odpovedi. Tu je vsa modrost, ki najde veselje in življenje v izgubi. Najde brate in vse, k jih je zapustil zaradi božjega kraljestva, že v tem času, v prihodnjem veku pa večno življenje (Lk 9, 23-24; 18, 29; Mt 19, 29).

Ko mislimo, da je bil Janez Krstnik prestrog do ljudi, izjavlja on sam, da bo Kristus krščeval s Svetim Duhom in z ognjem (Lk 3, 16), ki ne pomeni samo binokostnega dne, marveč tudi trpljenje. Najhujše trpljenje pa prihaja od znotraj. Zato se zahteva najprej sodba pri domači hiši, v srcu. Spreobrnjenje ali spremenitev mišljenja in dela ter srca je pekoča kakor ogenj. Toda samo to sežiga pleve, da ni treba v neugasljivi ogenj ali v glodanje črva (Mt 13, 30. 40. 42. 50; Mk 9, 48).

A kakšna tolažba je dejstvo, da se Bog sam veseli rešenja svojega ljudstva (Sof 3, 17)? Izrael pa poskakuje od veselja že ob vrnitvi iz suženjstva (Iz 9, 2 in dr.).

Tudi sami se radujemo pred našim Bogom pri nedeljskem bogoslužju (Ps 20, 6; 31, 11). Veselo pričakujemo novo rojstvo Jezusa v našem ostarelem srcu. Kot zbor čutimo božjo bližino v molitvi, pri branju božje besede, v prepevanju, v skupnem prizadevanju za dobro, celo v trpljenju (Iz 12, 6; Ps 96, 1.11 nss.).

Zato se potrudimo, da bomo koga razveselili. Čeprav je bil morda nekoč prevelik poudarek na telesnem postu, mora kljub vsemu roditi veselje bližnjemu, ki vidi pomaziljeno glavo in nasmeš na ustnicah, kljub notranji stiski (Mt 6, 17). Kajti sam Bog trpi z nami in se obenem veseli rešenja izgubljenega (ovce, drahme, sina - Lk 15, 1-32).

To veselje temelji v srcu, ustvarja harmonijo, jasno lice, podarja zdravje (Prg 17, 22). Veseli se božje zvestobe.

Marija se raduje Jezusovega rojstva (Lk 1, 47) tako, kakor se je prej radoval Abraham ob misli, da bo videl Gospodov dan (Jn 8, 56). Jezus se veseli oznanjevanja evangelija (Lk 10, 21; Apd 2, 26). Prav tako apostoli (Lk 10, 17; Apd 8, 8; 15, 3). Radujejo se spreobrnjenici (Apd 16, 34); verujoči so v veselju, četudi živijo v preskušnjah (Mt 5, 12), v preganjanjih (1 Pet 1, 6.8). Verni bodo na koncu polni veselja ob razodetju Kristusove slave (1 Pet 4, 13) (po B. Gillieron, Blek, 2000, 210-213).

Advent naj nas usmerja v Boga, ki je naša pesem.

SVETOLETNO SREČANJE TAKSISTOV IN KATEHISTOV

"BODITE PRIČEVALCI VERE!"

Tudi v nedeljo, 10. t.m., je sveti oče Janez Pavel II. na Trgu sv. Petra nagovoril množico vernikov. Ker je bil v petek, 8. t.m., praznik Brezmadežne, se je v Rimu nabralo izjemno veliko ljudi, med njimi tudi jubilejnih romarjev v Večno mesto.

Sv. oče je v nedeljo posebej nagovoril taksiste, ki so imeli v nedeljo svoj jubilejni shod na Trgu sv. Petra. Dejal jim je, da imajo važno vlogo v družbi, saj so stalno v stiku z ljudmi; zato jih je tudi naprosil, naj bodo prijazni do strank. "Nenehno ste v stiku z ljudmi, saj preživite veliko časa v avtomobilu in zato dobro poznate resnično plat naše družbe... Med delom srečujete ljudi, ki se vam večkrat zaupajo. Bodite do njih pozorni in jih vljudno ter potrpežljivo poslušajte ter jim skušajte vlivati veselje. Prav vi lahko opravljate dragoceno poslanstvo evangelizacije, in to v primeru, da znate sogovornikom prenašati veselje vaše vere in vsakodnevnega krščanskega življenja. Ne zanemarjajte dejstva, da morate tudi sami rasti v spoznavanju Kristusa in

njegovega evangelija! V vsakem človeku, kateremu ustavite, skušajte najti in prepoznati brata, ki ga je potrebno ljubiti in mu služiti!" Med številnimi taksisti so bili tudi predstavniki avtoprevoznikov, ki so v nedeljo tudi slavili jubilejni praznik.

Glavni del pridige sv. očeta pa je vseeno pripadal veroučiteljem in katehistom, ki so se zbrali na svetoletnem srečanju v družbi Janeza Pavla II.

Prišli so od vsepovsod, zbralo se jih je okrog petdeset tisoč in so predstavljali dva milijona tristo tisoč veroučiteljev, ki po vsem svetu učijo veselo novico. Na teh ljudeh sloni današnja Cerkev v Tretjem in Četrtem svetu, kjer je velikansko pomanjkanje duhovnikov, saj so katehisti v državah Latinske Amerike in Azije sami stebri krščanskih občestev. V teh državah dejansko vodijo župnije in opravljajo v krajevni Cerkev skoraj vse zadeve. Papež je katehiste pozval, naj poučujejo vero v Kristusa in v tako Cerkev in tak evangelij, o kakršnem govori Cerkev, naj učijo tako vero, "ki ne bo slonela na socioloških in psiholoških temeljih" in je zaradi tega izrazito subjektivna, "narejena po meri posameznika". Zaželel si je, da bi bili katehisti pričevalci vere v večetični in večverski družbi kot tudi, da bi ostali zvesti svojemu velikemu poslanstvu.

"Na vas je, da sodelujete s škofi in poskrbite, da vera, ki jo oznanjate, ne bo nikdar izdala resnice in bo vedno zvesta cerkvenemu nauku!" Papež

se je med nagovorom spomnil vseh tistih oznanjevalcev vere, ki so z življenjem plačali poslanstvo, in je katehiste primerjal z Janezom Krstnikom. Med svojim nagovorom pa se je postavil odločno proti stranpotem, ki smo jim danes priče, ko se nekateri kristjani odločijo za tak način krščanskega življenja, kakršen jim pač trenutno ustreza. Gre za ljudi, ki jemljejo od vere, kar jim ustreza, in odklanjajo vse, kar jim ne gre; sv. oče je odločno nastopil proti takemu načinu življenja. Tudi zato je ponovil navodilo, ki velja za vse kristjane na svetu, namreč to, da morajo z življenjem izpričevati vero, in to v vsaki družbi in v vsakem času.

Med mašo je molil za narode, "ki še niso sprejeli Gospoda in še niso spoznali Luči Njegovе prisotnosti". Na koncu si je Janez Pavel II., ki je bil spet čil in veder, zaželel, da bi krščansko oznanilo pronicalo v vse plasti vsake družbe na svetu, da bi se približalo vsem ljudem na svetu in jih s svojo močjo tudi osvojilo.

JUP

DROBCI TELOGIJE ZA DANES

PROBLEM SLABEGA
IN ZLA

MARTIN MARUSSI

Francoski benediktinski menih in teolog Ghislain Lafont, profesor na Gregorijanski univerzi v Rimu, je zapisal v knjigi *Teološka zgodovina Cerkve*, da se problemu zla lahko približamo na dva načina: ali da zla in slabega nikjer ne vidimo ali pa da zlo in slabo vidimo povsod.

To sta dve skrajni izhodišči, iz katerih lahko začnemo razmišljanje o zlu in slabem. Dejansko pa je res tako: v Apostolskih pismih naletimo na stavek, ki pravi: "Tistim, ki Vanj verujejo, vse pripomore k dobremu". Torej tiste, ki verujejo v Boga, lahko zlo vodi k dobremu. Dejavniki, ki razlikujejo dve nasprotni si točki, je v našem primeru vera. V luči vere je lahko tudi zlo, ki ga Bog dovoli, korak naproti dobremu. Sv. Tomaž Akvinski pravi, da Bog dopušča zlo samo za višje dobro. To pa še ne pomeni, da je zlo relativizirano, torej da je nekaj subjektivnega. Zlo kot tako je nekaj zelo konkretnega in otipljivega, razpoznavno in objektivno. Vzemimo primer pedofilije. Ta beseda pred desetimi leti skoraj ni bila prisotna v javnih občilih, tega izraza ni bilo veliko slišati v družbi. Danes je že med otroki in mladimi postala žaljivka in v veliki meri prisotna v njihovem najstniškem žargonu. Gre za podlo zlorabo. Institucije in oblasti morajo to preprečiti. Kako?

Sv. Pavel v pismu Korinčanom ostro obsoja primer krvostrupstva v korintski krščanski skupnosti. Kot rešitev te nemoralnosti zahteva pedagoško izključitev grešnika iz skupnosti, kjer naj bo predan nevarnostim slabega duha. Za dobro vseh naj se torej grešnik izključi iz družbenega življenja. Ta tip morale, ki se je dobro ohranil v

protestantskem in še bolj v kalvinističnem duhu, je privedel tako daleč, da je prišlo v zgodovini Cerkve tudi do odobritve smrtne kazni, proti kateri se sedaj Cerkev bori v prvi vrsti.

Zavedati se moramo, da so omenjene osebe psihični bolniki, ki se morajo zdraviti. Ta korak zahteva od države veliko finančno obremenitev, vendar je edina pot do rešitve problema.

Zanimiva je knjiga nemške psihologinje Alice Miller z naslovom *Preganjanje otroka* in s podnaslovom *Korenine zla*. Pisateljica raziše v tej knjigi življenje treh različnih likov oseb, ki so imele globok stik z zlom, in sicer: avtorico knjige *Mi otroci berlinskega živalskega vrta* Cristiana F., življenje Adolfa Hitlerja in njegovo knjigo *Mein Kampf* ter življenje Jurgena Bartscha, nemškega kriminalca, ki je pobijal in zlorabljal otroke. Knjiga je v nekaterih odlomkih zelo težka za branje, kajti gorja je toliko, da se ti knjiga kar sam zapira. Vendar resnica, ki izhaja iz nje, je le ta, da so vsi ti kriminalci reagirali v odraslem življenju le na tepenje, zlorabljanje in trpljenje, ki so jih bili sami deležni v otroštvu in mladih letih. To, kar so naredili, je bil izbruh zla, ki so ga v mladih letih sami skrili v spomin. Vse to je grozno, vendar navedena misel sv. Tomaža Akvinskega nam mora pomagati, da znamo upati, da bi se take stvari ne ponavljale.

Prav zato je pomemben naš notranji duhovni mehanizem, ki zna na storjeno krivico reagirati z dobrim, zna pretvoriti zlo in slabo v sprejemanje; temu duhovnemu mehanizmu pravimo odpustanje. Edino to je pot, ki lahko ustavi nasilje. Kristus in veliko drugih ljudi, ki nam jih je dala zgodovina, so nam v zgled.

SV. OČE GOVORI O "VSEH PRAVIČNIH"

"TUDI KDOR NE VERUJE,
SE LAHKO REŠI"

S temi čudovitimi besedami odprtosti in veličine Božje do-brote je sv. oče prejšnji teden presenetil javnost in zlasti tiste kroge, ki jim je dokument *Dominus Iesus* meseca septembra letos pustil grenak priokus. Spomnimo, da je omenjeno besedilo pripravil prefekt Kongregacije za verski nauk, t.j. nekak kustos katoliške pravovernosti, kard. Joseph Ratzinger; javna občila so ga - po mnenju kardinala - interpretirala površno in tako prišla do poenostavljene sinteze: rešitev je možna samo v katoliški Cerkev. Dejstvo je, da je prišlo zaradi tega do polemike in posledično zamrzitve dialoga med Cerkvami in zlasti z judovskim svetom.

Prav zastopniki judovske vere so zato med prvimi pozitivno ocenili novo stališče Petrovega naslednika, ki je na splošni avdienci z najbolj znane svetovne prižnice na Trgu sv. Petra prejšnjo sredo vzkliknil: "Vsi pravični na svetu, tudi tisti, ki ne poznajo Kristusa in njegove Cerkve, a pod vplivom milosti iščejo Boga z iskrenim srcem, so poklicani h gradnji Božjega kraljestva v sodelovanju z Gospodom, ki je njegov prvi in odločilni stvarnik". To, da se lahko rešijo "vsi pravični", pravzaprav ni novost, saj je pisano tudi v

encikliki *Lumen Gentium* in drugih koncilskih besedilih.

Tokrat je papež govoril o tem, kako lahko človek stopi v Božje kraljestvo. Vanj stopijo "osebe, ki so izbrale pot evangeljskih blagov in živijo kot 'ubogi v duhu', nenavezani na gmotne dobrine, in si prizadevajo, da bi vzdignili zadnje na zemlji iz prahu njihovega ponižanja." Čudovite besede, ki odražajo tudi bistvo cerkvenega socialnega nauka! Nadaljeval je: "V kraljestvo pridejo tudi tisti, ki v življenju z ljubeznijo prenašajo trpljenje, čisti v srcu, ki izbirajo pot pravičnosti, t.j. sprejmejo Božjo voljo." V tem smislu so klicani v Božje kraljestvo kot dediči vsi pravični. V vsakomer, naj bo katoličan, jud, musliman ali ateist, deluje - če živi pravično - Božja milost. O tem pojmu je govoril že slavni teolog Karl Rahner, ko je obravnaval t.i. "anonimno krščanstvo". Pri tem je citiral pripovedovanje o vesoljni sodbi po Matejevem evangeliju, ki je lahko vsakemu verniku in trajen opomin. Pisano je namreč, da ni dovolj klicati: "Gospod, Gospod!" Redni obiskovalci obredov in bralci beril pri maši torej niso že samo zaradi tega rešeni. To pa so gotovo tisti, ki dajejo jesti lačnim, piti žejnim, tisti, ki dajejo obleke nagim, obkujejo bolnike in zapornike... Kot pravi Nova zaveza, se bodo marsikateri od teh začudili, saj niso nikdar slišali za Kristusa. In vendar bodo stali na Njegovi desnici, in to ne zato, ker so poznali evangelij ali imeli prijatelje v cerkveni hierarhiji, ampak zato, ker so ga konkretno živeli. To so "vsi pravični", ki jih "anonimno" vodi Božja milost in ki gradijo Božje kraljestvo.

To niso besede teologov, to je evangelij.

DD

V SLOVENSKEM MESEČNIKU AMPAK

KUČAN IN RODE O SVETU IN SLOVENIJI

V zadnji, decembrski številki mesečnika za kulturo, politiko in gospodarstvo, *Ampak*, ki ga izdaja založba Nova revija v Ljubljani, je objavljen tudi obsežen dialog, ki je prek omenjene publikacije potekal med predsednikom države Milanom Kučanom ter ljubljanskim nadškofom in slovenskim metropolitom dr. Francetom Rodetom. Pojasnila in utemeljila sta stališča do mnogih vprašanj, kulturnih, zgodovinskih, a tudi aktualnih političnih, v svetu in Sloveniji. Odgovarjala sta na ista vprašanja, mesečnik pa je temu dialogu, ki je svojski in pomeni novost v slovenskem časnikarstvu, dala naslov *Svet ni eden*.

Najprej sta odgovorila na vprašanje, ali sta pričakovala, da bo rezultat letošnjih volitev takšen, kakršen je bil. Milan Kučan je odgovoril, "da imajo volivci vedno prav. V veliki večini so se odločili za tiste politične opcije, v katerih so prepoznali več strpnosti, spoštovanja različnosti, pozitivnih obetov za razvoj in prihodnost ter pripravljenosti za sodelovanje in dialog o oblikovanju Slovenije kot pravne, laične in socialno urejene države, odprte in dejavno vključene v Evropo in globalni svet". Nadškof in metropolit dr. France Rode pa je na vprašanje takole odgovoril: "Glede na prepozno in ponesrečeno združenje med SLS in SKD, ko je bila slednja dejansko poražena in se je čutila izigrano, glede na nostranji spor med ministri SDS in SLS v sami vladi, si pomladne stranke niso mogle obetati kaj prida rezultatov na volitvah. Enoumje medijev je seveda prispevalo svoje. Kljub temu nisem pričakoval tako visoke zmage LDS. Vendar pa se mi zdi danes po treznem premisleku ta rezultat dokaj logičen".

Na vprašanje o vlogi Zveze komunistov Slovenije in rimskokatoliške Cerkve na Slovenskem pri slovenski osamosvojitvi pa sta menila takole: Milan Kučan: "Zveza komunistov Slovenije in tudi rimskokatoliška Cerkev na Slovenskem, vsaka na svoj način, sta opravili svoji zgodovinski pozitivni vlogi. Zveza komunistov je s svojim desetletnim upiranjem vse večjim unitarnim pritiskom federalnega partijskega, državopolitičnega in vojaškega vrha, upiranjem, ki je svoj polni smisel dobilo z uveljavitvijo ustavnih sprememb leta 1989, s katerimi je na ustavnopravni način zavarovala trajno, celovito in neodtujljivo pravico slovenskega naroda do samoodločbe, pripeljala k postavitvi formalnih temeljev za osamosvojitve in demokratične spremembe. Brez tega bi bila slovenska osamosvojitve odcepitve. Za to v svetovni politiki ne bi našli razumevanja in podpore, odrekli pa bi se tudi lastni državnoopravni kontinuiteti. Tudi rimskokatoliška Cerkev na Slovenskem se je v času osamosvajanja v devetdesetih letih zavedala zgodovinskega trenutka. Ravnala je temu primerno in je pozivala k spravi ne k ločitvi duhov in ideološki pravovernosti.

sti. Tudi ona je utrjevala upanje, da bomo svoj nacionalni projekt zmogli uresničiti. Naj pri tem omenim izjemno vlogo tedanjega nadškofa in metropolita dr. Alojzija Šuštarja. Nadškof in metropolit pa poudarja, "da kdor je sanjal o osamosvojitvi Slovenije leta 1990, je moral vedeti, da je ključni pogoj za to razbitje ZKJ. In to so naredili slovenski komunisti. Rade volje ali ne, pod pritiskom slovenske javnosti ali ne, to je drugo vprašanje. Naredili so. Da so imeli pri tem svoje račune in si zagotavljali preživetje, je zelo verjetno. Vendar so ta odločilni korak naredili. Kar zadeva vlogo katoliške cerkve na Slovenskem, govorim lahko zgolj po tem, kar sem slišal, namreč da se je nadškof Šuštar zelo zavzel za našo samostojnost, da je izkoristil vse svoje mednarodne zveze in poznanstva za našo stvar. Žal je sam preskromen in tega sam ne govori. Sicer smo to delali vsi, vsak na svojem mestu. Kot sem izvedel, je državno tajništvo jeseni leta 1991 vsem vaticaniskim predstavnikom po svetu poslalo memorandum z jasno izdelanimi stališči o prihodnosti Slovenije in Hrvaške: najbolj učinkovita poteza za prenehanje spopadov je čimprej priznanje obeh novih držav. Ta stališča so nunciji posredovali domala vsem vladam po svetu. Sam Sveti sedež je na osebnopobudo Janeza Pavla II. Slovenijo in Hrvaško priznal dva dni pred Evropsko unijo".

Ugledni javni osebnosti, Milan Kučan in dr. Franc Rode, sta v dialogu prek mesečnika *Ampak* odgovarjala tudi na mnoga druga vprašanja, denimo tudi o tem, "kako bi z današnjega vidika označila pomen komunizma in komunističnega obdobja za slovenski narod", ali je "glede na to, da so bili zunanjsodni poboji civilnega prebivalstva in vojnih ujetnikov po vojni zločin, ki se ga slovensko sodstvo doslej ni niti dotaknilo, sploh mogoče graditi dosledno pravno državo in gojiti pravno kulturo; ali ima danes zavzemanje za narodno spravo, o kateri smo v Sloveniji govorili vseh deset let, še kakšen pomen, ali pa je treba to "zadevo" nekako preskočiti in se posvetiti pomembnejšim, bolj aktualnim vprašanjem", pa na vprašanje, "kdo, kje in na kak-

šne načine še zmeraj oživlja stara nasprotja in sovraštva v Sloveniji, ter kako se izvit iz tega primeža". Zagotovo je posebej aktualno in zanimivo vprašanje, kakšna je predstava obeh uglednih osebnosti o prihodnosti Slovenije. Milan Kučan je v odgovoru razmišljal tudi takole: "Slovenijo – brez paterke – vidim kot sicer ne veliko, a razpoznavno, razvito in prijazno državo, svobodno navznoter in navzven. Našega vstopa v Evropsko unijo ne vidim kot novo podaništvo ("namesto Beograda Bruselj, kakor včasih slišim"), temveč kot vstop v zvezo enakopravnih nacija. Do tega je kar še nekaj korakov in tudi od nas je odvisno, v kakšno zvezo se podajamo. In predvsem, kako vstopamo

vanjo, ali klečeplazno ali samozavestno. Tudi za samozavest in nacionalni ponos imamo dovolj argumentov. Slovenija nima nobenih utemeljenih razlogov, da ne bi mogla na mednarodni ravni nastopati samozavestno in v svojo korist. V notranjem življenju pa je poprej potrebno v odnosih med Sloveniji več strpnosti in medsebojnega spoštovanja". Ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. Franc Rode pa je v odgovoru na omenjeno vprašanje dejal tudi naslednje: "Prihodnost Slovenije bo lahko lepa. Zlasti sedaj, ko smo samostojni, imamo vse pogoje, da napravimo svojo deželo gospodarsko uspešno, pravno urejeno, varno, kulturno in duhovno bogato. Deželo plemenitih, odprtih, srečnih, urejenih, ustvarjalnih in poštenih ljudi. Pri tem ima država oz. ljudje, ki opravljajo državne funkcije, veliko odgovornost. Tu ima svojo vlogo tudi Cerkev kot moralna ustanova za ljudi, ki ji zaupajo. Zgodovinsko smo Slovenci eden srednjeevropskih narodov in smo kot taki katoličani ali zaznamovani s katoliško kulturo in tradicijo. Katolištvo je od 8. stol. dalje oblikovalo pogled na življenje in smrt. Skratka, oblikovalo je notranji svet slovenskega človeka. V ta svet je šele v drugi polovici 20. stoletja vdrl marksistični ateizem, ki je hotel uničiti vero, je pa tudi že propadel. Slovenski narod v svojem jedru ostaja katoliški in tudi tisti, ki so se oddaljili od Cerkve, so še vedno civilizacijsko zaznamovani s to tisočletno zgodovino. Če ohranimo vse to, bomo prepoznali, celo zanimivi v Evropski uniji, saj takih značilnosti nima noben drug narod v Evropi".

M.

SREČANJE V PODTURNU V GORICI

BEOGRAJSKI NADŠKOF FRANC HOČEVAR MED NAMI

Msgr. Franc Hočevár, beograjski nadškof koadjutor slovenskega rodu, je bil prejšnji teden v Gorici. Sprejel je namreč povabilo župnika iz Podturna in vodje krajevne dobrodelne organizacije Karitas g. Ruggera Dipiazza, da se udeleži posveta o nadaljnjem delovanju Karitas, ki se posebno v naših krajih vsak dan srečuje z novimi izzivi, ki jih s seboj prinašajo prebežniki.

Msgr. Dipiazza je znan po svojem dobrodelnem poslanstvu v naši nadškofiji, saj poimuje krščanstvo kot službo drugemu in drugačnemu; znana so tudi njegova vsakodnevna prizadevanja, da bi prebežnike sprejeli kot sobrate in ne bi nanje gledali vedno in samo kot na ljudi, ki s seboj prinašajo težave, ker so drugačni in revni. Med vojno na Balkanu je bil v prvi vrsti, ko je šlo za nabiranje in delitev pomoči potrebnim; nikdar ni gledal na narodnost ne na versko prepričanje, ampak se je s sodelavci vedno držal načela, da smo kristjani dolžni pomagati ljudem v stiski zato, ker od nas to zahteva naša vera, saj je sicer naša vera prazna. G. Dipiazza predstavlja na Goriškem vrh ledene gore molčečih ljudi, ki v tišini zbi-

FOTO BUMBACA

rajo sredstva in materialno pomoč za tiste, ki niso deležni take sreče, kot smo je mi, ki živimo v blagostanju. Prav krajevna Karitas je navezala tesne stike z beograjskim nadškofom msgr. Francem Hočevarjem, ki dobro pozna razmere v Beogradu in Srbiji ter širši Jugoslaviji, kjer živi in dela.

Zato je bilo srečanje z msgr. Hočevarjem priložnost, da поблиže spoznamo dejansko stanje v Jugoslaviji, ki se v teh dneh izmotava iz osamitve, v katero jo je pahnil Miloševićev režim. Msgr. Hočevár je na tiskovni konferenci minuli teden

SVETNIK TEDNA

22. DECEMBER

SILVESTER ČUK

FRANČIŠKA CABRINI,
PRVA AMERIŠKA SVETNICA

Po letu 1880 je v Združene države Amerike prihajalo vedno več ljudi iz južne in srednje Evrope. Med njimi so bili tudi številni Slovenci. Najmočnejši val priseljencev je prihajal iz Italije: po uradnih podatkih se je v letih 1876-1914 izselilo 24 milijonov Italijanov, ker v domovini niso mogli preživljati svojih družin. Večina teh priseljencev, ki niso znali jezika svoje nove domovine, je bila prepuščena sama sebi. Ljudi, ki bi jim kakor koli pomagali ali vsaj svetovali, ni bilo.

Razmere so se začele temeljito spreminjati, ko je leta 1889 prišla v Ameriko Frančiška Cabrini s skupino italijanskih redovnic. Nasele so se v New Yorku, kjer so ustanovile in oskrbovale dom za italijanske sirote, kmalu pa je Frančiška ustanovila tudi Kolumbovo bolnišnico v New Yorku, kasneje pa še po vseh večjih mestih ZDA. V svojem življenju je mati Cabrini ustanovila 67 redovnih hiš. Ob njeni smrti je red Misijonark presvetega Srca, ki ga je bila ustanovila leta 1887 v Italiji, štel nad 1500 redovnic. Njihovo temeljno poslanstvo je bilo odpiranje šol, bolnišnic in sirotišnic.

Ta močna žena, ki pa je bila po postavi krhka in bolehnata, se je rodila 15. julija 1850 v kraju Santangelo pri Lodiju v Lombardiji kot petnajsti otrok kmečkih staršev. Ko je bila kot sedemletna deklica pri birmi, je živo začutila, da jo Bog kliče k apostolskemu in misijonskemu delu. Zaradi šibkega zdravja je noben samostan ni hotel sprejeti. Redovnica je postala po drugi poti. Škof iz Lodija jo je prosil, naj uredi razmere v dobrodelnem zavodu, ki sta ga dve lahkomišelnici redovnici skoraj uničili. Frančiška je kmalu dosegla tak uspeh pri negi in skrbi za svoje sirote, da je škof podprl njeno zamisel, da ustanovi novo redovno skupnost. Njena pravila je potrdil papež Leon XIII. leta 1887. Materi Cabrini je svetoval, naj gre misijonarit med italijanske izseljence v Ameriki. Poslušala je njegov nasvet. Ko je s skupino svojih redovnic prišla v New York, ji je bilo devetinideset let. Brž se je lotila dela, kot smo že zvedeli. Svojim sestrarjem je zmerom ponavljala: "Delajmo, delajmo, spočile se bomo že v večnosti!" Leta 1909 je dobila ameriško državljanstvo. Njene ustanove so rasle po deželah Severne, Srednje in Južne Amerike, po številnih evropskih državah in celo v Avstraliji.

Omahnila je sredi dela: 22. decembra 1917 se ji je v Chicagu nenadoma ulila kri. Frančiška Ksaverija Cabrini je bila 7. julija 1946 razglašena za svetnico in je bila prva državljanka Združenih držav Amerike, ki je dosegla čast oltarja. V Italiji in Ameriki jo poznajo pod imenom "mati izseljencev", zato jo je papež Pij XII. leta 1950 razglasil za zavetnico izseljencev.

V svetniškem koledarju katoliške Cerkve je danes tudi spomin sv. Demetrija, mučenca iz Severne Afrike (+ ok. 257). Ta svetnik je nebeški zavetnik tistih, ki jim je ime Demetrij, Dimitrij, Mitja, Mito. Na Slovenskem je najbolj razširjena oblika Mitja.

ga kristjanov v novi družbi je tudi v prisotnosti in pomoči najrevnejšim slojem v Srbiji in drugod v Jugoslaviji, ki je danes strašno obubožana. Veliko mladih in izobraženih ljudi je zapustilo državo in malo verjetno je, da bi se sedaj vrnili, ker bo pot v normalnost dolga in zelo težka. Malokdo ve, da je v Beogradu ogromno število ostarelih in bolnih, ki jim skušamo prek Karitas pomagati v hrani in obleki, z najnujnejšimi zdravili in s toplo besedo, razumevanjem in molitvijo. Mladi si tudi danes prizadevajo, da bi dobili izstopno dovoljenje, da bi zapustili državo, da bi odšli v svet iskat zaposlitev, ki je doma še ni. Zato trdim, da bi bilo izjemne važnosti, če bi Jugoslaviji takoj pomagali. Vsak zamujen dan je namreč slabo znamenje. Cerkev pa mora dati tudi zgled in mora mladim nuditi oporo, poskrbeti za kulturno in duhovno prenovu. V Srbiji nam v Cerkvi manjkajo domala vse strukture in šole, smo brez pravih sredstev komunikacije, a kljub temu vzpostavljamo nove stike z različnimi verskimi in narodnostnimi skupnostmi. S pravoslavno Cerkvijo vzpostavljamo nove odnose, želimo si, da bi razviti Zahod bolje spoznal pravoslavno duhovnost, kot si tudi želimo, da bi pravoslavni ljudje bolje spoznali socialni nauk katoliške Cerkve."

ZUT

5

ČETREK,
14. DECEMBRA
2000

ZAKLJUČUJE SE PREŠERNOVO LETO

VOŠČILA ZA ROJSTNI DAN

MAJDA ARTAČ STURMAN

Lepo je proslavljati Prešernov rojstni dan, dan častiljive dvestote obletnice rojstva. Veseli me, da se je to tako veličastno zgodilo prvič prav letos, in upam, da je ta preobrat v praznovanju znanilec pozitivnih sprememb v vrednotenju kulture in v odnosu do sočloveka. Čisto slučajno je letos ta dan sovpadel s prvo adventno nedeljo, torej z radostnim obdobjem pričakovanja. Radostno in sveže pa je izzvenela 4. decembra tudi dijaška prireditev na liceju "France Prešeren", kar me navdaja z radostjo in prepričanjem, da bo mladi rod nadaljeval Prešernovo izročilo, obogateno z novimi načrti in vizijami.

Kaj pa lahko še pričakujemo pod Prešernovo zvezdo v letu dva tisoč, na prelomu stoletja, na prelomu tisočletja? Prešernove preroške besede, polne himničnega zanosa, iz katerih so vzkile sanje o narodni samobitnosti, so se utelesile v samostojni Sloveniji. Dolga desetletja so kljubovale nevarnim Tomažem in skeptikom, ki so z ironičnim nasmeškom spremljali vizionarne napovedi smelih in daljnovidnih ljudi, ki so kot časnikar in kulturni delavec Franc Jeza v nenaklo-

njenih časih proglašali in gojili ideal samostojne slovenske države.

Simbolika števil govori o pomembnosti letošnjega leta. Pred štiristopetdesetimi leti je Primož Trubar izvedel pionirski podvig in s prvo slovensko tiskano knjigo umestil naše dežele v Gutenbergov kulturni krog: kultura rokopisnega in ustnega izročila se je umaknila kulturno prodornejšemu in naprednejšemu tisku. Pred dvesto leti, na pragu devetnajstega stoletja, ko se je na evropskem obzorju zasvetila zarja narodnega prebujanja, pa sta se nam po milostnem naključju rodila prodoren pedagog svetniške izjemnosti in genialno nadarjen pesniški talent, katerima se poklanjamo v letošnjem letu.

Slomšek in Prešeren sta postavila vrednostne koordinate našemu narodu in ozemljila duhovne in kulturne razsežnosti slovenstva. Prvi je svoje delovanje usmeril v vzgojno in izo-

braževalno moč slovenske besede, ki naj izobrazuje in preobrazuje preproste ljudi, večje predvsem trdega dela, drugi se je v svojem freigeistovstvu in neizpolnjenih hrepenenjih po urejenem meščanskem življenju postavil po robu filistrstvu in si upal iz besed majhnega, še neveljavljene- ga naroda stakati neveljavljive venec, vre-

den največjega med umetniki. Če se je s Slomškovo pomočjo utrdila zavest našega slovenstva, pa se je s Prešernom utrdila zavest našega svetovljanstva. Pesnik je sicer prerasel v nacionalni mit, povezan s konstituiranjem dolga stoletja sanjane države, vendar nas na pragu tretjega tisočletja, v času epohalnih sprememb, vse bolj nagovarjajo tisti Prešernovi verzi, ki nazdravljajo bratstvu in sožitju med narodi. Sama slovenska himna, Prešernova Zdravljica, v svoji sporočilnosti povezuje klic k narodni zavednosti in boju za slovensko in slovansko stvar z žlahtnim humanizmom in odprtostjo.

Kako torej korak naprej od že ukoreninjenih predstav o poeziji velikega Romantika? Smo dozoreli za novi čas? Smo pripravljeni na nove izzive? Smo dovolj močni v svoji trdnosti, da dokončno stopimo v Evropo, v novi svet globalizacije? Da to ne bo prihodnost nivelizacije, nam lahko zagoto-

vi samo krepka zavest jezikovne in narodne identitete.

A istočasno nas proseči pogledi novodobnih romarjev sveta, beguncev najrazličnejših jezikov, ver in ras, postavljajo pred nove dileme. Družbeni premiki zadnjih let nam govorijo o velikih spremembah, o novih potrebah in težavah ljudi vsega sveta. Vse ostrejša ločnica ločuje razvite od nerazvitih, bogate od revnih. V naše kraje se stekajo reke prebežnikov in priseljencev: visokodoneče besede mir, strpnost, razumevanje in sodelovanje naj bi se udeležale v konkretnih situacijah in primerih. A kako?

Če smo v poldrugem stoletju po Prešernovi smrti preko njegove mitizacije in religioznega spoštovanja kot narodno telo končno dosegli svojo politično legitimnost, upam, da bomo v prihodnjih desetletjih - še vedno prepričani v neizmerno in neizmerljivo moč njegove poezije - vsi, "kar nas do- brih je ljudi", in še zlasti mladi rod, znali ponosno kljubovati preizkušnjam porajajočega se tretjega tisočletja z resničnim poslušanjem za vrednote človečanstva, poštenosti in sožitja.

POGOVOR / JANEZ POVŠE

OBRAZIJSKI OSVETLITVI PREŠERNA IN SLOMŠKA

JURIJ PALJK

Vsako prvo soboto v mesecu bo ob 18. uri vse tja do februarja na valovih naše radijske postaje Trst A na programu niz osvetlitev Prešerna in Slomška ob 200-letnici njunega rojstva. Kdor je že poslušal katero od iger, ki jih je v celoti pet, je bil zadovoljen. Kako ste prišli do zamisli, oziroma kako je prišlo do realizacije?

Zamisel je dozorela v trenutku, ko sem ugotovil, da je smiselno osvetliti obe izjemni osebnosti hkrati, ne samo ene ali druge. Ne nazadnje praznujemo isto obletnico obeh in imamo torej Prešerna in Slomška, Slomška in Prešerna. To, da imamo enega in drugega, prav to je bistveno. Prevečkrat smo se hote ali nezavedno opredeljevali zgolj za enega ali drugega. Vsota slo-

venstva sta oba skupaj, oba skupaj nas celovito določata, obadva skupaj nas v celoti utemeljuje, čeprav vsak na povsem svoj in le na videz nasprotujoč način. Eden z močjo umetnosti in drugi z močjo vere. Prepričan sem, da za oba velja misel, ki sem jo umestil v podnaslov: dvojje poti - isto poslanstvo.

In v čem bi bilo to poslanstvo?

V misli na drugega, v misli na druge. Prešernova umetnost je vsa vpeta v željo po osmislitvi slovenstva in prav isto velja za Slomška in cilj njegovega delovanja, ki ravno tako ostaja osmišlitev slovenstva in zavesti nas vseh, rojakov v tistem času pa vse do najnovejših časov. Istočasno gre seveda za sožitje z vsemi drugimi narodi.

Kako ste zadovoljni z radijsko realizacijo?

V vseh smislih sem več kot zadovoljen. Tu bi najprej omenil urednico Natašo Sosič, s katero sva pripravila projekt, in potem ravnatelja Igorja Tuto, ki je zamisel podprl. Posebej želim poudariti delo režiserja Sergija Verča, ki je imenitno realiziral že splet oddaj Večno si živa. Gorica. Tudi to pot je več kot prepričljivo ustvaril osnovno vzdušje,

v katerem se gibljejo žive misli Prešerna in Slomška. Vzdušje z občuteno in sugestivno glasbeno podlago, z učinkovitimi in zares lepimi prelivi med enim in drugim prizorom. V teh radijskih prikazih namreč ne gre za življenjepis obeh osrednjih oseb, pač pa za njune temeljne izjave, stiske, zapise, pesmi, razmišljanja. Radijska režija je prav takšen potek smotno in zelo razvidno razporedila in oživila. Režiser je imel v igralcih odlične soustvarjalce. Gregor Geč kot Slomšek, Aleš Valič kot Prešeren ter Minu Kjuder in Vladimir Jurc kot vezalca zgodbe in misli so skupaj z drugimi izvajalci zares občuteno in z veliko večino predstavili oba naša velika moža ter današnje poglede nanju. Res, z izvedbo sem zelo zadovoljen in prepričan, da bodo tudi poslušalci, v kolikor bodo sledili še oddajama v januarju in februarju.

In kaj mislite o Slomšku in Prešernu povsem osebno?

Občudujem enega in drugega. Pri Slomšku njegovo enkratno predanost, njegovo neumornost, delavnost, njegovo vero, ki je globoka samo po sebi, istočasno pa vsak trenutek preobrazena v delo, v opravljanje povsem konkre-

tnih opravil, seveda vedno v misli na srečo človeka. Občudujem njegovo skromnost, ki se ne posveča sebi, ampak vedno le drugim. Prav neverjetno je, kako se vedno in vselej posveča le drugim in mu že to pomeni plačilo. Pri Prešernu občudujem njegov širok pogled, njegovo izjemno duševno občutljivost in pa odkritost. Vse, kar se je v njegovi duši pomembnega zgodilo, do najtišjih skrivnosti, vse je zapisal in na ta način posredoval drugim. Občudujem to njegovo moč odkritosti, ki mu je prizadevala tudi bolečino, namreč kadar je bila zlonamerno razumljena, vendar brez resnične odkritosti ni umetnosti. Ni tiste umetnosti, ki daje moč sočloveku, drugemu, drugim. Seveda občudujem njegov božanski talent, tisti posebni dar, ki zna preliti vzgibe misli in srca v besede, podobe, v pesmi. Ne more biti nobenega dvoma: oba, Prešeren in Slomšek, sta bila enkratni osebnosti in zato ni nenavadno, da nam dajeta moč za življenje še danes, po stoletju in pol. In čudovito je, kadar nam spet spregovorita, čudovito je, ko jima prisluhnemo in se na ta način življenjsko okrepimo.

DVE PUBLIKACIJI ZVEZE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

DOBRODOŠLI ZBIRKI DUHOVNIH SKLADB

Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta je s prispevkom ministrstva za kulturo republike Slovenije izdala dve novi in dobrodošli publikaciji: gre za Zborovske duhovne pesmi zamejskih avtorjev in za Izbor duhovnih skladb Staneta Maliča. Zbirki sta uredila Zorko Harej in Marko Tavčar, notografiral ju je Janko Harej, opremil Edi Žerjal, tiskala pa tiskarna Grafica Goriziana v Gorici.

Kot je na predstavitvi, ki je bila v petek, 8. t.m., v Marijinem domu v ulici Risorta v Trstu, dejala muzikologinja Luisa Antoni, je med zbirkama velika razlika. Zborovske pesmi zamejskih avtorjev predstavljajo vpogled v današnje, sodobno glasbeno dogajanje, medtem ko je Izbor vokalnih skladb Staneta Maliča pogled nazaj v zgodovino. Prva zbirka je razdeljena na dva dela: v prvem najdemo zgodovinski pregled slovenske cerkvene glasbe na

Primorskem, ki ga je prispeval Zorko Harej, v drugem pa je enaindvajset novih nabožnih pesmi, ki so primerne za potrebe vsega liturgičnega leta. Večinoma gre za skladbe za mešane zборе, najdejo pa se tudi pesmi za moške in ženske zборе oz. za soliste. Avtorji skladb so Zorko Harej, Andrej Bratuž, Ignacij Ota, Adi Danev, Andrej Pegan, Ciril Kren, Stanko Jerič, Ivo Kralj, Daromilov, Dušan Kovač in Dina Slama. Skladbe so primerne za najrazličnejše zборе, zbirka pa omogoča, da se ljudje seznanijo z novo glasbeno literaturo. ZCPZ je s tem spodbudila zamejsko glasbeno ustvarjalnost, ki ne kako hira.

Izbor duhovnih skladb Staneta Maliča pa vsebuje pet mahnitih pesmi na besede Stanka Janežiča (ki jih je Zveza objavila že sredi 70-ih let) in štiri pesmi za posebne liturgične priložnosti. V glavnem so pe-

smi nastale leta 1972, po znamenem sestanku pesnikov, pevovodij, organistov in skladateljev iz matic in zamejstva, ki je bil v Slomškovem domu v Bazovici leta 1970. Takrat so udeleženci srečanja podčrtali zlasti pomen takih besedil in glasbe, ki bi upoštevala jezikovne, stilne in glasbene dosežke ter današnjega človeka in njegovo občutje. In tega vodila, je na predstavitvi dejal predsednik ZCPZ Zorko Harej, se Zveza drži še danes.

Na petkovi predstavitvi je o delih Staneta Maliča spregovorila tudi Marija Kerže, medtem ko je prisotne pozdravil ravnatelj Slovenskega pastoralnega središča msgr. Marij Gerdol. Izbor nekaterih pesmi iz obeh zbirk sta podali pevska skupina pod vodstvom Janka Bana in sopranistka Sara Jablanšek ob klavirski spremljavi Tomaža Simčiča.

12

ZBORNİK O ZORKU JELINČIČU OB STOLETNICI ROJSTVA

NAD PREZRTJEM IN MITOM

Planinska zveza Slovenije in Planinsko društvo Tolmin sta izdala in založila zbornik z naslovom Zorko Jelinčič nad prezrtjem in mitom ob stoletnici rojstva znamenitega primorskega rodoljuba, planinca, voditelja in organizatorja TIGR-a, raziskovalca in kulturnega delavca Zorka Jelinčiča. Gre za publikacijo, ki vsebuje referate s simpozija Zorko Jelinčič v slovenski preteklosti, ki je potekal v Tolminu 20. maja letos. Z izdajo te knjige se zaključuje tudi t.i. "Jelinčičevo leto" v počastitev te cenjene, a tudi marsikdaj neupoštevane in odrinjene primorske osebnosti. Zbornik je uredil Zorko Rovšek, ki je na tolminskem simpoziju prispeval tudi referat z naslovom Krpelj in Jelinčič. Ostale referate so prispevali Jelinčičev sin Dušan, nato Boris Pahor, Branko Marušič, Igor Škamperle, Gorazd Bajc, Jožek Štucin, Milica Kacin Wohinz, Metka Gombač, Nevenka Troha, Milan Pahor, Loredana Umek, Aleksej Kalc, Robert Petaros, Ma-

tež Župančič, Andrej Zaghet in Andreina Ječič Troha.

Delo so predstavili v sredo, 6. t.m., v prostorih Narodne in študijske knjižnice v Trstu ob prisotnosti urednika Zarka Rovška, ravnatelja NSK Milana Pahorja, Dušana Jelinčiča, predstavnika Planinske zveze Slovenije Stanka Klinarja in številnih soavtorjev publikacije. Govorniki so med drugim poudarili multidisciplinarnost zbornika, saj so ga oblikovali avtorji, ki se ukvarjajo z različnimi strokami, poleg tega pa so podčrtali še dobro sodelovanje med matico in zamejstvom v tem primeru. S tem se poskuša ustvarjati enotni slovenski kulturni prostor. Zbornik Zorko Jelinčič nad prezrtjem in mitom, je bilo še rečeno, je popoln, globalno zaobjema določene problematike in je izredno pregleden. Vendar je še le drugi del trilogije o Zorku Jelinčiču: prvi del je izšel že pred nekaj leti v obliki Jelinčičevih spominov z naslovom Pod svinčenim nebom, ki jih je izdala Go-

riška Mohorjeva družba, na ob- javo pa čaka vsaj izbor Jelinčičevih del. Sicer je iz posegov govornikov in drugih razpravljalcev (Borisa Pahorja, Mateja Župančiča, Alekseja Kalca in Gorazda Bajca) še dodatno osvetlil Jelinčičevo prizadevanje na najrazličnejših področjih, še zlasti na področju toponomastike, s pomočjo katere je prispeval k dokazovanju stoletne slovenske prisotnosti v tržaškem mestnem središču. Govor je bil tudi o odnosu Osvobodilne fronte in po- vojne komunistične oblasti v Sloveniji in Jugoslaviji do Jelinčiča in drugih tigrovcv. Sicer so vsi ti posegi izrisali lik človeka, ki je bil nad razprtijami in ki je delal edinole v dobrobit slovenstva. Zato so Zorko Jelinčič in njegovi sodobniki nam lahko v zgled. Vendar se tega zgleda po besedah Borisa Pahorja danes ne držimo in gremo v neko zelo komercialno in koristolovsko smer. K zborniku se bomo še vrnili.

OB ŽIVLJENJSKEM JUBILEJU DR. MILICE KACIN-WOHINZ

NOVI KNJIGI O ZGODOVINI SLOVENCEV V ITALIJI

MARJAN DROBEŽ

Srečanje kulturnih in javnih delavcev ter poznavalcev preteklosti Primorske, zlasti obdobja pod fašističnim režimom, v gradu Kromberk v turek, 5. t.m., je zaključilo serijo predavanj in predstavitev knjig, ki jih je pripravil Goriški muzej ob 1000-letnici prve pisne omembe Solkana in Gorice. Toda dogodek je imel tudi slavnostno in družabno obeležje, ker so udeleženci počastili zgodovinarke, ambasadorko znanosti, nekdanjo direktorico Inštituta za novejšo zgodovino, pa odlikovanko predsednika Slovenije Milana Kučana, dr. Milico Kacin-Wohinz, ob njenem sedemdesetem rojstnem dnevu.

O delovanju odlične zgodovinarke, kot jo je opredelil, je govoril dr. Branko Marušič, nato pa je jubilatka imela predavanje o Rapalski pogodbi, ki je povzročila veliko gorja, trpljenja, žrtve in drugih nesreč primorskega ljudstva. Ob analizi tedanjih razmerij med Kraljevino Jugoslavijo in Italijo je opozorila, "da je bila Rapalska pogodba, sklenjena 12. novembra leta 1920, usodna za razvoj slovenskega naroda. Od narodnega telesa je odtrgala 327.000 Slovencev, to je dobro četrtino vseh Slovencev, strnjeno naseljenih na ozemlju, ki je tedaj predstavljalo skoraj četrtino našega etničnega ozemlja. Voditelj Slovenske ljudske stranke in nekdanji deželni glavar Ivan Šušteršič je med mirovno konferenco, marca 1919, italijanski vladi skrajno zaupno, prek posrednikov, predlagal ustanovitev Hrvaško-slovenske republike pod italijanskim protektoratom, v zameno za protektorat pa bi Italija odstopila od londonskega pakta. To je bil eden od predlogov za ustanovitev združene Slovenije zunaj Jugoslavije. Italija na predlog ni odgovorila". Po predavanju je dr. Zdenko Čepič, glavni urednik znanstvene revije inštituta za novejšo zgodovino, predstavil najnovejšo delo te

ustanove, in sicer *Zbornik prispevkov za novejšo zgodovino*, ki so ga pomenovali po dr. Milici Kacin-Wohinz. V njem so združili zgodovino Primorske v obdobju fašizma, to je časa, ki mu je omenjena zgodovinarica in znanstvenica namenila domala celotno svojo zgodovinsko raziskovalno delo. "Dr. Milica Kacin-Wohinz je bila na področju tega preučevanja pravi pionir, prva raziskovalka se znanstveno neodkrita, vendar tistega, kar je bilo v zavesti in spominu ljudi, ki so živeli pod fašizmom, zaradi življenjskih izkušenj, doživeto in znano."

O njeni ustvarjalnosti pričajo podatki, da je napisala skupaj preko 330 bibliografskih enot, od tega osem samostojnih knjig in 93 daljših razprav. Pri tem pa niso upoštevana mnoga predavanja, ki jih je imela v Sloveniji, Italiji in v drugih državah. Dodajamo, da je Kacinova lahko delovala z vso avtoriteto, saj je v svoji knjigi o prvem anti-

fašizmu v Evropi postavila temelje zgodovinski obravnave primorskega anti-fašizma vseh usmeritev in opredelitev. Večkrat je v javnosti pojasnjevala odsotnost, ki je bila tudi navidezna, tigrskega gibanja v slovenskih zgodovinskih raziskavah.

V zborniku dr. Milice Kacin-Wohinz je svoje prispevke o zgodovini Primorske od sredine 19. stoletja pa do sedanjega časa objavilo 27 avtorjev, med njimi tudi nekaj italijanskih in hrvaških zgodovinarjev. V njihovih besedilih je tudi več novih spoznanj in doslej neznanih podrobnosti o primorski zgodovini v omenjenem obdobju. Zgodovinar dr. Jože Pirjevec je, denimo, napisal bogato dokumentiran sestavek o delovanju britanske tajne organizacije na Slovenskem v letih 1940-41, s katero je sodeloval tudi znani primorski tigravec in protifašist prof. Ivan Rudolf.

Zelo pomembna in aktualna je tudi knjiga o zgodovini Slovencev v Italiji med leti 1866-2000, avtorjev Milice Kacin-Wohinz in dr. Jožeta Pirjevca. V svoji zbirki Korenine jo je izdala in v Ljubljani tudi predstavila Založba Nova revija. Avtorja sta v predgovoru zapisala, "da je knjiga rezultat več desetletij obsejajočega raziskovanja temeljnih procesov političnega in gospodarskega življenja Slovencev v Italiji. V nekoliko drugačni zasnovi in obsegu je bila objavljena tudi v italijanski, ker se že dolgo zavedamo nujnosti, da ponudimo italijanski javnosti vsaj osnovno informacijo o slovenski manjšini na njeni vzhodni meji. Namen je bil seznaniti sosede s preteklostjo in identiteto tiste narodne skupnosti, s katero stoletja živijo, o kateri pa skoraj nihče ne ve". Slovenska izdaja Zgodovine Slovencev v Italiji se od italijanske verzije razlikuje ne samo po dopolnjeni vsebini, prilagojeni bolj obveščnemu slovenskemu bralcu, temveč predvsem po priloženem gradivu. Viri, uporab-

ljeni v knjigi, so obsežnejši, saj prinašajo vsa pomembnejša dela, ki so doslej izšla na to temo. Obseg knjige je dvakraten v primerjavi z italijansko, ker sta avtorja poskušala izpopolniti in poglobiti zgoščeno zgodovinsko podobo z objavo izbranih dokumentov, slikovnega gradiva, etnografskih kart, skic, razmejitvene situacije na terenu in tabelarnih prikazov. Pri delu so piscema z nasveti, podatki, recenzijami in na druge načine pomagali arhivarji Osrednjega državnega arhiva v Rimu, ministrstva za zunanje zadeve v Rimu in Londonu in razne druge strokovne ustanove. Dragocena je bila tudi pomoč drugih slovenskih zgodovinarjev, Sama Pahorja, časnikarjev Saše Rudolfa, Iva Jevnikarja in Stojana Spetiča, dr. Rafka Dolharja in še nekaterih posameznikov. Zahvalila sta se tudi slovenskemu ministrstvu za zunanje zadeve, tistemu za znanost in tehnologijo in Niku Grafenauerju, glavnemu uredniku založbe Nova revija, ki je "navdušeno sprejel pobudo za izdajo knjige in jo z žarom svoje zavzetosti tudi uresničil".

Ob predstavitvi obeh novih del o Slovincih v Italiji v obdobju fašizma sta dr. Milica Kacin-Wohinz in dr. Jože Pirjevec zapisala celovito oceno dela Primorcev v narodnoobrambenem in protifašističnem boju, ki bi jo morali bolj poznati in upoštevati Slovenci v matični državi in tudi v našem zamejstvu. Njuna ocena je naslednja: "V zgodovinskem spominu večine Slovencev, še bolj pa Italijanov, so bili Primorci predvsem žrtve fašističnega režima. Povojne raziskave pa so poudarile njihovo vlogo subjekta z vsemi civilizacijskimi, političnimi in kulturnimi posebnostmi: iz brezobličnih 'ščavov' so jih razmere povzdignile v uporniško skupnost, ki je prva v slovenski zgodovini povsem jasno razumela, da mora vzeti lastno usodo v svoje roke in se pri tem ni bala niti nasilnega boja in z njim povezanih žrtve. Zgodovina manjšinske stvarnosti zato ni samo lokalna zgodovina, tudi ne samo zgodovina dela slovenskega naroda, temveč je v našem primeru tudi zgodovina italijanske in hrvaške države ter spada v okvir širše evropske zgodovine."

JE, KAR JE

ENKRATNI?

Vsaka oseba je enkratna in neponovljiva. Vsakdo ima svoj značaj in okuse in skupek vseh teh posebnosti naredi človeka za enkratno osebo. O tem ni dvoma. Vendar vse kaže, da pravilo drži, samo dokler se v to ne vmeša globalizacija. Tu počasi postajamo vsi enaki. Dejstvo je, da poslušamo po vsem svetu večinoma isto glasbo, jemo večinoma isto hrano, imamo vedno bolj podobne želje in sanje. Postajamo skorajda enaki prebivalci iste globalne vasi. Če kdo še potrebuje potrdilo tega dejstva, mu svetujem, naj se na internetu sooči s soprebivalci istega planeta.

Podjetje 3Com je nedavno organiziralo svetovno anketo na internetu. Greš na spletno stran www.planetproject.com, vpišeš svoje ime in nato lahko opraviš anketo na več različnih tematik. Naslovi anket so naslednji: Naš svet, Spanje in sanje, Zdravje in dobro počutje, Pravni in javni red, Religija, prepričanja in strahovi, Starševstvo in vzgoja, Lastna podoba ali samozavest, Ljubezen in spolnost, Zakon ter Vroča tematika: Volilni spor v ZDA. Najprej mora vsak udeleženec odgovoriti na vprašanja v anketi, nato pa lahko svoje odgovore primerja s skupnim številom odgovorov ter z odgovori enega drugega, naključno izbranega udeleženca.

Kaj se je dogajalo, ko sem jaz odgovarjal? Odkril sem, da nisem nič posebnega in da v večini primerov odgovarjam kot večina ljudi na planetu. Sem lahko enkraten in neponovljiv, vendar večinoma razmišljam, se odločam in imam okuse, prepričanja, strahove kot velika večina soljudi. Oglejmo si nekaj najbolj zanimivih odgovorov (po mojem mnenju - torej po mnenju večine?).

Ste vedeli, da 56% ljudi najraje spi na boku in se jih kar 52% zbudi z budilko? Kar 48% nas je prepričanih, da sta za zdravje najpomembnejša prehrana in dnevni vnos vitaminov. Lepih 71% nas verjame v obstoj nekega vsigeja bitja in 73% nas je prepričanih v posmrtno življenje. Dejanja iz sedanjega življenja vplivajo na naše posmrtno življenje: tako nas pravi kar 66%, medtem ko dejanja iz prejšnjega ali prejšnjega življenja, po mnenju 66% ljudi, ne vplivajo, ker najbrž živimo le enkrat. In zakaj smo zaskrbljeni pred smrtjo? Odgovorov je lahko več: 29% nas skrbi dejstvo, da bomo za seboj pustili žalost, 11% se jih boji bolečine, 19% pa negotovosti posmrtnega življenja, kar 21% pa se nas smrti ne boji. Kar 28% jih je prepričanih, da bodo šli v raj, 1% gre zagotovo v pekel, 7% se jih bo reinkarniralo, 3% bodo šli v pekel, sam bom med 23%, ki bomo prestopili v neko drugo stvarnost, 25% jih modro ne ve, kaj bo, in 16% pravi, da ne bo nič. Kaj pa dialog med verami? Tukaj me je odgovor razveselil, ker sem odkril, da nas 58% trdi, da imajo tudi druge vere svojo resnico in jih samo 14% pravi, da je ena sama prava, 10% da nobena nima resnice, medtem ko jih 14% sploh ne veruje. Pa si oglejmo še vprašanje samozavesti. Ste vedeli, da jih kar 67% ima za nadpovprečno inteligentnih, medtem ko jaz spadam v 32% tistih, ki se štejejo v povprečje? Menim, da bi bil svet drugačen, ko bi na svetu res bilo 67% nadpovprečno inteligentnih ljudi.

Ne bom več našteval odstotkov, vendar se mi zdi zanimivo, da je večina vprašanih menila, da je ameriški volilni spor smešen, saj je škodil ameriški demokraciji. Skoraj polovica bi volila Goro v nasprotju s šibko tretjino, ki bi volila Busha. Tu se poraja še ena misel: so bile volitve slabo izpeljane in bi morali res prešteti vse glasove? Moj občutek je, da ni tako. Upoštevati moramo tudi dejstvo, da smo si uporabniki interneta podobni in imamo podobne poglede. Torej smo globalizirani predvsem mi; ostali pa, ki niso v vsakdanjem stiku z internetom, kažejo najbrž več razlik. Še sreča torej, da se enkratnost in neponovljivost osebe še nekeje ohranja, čeprav je na internetu ne vidimo...

PETER SZABO

UGOTAVLJANJE STOPNJE KULTURE

TRETJINA ITALIJANOV NEPISMENA

Prosvetni minister Tullio De Mauro je pred kratkim povzročil v italijanski in tudi mednarodni javnosti pravo senzacijo, ko je govoril o stanju nepismenosti v Italiji. O tem smo sicer že kratko pisali v našem časniku, vendar menimo, da izvajanja italijanskega ministra za šolstvo zasluži večjo pozornost. S svojimi izjavami je minister nekako odgovarjal tistim šolnikom, ki grajajo reforme, za katere je poskrbel njegov predhodnik Berlinguer.

Kaj je torej povedal prof. dr. Tullio De Mauro? Široko javnost je predvsem opozoril, da je tretjina Italijanov - to je kakih devetnajst milijonov ljudi - nepismena, ena tretjina pa tvega, da prej ali slej postane nepismena. Spomnil je dalje, kako je že pred leti v nekem svojem zapisu ugotovil, da je ob zedinjeju Italije leta 1861 le slabih 10 odstotkov Italijanov razumelo italijanski knjižni jezik, saj je ogromna večina govorila le svoje narečje. Sto let kasneje pa je 85 odstotkov Italijanov izjavljalo, da znajo govoriti italijansko. Na ta napredek je vplivalo več dejavnikov, kot so na primer notranja migracija, radio, televizija in prav gotovo tudi mnogo večje obiskovanje višjih srednjih šol. Stanje pa se v zadnjem času - je dejal minister - znatno slabša, tako da ima človek občutek, da nemočno gleda nekakšno samoučiščno tekmo. Italijani se seveda mnogo bolje izražajo kot nekdanj,

vendar je treba priznati, da velika večina ne zna napisati niti pisma.

Za ugotavljanje stopnje kulture imamo več pokazateljev. Eden teh je na primer branje dnevnega in periodičnega tiska. Kar zadeva dnevnik, v Italiji trenutno dnevno prodajo pet milijonov 772 tisoč izvodov, pri čemer je zanimivo, da so prav enako število izvodov dnevno prodajali med prvo svetovno vojno, ko je Italija imela 36 milijonov prebivalcev, medtem ko jih ima zdaj 56, torej dvajset milijonov več. Tendenco se v Italiji proda 50 milijonov periodičnega tiska. Kar zadeva branje dnevnega in periodičnega tiska, je Italija na zadnjih mestih svetovnih lestvic. V Evropi je za Slovenijo, Hrvaško, Poljsko, Madžarsko, Bolgarijo in Irsko, je pa pred Portugalsko in Grčijo. Kulturna raven televizijskih sporedov je - pravi minister - nizka, mnogi sporedi pa so celo bedasti, trapasti.

Kako pa je s knjigami? V Italiji dnevno izide 150 knjig, kar pomeni, da so Italijani, kar zadeva branje knjig, na zadnjih mestih. 48% Italijanov prebere vsaj eno knjigo na leto, vsi ostali pa sploh nič ne berejo. Tudi v tem pogledu so na repu lestvic tako v velikih kot majhnih državah. Vse to bi zahtevalo globljo proučitev resničnih vzrokov tako poraznega stanja. Vsekakor drži, da branje zahteva tišino in zbranost, kar se hudo bje z današnjo že nekakšno

organsko nevrozo tako posameznika kot družbe, je napisal dober poznavalec italijanskih razmer. Podobno nevrozo poznajo tudi ostali narodi v Evropi, vendar se pri njih stanje v tem pogledu ne slabša, vsaj tako naglo ne kot v Italiji. Taisti poznavalec razmer med drugim meni, da Italijani na primer gledajo na združeno Evropo kot na nekaj, kar jim bo koristilo le gmotno, prav nič pa jih ne brigajo naprednejše, predvsem bolj človeške oblike življenja, k čemur odločilno prispeva predvsem kultura, ta pa naj bi bila za ogromno večino Italijanov le lepotilno sredstvo, medtem pa pozabljajo, da je kultura v resnici vir vsakega človekovega dejanja.

Ko o tem pišemo, nam misel takoj poroma v prejšnje stoletje, ko so jasnovidci, kakršen je na primer bil Anton Martin Slomšek, s svojimi pobudami odločilno prispevali, da je nepismenost pri našem narodu pravzaprav kmalu izginila. Kar zadeva branje knjig in časnikov, ne moremo pozabiti naših mater in babic, ki so po težavnih delih na polju ali doma redno jemale v roke slovenski časnik ali knjigo iz vsakoletne zbirke Mohorjeve družbe. Nič čudnega ni, če smo prav te dni po osrednji slovenski televiziji od tujega kulturnika slišali pohvalo, da Slovenci, kar zadeva branje knjig v Evropi, delimo s Finci prvo mesto.

DL

LEPA PRIZNANJA GORIŠKEMU SKLADATELJU

Te dni so nekatere ustanove podelile ugledna priznanja skladatelju iz Gorice. Cecilijino društvo v Ljubljani je lani razpisalo natečaj za slovensko nabožno skladbo. Naš glasbenik, Stanek Jericijo, se je natečaja udeležil in prejel lepo priznanje. V soboto, 2. t.m., ob srečanju slovenskih cerkvenih glasbenikov, so omenjeno skladbo tudi izvedli. V pesmarici z naslovom *Zborovske duhovne pesmi zamejskih avtorjev*, ki so jo predstavili v Trstu 8. t.m., so tudi tri Jericijeve skladbe. Na predstavitvi so izvedli dve njegovi skladbi. Istega dne je goriški zbor S. Ignazio, ki ga vodi g. Jericijo, prejel v Vidmu prvo nagrado na Festivalu furlanske pesmi. Prvič so goriški pevci zapeli pesem *Ultims morars*. Besedilo je napisala pesnica Anna Bombig, glasbo pa je zasnoval prav Jericijo.

GIACOMO LEOPARDI V SLOVENSCINI

Založba Mladika v Trstu je izdala novo knjigo. Gre za izbor del velikega italijanskega pesnika Giacoma Leopardija z naslovom *Pesmi in proza*, ki jih je prevedla Marta Filli, sicer nekdanja ravnateljica Knjižnice Cirila Kosmača v Tolmini. Delo so predstavili v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu v ponedeljek, 11. t.m. O njem so spregovorili prevajalka Marta Filli, Tomaž Pavšič in urednik Mladike Marj Maver. K novemu prevodu Leopardijevih del se bomo še vrnili.

ZANIMIVA POBUDA

NIZ DELAVNIC NA LICEJU PREŠEREN

Med različnimi pobudami, ki jih je profesorski zbor Znanstvenega in klasičnega liceja France Prešeren v Trstu vključil v letošnje leto, je tudi teden od 28. novembra do 4. decembra. V tem tednu je pouk na naši šoli potekal nekoliko drugače. V prvih razredih so profesorji izvedli projekt *Do brodošli* in organizirali tečaj lepe govore. Drugi in četrti razredi so se vključili v najrazličnejše delavnice, od fotografske in časnikarske vse do kulinarčne in matematične, tretješolci so se ukvarjali s projektom Prostovoljno delo, za petošolce pa so se odvijala različna predavanja. Četrtošolci smo sodelovali tudi v projektu *Flavio Gioia*, med katerim smo se zabavali z izpeljavo anonimne ankete med bivšimi višješolci.

Po napornem sestavljanju urnika, za kar so poskrbeli ravnatelj in nekateri profesorji, je teden tudi dobro uspel. Dijaki drugih in četrtih razredov smo bili po izpolnitvi ankete razporejeni po delavnicah. Nekateri smo bili vključeni v določeno delavnico zadovoljni, drugi pa so ob ugotovitvi, v katero delavnico so bili vključeni, kar zavijali nos, češ da so prav to uvrstili na zadnje mesto.

Delavnice so pod vodstvom profesorjev in nekaterih zunanjih sodelavcev delovale v različnih razredih. Njihovo delovanje smo člani časnikarske delavnice predstavili na proslavi ob 200-letnici Prešernovega rojstva, ki je bila v ponedeljek, 4. decembra 2000, na naši šoli. Dijaki časnikarske delavnice pa nismo samo sodelovali na proslavi, ampak

smo tudi pripravili nekaj prispevkov, ki jih bomo objavili v Primorskem dnevniku, o zvrsteh novinarskega pisanja pa sta nam predavala časnikarja Dušan Kalc in Ivan Žerjal.

Za proslavo je gledališka delavnica pripravila igro o Prešernovem življenju in z njo požela velik uspeh. Zanimiv in poln humorja je bil nenavadni "intervju s Prešernom", ki nam je razkril najbolj intimne skrivnosti našega največjega pesnika. Intervju je nastal v delavnici kreativnega pisanja, v kateri so se dijaki tudi naučili pisati poezijo, grafite in razne zgodbe s pomočjo bogate fantazije in sproščenega vzdušja. Njihove izdelke so v brošuri natisnili dijaki delavnice tiskanja in impaginacije.

Na proslavi so zelo dobro nastopili tudi udeleženci glasbene delavnice s pravim orkestrom in zborom ter udeleženci tečaja lepe govore, ki so poskrbeli za interpretacijo Prešernovih pesmi. Po proslavi smo v pritličju naše šole občudovali delo fotografske skupine, in sicer zelo lepe slike z različnimi tipi svetlobe, v razredih pa smo lahko preverili uspeh kulinarčne delavnice. Nekoliko drugače so delovale matematična, naravoslovna in šahovska delavnica. Kdo ve, kakšen uspeh bodo dosegli dijaki na prihodnjih matematičnih olimpiadah ali na kakem šahovskem turnirju? Gotovo pa je, da so že pravi mojstri.

Ta teden je vzbudil v nas mnogo navdušenja, saj smo se mi dijaki z delavnicami tudi veliko naučili.

ERIKA SANCIN II.K.L.I.
ZNANSTVENI LICEJ PREŠEREN

OB PRISOTNOSTI TAJNIKA LJUDSKE STRANKE CASTAGNETTIJA

SREDINSKA KOALICIJA TRIESTINSIEME JE TUDI URADNO NASTALA

Z "blagoslovom" vsedržavnega tajnika Ljudske stranke Pierluigija Castagnettija in tržaškega župana Riccarda Illyja so v ponedeljek, 11. t.m., na zasedanju na tržaški Pomorski postaji pokrajinski tajniki Slovenske skupnosti, Demokratov, Ljudske stranke, gibanja Udeur in republikancev podpisali dogovor o novi sredinski koaliciji za prihodnje občinske volitve, ki bodo spomladi l. 2001. Koalicija je nastala na temelju izkušenj zavezništva Oljke in Marjetice, ki sta se ob priložnosti parlamentarnih volitev l. 1996 in zadnjih upravnih volitev v avtonomni pokrajini Trident izkazali za uspešni. Ravno tako uspešna pa je bila izkušnja Illyjeve uprave tržaške občine v zadnjih sedmih letih.

Novo zavezništvo je izraz težnje po novem ovrednotenju politike kot zavzemanja za skupno blaginjo. Pri tem prihaja do srečevanja različnih sredinskih političnih kultur, tako laičnih kot katoliških, in to na osnovi odpravljanja razlik in izluščanja skupnih vrednot. Vse te politične kulture pa imajo v ospredju človeka, kar mora biti element moči takega zavezništva. Zaradi tega se obračajo v prvi vrsti k raznim stvarnostim, ki sooblikujejo današnjo družbo. Bistvena programska točka sredinske koalicije pa je tudi upoštevanje specifičnosti krajevnih stvarnosti in teritorija in posledično tudi sodelovanje z narodnimi manjšinami. Tako se je na Tridentinskem Južnem Tirolskem obrestovalo sodelovanje z južnotirolsko ljudsko stranko, v Trstu pa je k zavezništvu pristopila Slovenska skupnost.

FOTO KROMA

PREDSTAVITEV V ULICI SV. FRANČIŠKA

MOHORJEVKE V TRŽAŠKI KNJIGARNI

V četrtek, 7. t.m., je Goriška Mohorjeva družba predstavila v Tržaški knjigarni knjižno zbirko za leto 2001. Srečanje je pozdravil upravitelj TK Igor Starc in z zadovoljstvom ugotovil, da je prešla decembrska predstavitev že v tradicionalno snidenje ob koncu leta. Tajnik GMD Marko Tavčar je nato predstavil letošnjo ponudbo, ki zaobjema *Koledar*, pravi zbornik dogajanja v zamejskem prostoru v letu 2000, in še tri knjige: *Tragedijo v Cerknem pozimi 1944* Borisa Mlakarja, *Sholarja iz Trente* Jože Lovrenčiča in *Pravljice na potepu* Milana Pasarita.

O *Koledarju* je spregovoril urednik dr. Jože Markuža; letos je sodelovalo kar 52 avtorjev (res veliko je med njimi mladih), bralcem pa je na voljo kar 58 izsekov (bogati jih skoraj sto

fotografij) našega življenja v jubilejnem letu 2000.

Lovrenčičevega *Sholarja* iz Trente je predstavila prof. Lojzka Bratuž in utemeljila letošnjo izbiro literarnega teksta zbirke GMD v treh točkah. Prvi razlog moramo iskati v dejstvu, da je prva in edina knjižna izdaja pesnitve izšla l. 1939 in jo je torej danes zelo težko najti. Drugič: sholarjeva zgodba faustovskih reminiscenc diha in se giblje v zgodovini naših krajev, v Soški dolini, Devinu in Beniciji. Tretjič: ob 110-letnici rojstva edinega slovenskega pesnika, ki se lahko rokuje s Prešernovim epom, je nova izdaja dolžnost poklon predolgo zamolčanemu rojaku.

O *Pravljicah na potepu* je spregovoril avtor in ilustrator Milan Pasarit, ki že vrsto let so-

deluje z otroškimi programi Radia Trst A in televizije. Pravljice so sad Primorja, ki ljubi domače kraje in se jim rad približuje s tenkočutnostjo, da bi iz njih prebiral lepoto pravljice; vrednost prikupne knjige pa gre iskati tudi v stilu pisanja, ki se obrača na klasiko in išče v pravljicah osebah in gozdnih živalih pot do otroškega srca.

Zgodovinska študija Borisa Mlakarja raztira stran preteklosti, ki je bila dolga leta zakrita. *Tragedija v Cerknem* pozimi 1944 je strogo znanstvena študija, oprta na mnoge arhivske vire, ki dajejo celostno podobo tragičnih dogodkov zime 1944, ko je prišlo do usmrtnice 61 partizanov in domačinov. Knjiga je izšla v zbirki Naše korenine; njena sintetičnost, ki ne dopušča prilagodljivih tolmačenj, morda tudi pretresa bralca, opravlja pa dragoceno delo očiščenja narodnega spomina.

V NEDELJO V BAZOVICI

DESETA ZBOROVSKA BOŽIČNA REVIIJA

Zbor Jacobus Gallus bo letos priredil že jubilejno, deseto *Zborovsko božično revijo*. Gre za že tradicionalno srečanje, ki ga zbor Gallus prireja z namenom ponuditi čimširšemu občinstvu kakovostno zborovsko glasbo, obenem pa

PREDBOŽIČNI KONCERT GLASBENE MATICE

Glasbena matica in župnijska skupnost pri Sv. Ivanu v Trstu pripravljata tik pred božičnimi prazniki instrumentalni koncert, ki bo prihodnji četrtek, 21. t.m., v svetoivanski župnijski cerkvi z začetkom ob 20. uri. Koncert bodo oblikovali godalna komorna skupina, poleg nje pa še orkester violončelov, kvartet flaut ter violinski duo in duo kljunasta flauta - viola da gamba. Skupine sestavljajo gojenci GM, ki so pod mentorstvom svojih profesorjev naštudirali več božičnih skladb. Koncert, ki mu bo naslov *Božično pričakovanje*, bo tako primeren uvod v bližajoče se božične praznike, obenem pa tudi lepo slovo GM od iztekajočega se leta 2000.

vzpostavljati in krepiti vezi med zbori in pevci različnih narodnosti iz Italije, Slovenije in tudi iz Avstrije.

Letošnja deseta izvedba *Zborovske božične revije* bo v nedeljo, 17. t.m., v župnijski cerkvi sv. Marije Magdalene v Bazovici. Ob tej priložnosti bosta, poleg zbora Gallus-Resonet (v letošnji sezoni namreč sodelujejo pevci zborov Jacobus Gallus in Resonet), še Mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice in sloviti Akademski pevski zbor Tone Tomšič iz Ljubljane, oba pod vodstvom Stojana Kureta. S tem hoče letošnja revija biti tudi poklon dirigentu Stojanu Kuretu, ki je leta 1991 dal pobudo za obnovo zbora Jacobus Gallus, ki ga je svojčas vodil Ubald Vrabec. Prav tako Kuretova zamisel je bila tista, ki je pripeljala do uresničitve pobude *Zborovske božične revije*. Prva revija je bila že decembra leta 1991 v evanđelijski cerkvi v Trstu.

V nedeljo se v Bazovici obe-ta torej res kakovosten koncert, ki ga ljubitelji zborovskega petja gotovo ne bodo zamudili.

OB DVESTOLETNICI PESNIKOVEGA ROJSTVA

MAČKOLJANSKI PEVŠKI POKLON FRANCETU PREŠERNU

FOTO KROMA

Med številnimi večjimi in manjšimi pobudami, s katerimi smo v zamejstvu počastili 200-letnico rojstva Franceta Prešerna, velja vsekakor omeniti tisto, ki jo je priredilo Prosvetno društvo Mačkolje v petek, 8. t.m., na praznik Brezmadežne, v gledališču France Prešeren v Boljuncu. Mačkoljansko društvo se je odločilo, da počasti velikega pesnika na način, ki je našim ljudem pravzaprav najbližji in najljubši –

z zborovskim in solističnim petjem. Prešernove poezije so namreč neizčrpen vir navdiha in zato so se z njimi v preteklosti (in tudi dandanes) ukvarjali tudi številni slovenski skladatelji, ki so tako dali svoj pomembni doprinos k temu, da se je Prešernov opus ukoreninil med slovenskimi ljudmi.

Tako je petkova prireditev izzvenela kot izrazito pevski poklon Prešernu; tega so izoblikovali Mešani pevski zbor

Mačkolje pod vodstvom Iva Lešnika, pa še sopranistka Tamara Parovel in tenorist Branko Lešnik ob klavirski spremljavi Danjele Terbičan. Tako so z gledališkega odra zadonele znamenite in manj znamenite Prešernove poezije (npr. *Zdravljica*, s katero se je večer začel, poleg nje pa še *Kam, Slovo od mladosti*, *Orglar*, *Dekletom*, *Soudaška*, *Sonetni venec*, *Sonetje nesreče* idr.), in to tako v glasbi (v uglasitvi Stanka

Premrla, Jurija Fleišmana, Mateja Hubada, Zorka Hareja, Davorina Jenka, Radovana Gobca, Benjamina Ipavca, K. Mačka in Vinka Vodopivca) kot tudi v besedi, saj se je petje izmenjevalo z recitacijami, ki jih je podajal Tomaž Susič. Vmes pa je občinstvo lahko prisluhnilo tudi vezni besedi Janje Lešnik, ki je posredovala zgoščeno, a doživeto razmišljanje o zavesti o Prešernovem pomenu med Slovenci, ki se podaja iz roda v rod, pa tudi o pomenu Prešernove ljubezni do svobode, resnice in pravice, o njegovi ljubezni do naroda brez šovinizma, o njegovi daljnovidnosti in njegovem idealizmu. Spoznati Prešerna pomeni živeti z njegovimi poezijami.

Bil je to skrbno pripravljen in visoko kulturn večer, ta pa je istočasno ohranil sproščenost in prisrčnost, ki vselej odlikujeta prireditve, ki jih organizira PD Mačkolje. S tem je to društvo še enkrat dokazalo, da je živ dejavnik kulturnega udejstvovanja v Bregu in širše na Tržaškem.

BAZOVICA / 30-LETNICA OTROŠKEGA PEVSKEGA ZBORA SLOMŠEK

KDOR POJE, SLABO NE MISLI

Veliko ljudi, otrok, staršev, bivših pevk in pevcev, pevovodij in spremljevalcev ter gostov je v nedeljo, 10. t.m., napolnilo kinodvorano v Bazovici, da bi prisostvovalo slovesni proslavi 30-letnice domačega Otroškega pevskega zbora Anton Martin Slomšek. Zbor, ki je bil formalno ustanovljen leta 1970, dejansko pa je začel delovati že sredi 60-ih let, šteje danes trideset malih pevk in pevcev iz Bazovice, Gropade, Padrič, Peska in Mačkolj, njihova starost pa gre od zadnjega letnika otroškega vrtca pa do osnovne šole in prvega razreda nižje srednje šole. Zaslugo za njegovo ustanovitev in potem za njegovo dolgoletno delovanje nosi v prvi vrsti bivši bazovski župnik msgr. Marijan Živic, poleg njega pa še veliko število dirigentov, ki so se zvrstili v teh tridesetih letih, ne nazadnje pa staršev in sorodnikov, ki so skozi desetletja spremljali generacije otrok pri pevski dejavnosti in ki so vztrajali tako v lepih kot tudi v grdih trenutkih zborovega delovanja.

Bazovska proslava je tako bila namenjena tudi vsem tem generacijam bivših pevk in pevcev, njihovih staršev in sorodnikov ter voditeljev. Bila pa je seveda predvsem velik praznik petja, saj, kot je dejal domači župnik Žarko Škerlj, se je blažen škof Anton Martin Slomšek, po katerem nosi zbor ime, zavedal neprecenljive vrednosti petja in glasbe, ki dviga dušo k Bogu in razveseljuje srce. Marko Arduini, sicer sam eden od prvih pevcev zbora in zatem dragocen baritonist pri Trzaskem oktetu, pa je v svojem nagovoru izrazil ponos nad dejstvom, da je

FOTO KROMA

pel v OPZ Slomšek in da tam sedaj pojeta tudi njegova dva otroka, saj je prepričan, da petje plemeniti človeka. Kdor namreč poje, slab ne misli, kdor poje, dvakrat moli.

Osrednji dogodek bazovskega nedeljskega popoldneva, ki ga je povezovala Luciana Mezgec, je bil seveda nastop OPZ Slomšek, ki se je predstavil tako v skupni zasedbi kot tudi po različnih starostnih skupinah, na koncu pa tudi skupaj z Mladinskim zborom Bazovica, ki je ob tej priložnosti nastopil kot gost. Pod vodstvom Zdenke Križmančič ter ob klavirski spremljavi Martine Mezgec, Jane Zupančič, Sare Zupančič, Cristiana Stipančiča in Naceta Duha in ob harmonikarski spremljavi Jane Ban so male pevke in pevci zapeli šestnajst ljudskih in umetnih pesmi v priredbi oz. uglasbitvi različnih avtorjev. Njihovo petje, združeno z gibi in z razposajenostjo, je pri občinstvu naletelo na sproščeno in veselo odobravanje, ki se je izrazilo seveda predvsem v toplem ploskanju.

Prireditelji niso pozabili na nekdanje pevovodje zbora. Tako so priznanje prejeli Barbara Kalc, Frida Valetič, Bojana Kralj, s. Karmen Koren, Norina Dobrila in Andrej Pegan, poleg njih pa še sedanja dirigentka Zdenka Križmančič. Tudi pozdravov in čestitk gostov ni manjkalo: zvrstili so se tako nastopi predstavnikov domačih organizacij (društva Lipa, MIPZ Bazovica, Športnega društva Zarja in nogometnega kluba Zarja-Gaja), pa še Zveze cerkvenih pevskih zborov, Slovenske prosvete, društev Slovan in Skala iz Padrič in Gropade, pevskega društva Vesela pomlad in predsed-

nika vzhodnokraškega rajonskega sosveta Zorana Sosiča, medtem ko so pisne pozdrave poslali Prosvetno društvo in župnijska glasbena šola iz Mačkolj, Športno združenje Sloga in Anastazija Purič. Ob tej priložnosti so pri OPZ Slomšek oblikovali tudi poseben stenski koledar za l. 2001, s prodajo katerega nameravajo delno kriti stroške zbora. Sicer pa so denarne vsote prispevali tudi Zadruga kraška banka, Slovenska prosveta in ZCPZ, medtem ko je Odbor za ločeno upravljanje jurskega premoženja iz Bazovice poskrbel za elektronski klavir.

iz

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Alessandro Baricco

DEVETSTO

V INTERPRETACIJI Janka Petrovca IN REŽIJI Marka Sosiča

V soboto, 16. decembra, ob 20.30.

Zaradi omejenega števila sedežev je potrebna rezervacija. Rezervirate lahko na tel. št. 040 362542 od ponedeljka do petka ob 10. do 14. ure.

NAROČNINE ZA NOVI GLAS 2001

Italija in Slovenija 80.000 lir,

inozemstvo 120.000 lir,

letalska 150.000 lir

PLAČA SE LAHKO: - na upravi Novega glasa v Trstu, ul. Donizetti 3, vsak petek od 9. do 12. ure;

- s pošto položnico na račun št. 10647493 ali na bančni tekoči račun št. 69280. Oba računa naj bosta naslovljena na: Zadruga Goriška Mohorjeva, Riva Piazzutta 18 - 34170 Gorica.

OBVESTILA

MESEČNA KONFERENCA bo v četrtek, 14. decembra, ob 20. uri v župnijski dvorani v Nabrežini. Štandreski župnik Karlo Bolčina bo predaval na temo *Izreden advent z misijonom*. Sledita razgovor in družabnost. Vljudno vabljeni!

SKD BARKOVIJE v sodelovanju z ZSKD vabi na celovečerni koncert klasične harmonike. Marko Hatlak bo izvajal skladbe Scarlattija, Katzerja, Bacha, Piazzolle. Koncert bo v četrtek, 14. decembra t.l., v dvorani barkovljanskega društva v ul. Bonafata 6 z začetkom ob 20.30.

ZBOR JACOBUS Gallus prireja v nedeljo, 17. decembra, ob 17. uri v župnijski cerkvi sv. Marije Magdalene v Bazovici 10. Zborovsko božično revijo. Nastopili bodo Mešani pevski zbor Gallus-Resonet iz Trsta, Mešani zbor Lojze Bratuž iz Gorice in Akademski pevski zbor Tone Tomšič iz Ljubljane.

VPONEDELJEK, 18. t.m., bo gost v Društvu slovenskih izobražencev astrofizik dr. Vladimir Čadež, ki deluje v Belgiji. Govoril bo o pojavih na Soncu in o njihovih vplivih na zemeljsko okolje ter medplanetni prostor. Začetek ob 20.30.

GLASBENAMATICA prireja v sodelovanju z Župnijsko skupnostjo Sv. Ivana koncert *Božično pričakovanje*, ki ga bodo oblikovali godalna in komorne skupi-

ne GM, v četrtek, 21. t.m., ob 20. uri v cerkvi sv. Ivana v Trstu.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Boris Kobal, *Allegro... ma ne preveč*. Kabaretna monodrama v interpretaciji Borisa Kobala, glasba Miran Košuta. Premiera v petek, 22. decembra, ob 20.30 red A. Ponovitve: v soboto, 23. decembra, ob 20.30 red B; v sredo, 27. decembra, ob 20.30 red D; v četrtek, 28. decembra, ob 20.30 red E; v petek, 29. decembra, ob 20.30 red F; v soboto, 30. decembra, ob 20.30 red T; v nedeljo, 7. januarja 2001, ob 16. uri red C. Predstava za vaš in naš novoletni čas. Rezervacije gledalcev brez abonmaja sprejemamo od ponedeljka do petka ob 10. do 14. ure, telefonska številka 040 362542.

DAROVİ

ZA SLOVENSKO Karitas v Ajdovščini: V.S. 50.000 lir; N.N. 50.000 lir; M.G. 50.000 lir.

ZA VINCENCIJEVO konferenco pri Sv. Ivanu v Trstu: v spomin na drago teto Julko Mljac, izredno natančno in delavno šiviljo, daruje Ksenija Levak vd. Budal 100.000 lir; v spomin na teto Julko Mljac daruje Magda Biancuzzi 30.000 lir.

ZA MARJIN dom pri Sv. Ivanu: v spomin na Julko Mljac darujeta Miranda in Marijan Bajc 100.000 lir; družina Bizjak 50.000 lir; Marta Požar 50.000 lir.

ZADNJI IZLET KLUBA PRIJATELJSTVA V LETU 2000

POMEN IN ČAR OGLEJA (1)

NADA MARTELANC

ZAKAJ V OGLEJ?

Zakaj smo se s Klubom prijateljstva odločili, da zadnji izlet v letu 2000, in sicer 5. oktobra, posvetimo ravno Ogleju? Razlogov je več. Glavni razlog je ta: v jubilejnim letu se nam je zdelo prav, da gremo na obisk in po odpustke v kraj in cerkev, od koder so prihajali med Slovence vse tja gor do reke Drave misijonarji, ki so prišli oznanjati krščansko vero, ne da bi pri tem Slovincem okrnili njihove identitete. To je lepo poudaril v zanimivi in globoki pridigi škofov vikar msgr. Franc Vončina pri sv. maši v oglejski baziliki. Hvaležni smo mu za spremstvo in duhovno vodstvo. G. Ivanu Bužecanu pa vsa čast in hvala, da je naš izlet tako lepo organiziral in vodil.

Oglej je izredno zanimivo mesto in ga vse premalo poznamo, čeprav ni daleč; ali pa si ga nismo dobro ogledali prav zato, ker je blizu? To je bil drugi razlog za njegov obisk. Tretji razlog je bila razstava o patriarhih; to se pravi tisti del razstave, ki je v Ogleju; drugi del je v Čedadu. Zgodovinski dogodki so namreč prisilili oglejske patriarhe, da so se selili iz Ogleja v Gradež, pa tudi v Krmin, Čedad in Videm.

Ni bilo dovolj časa (ne moči!), da bi si ogledali vse izkopanine in arheološke zanimivosti Ogleja. Saj ta velja zara-

di obširnih arheoloških izkopavanj in bazilike, v kateri je največji starokrščanski mozaik na zahodu, za eno med najbolj zanimivimi arheološkimi področji v severni Italiji.

Izvor mesta sega v prazgodovino (13. - 9. stoletje pr. Kr.). Tu je bilo stičišče za izmenjavo jantarja s severa z blagom, ki je prihajalo s tržišč na vzhodu Sredozemlja. Ime Aquileia nosi še iz predrimske dobe po reki Aquilis - kasnejše Natisone. Mesto je postalo rimska kolonija l. 181 pr. Kr., pod cesarjem Avgustom (27 pr. Kr. - 14 po Kr.) pa glavni sedež desete regije (X Regio Venetia et Histria). Braniti je moralo rimsko cesarstvo pred raznimi sovražniki.

Kršćanstvo se je moralo razširiti v Ogleju zelo zgodaj in zelo uspešno. V dobi preganjanja kristjanov v l. 303-304 je bilo tu več mučnikov. Po l. 313, ko so po Milanskem ediktu cesarja Konstantina kristjani dobili svobodo vere, je že l. 314 škof Teodor postavil prvo cerkveno središče in v zelo kratkem času so že stale tri velike in razkošne dvorane v podobi podkve. Severno in Juž-

no dvorano je povezovala Prečna dvorana. Vmes je stala velika krstilnica. Toda že okrog l. 345 so na prostoru severne dvorane postavili večjo. Bila je 14 metrov daljša od sedanjega in največja na vsem Oglejskem. Oglejci so cerkev kar petkrat na novo pozidali, vedno na ostankih prejšnje. Zato lahko danes občudujemo zanimive mozaike ne samo v današnji baziliki, ampak tudi mozaična tla v še treh plasteh pod njo. Ob glavnih vratih smo tudi mi stopili za vodičko po močnih steklenih mostovih, v

»kripto izkopavanj«. Lahko smo občudovali na najnižjem nivoju ostanke mozaika neke privatne vile, nekoliko višje tla kakega skladišča, tik pod sabo pa čudovite mozaike iz zgodnje cerkve, ki je segala vse do tja, kjer stoji mnogo kasneje sezidani zvonik. Žal so z njegovo gradnjo uničili velik del nepopisno lepih mozaikov. Tu so oblike in barve mozaičnih tal mnogo bolj žive in prefinjene kot one, ki jih lahko občudujemo v današnji baziliki. Da tudi teh ni uničil zob časa, moramo biti hvaležni blatu in

zemlji, ki sta v letih prekrila razvaline mesta, tudi bazilike. Atila je s svojimi Huni l. 452 porušil Oglej. Potomci beguncev in preživeli so obnovili južno dvorano. Ta je bila uničena ob madžarskih vdorih in kasneje še po potresu. Blagodejno blato se je kakih 250 let usedalo na mozaike na tleh in jih obvarovalo, da jih mi danes lahko občudujemo. Sedanja veličastna bazilika je nastala, vedno na prostoru južne dvorane, pod patriarhom Poponom l. 1031. Ta je dal z naneseo zemljo prekrita tla kar prekriti z rdečimi in belimi ploščami. Pod njimi so počivali mozaiki vse do začetka 20. stoletja, ko so jih arheologi končno spravili spet na dan.

Oglejska škofija je bila zelo obširna, saj je obsegala ozemlje Tirolske, Bavarske, Avstrije, Slovenije in zahodne Madžarske. Važno je to, da so tedaj vsi ti različni narodi živeli složno. V 6. stoletju so oglejski škofje postali patriarhi. V 7. stol. je prišlo do izvolitve dveh patriarhov istočasno: onega v Gradežu je podpiral Bizanc, onega v Ogleju pa Langobardi; ti so namreč zasedli Oglej l. 568. Pred napadi Obrov se

je sedež iz Ogleja preselil najprej v utrjeni Krmin, nato v Čedad, glavno mesto langobardske vojvodine. (Rimljani so Čedad imenovali Forum Julii - po njem nosi ime današnja Furlanija.) Za Langobardi so Ogleju vladali še Franki, Benečani in Avstrijci.

Zgoraj omenjeni patriarh Popo je bil Bavarec. Njegovo lepo baziliko je pokvaril hud potres l. 1348. Obnoviti jo je dal patriarh Markvard. L. 1077 so oglejski patriarhi postali tudi fevdalni gospodje furlanske grofije s posvetno oblastjo - ki pa je obsegala manjše ozemlje kot škofija. V 13. stoletju so patriarški sedež premestili v Videm. L. 1420 so oglejsko ozemlje zasedle Benetke. Odslej so bili patriarhi Benečani. Tako je dal spet prenoviti baziliko patriarh Dominik Grimani (1493-1517).

Evropo so pretresale razne nadloge, kot npr. tridesetletna vojna, pa tudi boji med Benetkami in avstrijskim cesarstvom za patriarški naslov. Temu sporu je naredil konec papež Benedikt XIV. z bulo z dne 6. Julija 1751. Odpravil je oglejski patriarhat in ustanovil dve novi nadškofiji: goriško l. 1752 za cesarski del in videmsko l. 1753 za beneški del patriarških ozemelj. Oglejska spada pod goriško nadškofijo.

DALJE

OBISK NOTRANJEGA MINISTRA ENZA BIANCA

NUJNA STA BOLJŠA KOORDINACIJA IN SODELOVANJE

"Z vojsko ne bomo rešili problema ilegalnega priseljavanja, nujno je sodelovanje med državami, s Slovenijo za skupno nadzorstvo nad mejno črto in z državami, od koder priseljenici prihajajo." Tako bi lahko povzeli glavno misel, ki jo je izrekel italijanski notranji minister na obisku v Gorici prejšnji teden. Temu je treba dodati še obljubo, da bodo sodelovanju in prizadevanjem pritekli na pomoč še helikopterji in sodobni elektronski pripomočki.

Enzo Bianco je prispel na Goriško (in ne v Trst) na prigrvarjanje obeh goriških parlamentarnih predstavnikov ter predsednika pokrajine, saj je problem ilegalne migracije pri nas najbolj pereč (v tem letu štejejo že nad 10.000 zajetih prebežnikov). Minister si je iz helikopterja ogledal mejo, ki jo vsako noč prestopi na desetine nesrečnežev, bil je pri Transalpini ter na srečanju z institucijami na prefekturi.

Prvi podatek, ki ga gre poudariti, je odločitev, da se bo trenutno zbirališče beguncev iz policijske vojašnice pri Rdeči hiši premaknilo v Gradišče v kasarno Polonio (potem ko je varianta okoli Ločnika odpovedala). Gradišče namreč leži med mejo in letališčem, sama kasarna pa je že uporabljiva. Temu v prid se je izrekel po dolgi debati tudi občinski svet omenjene občine, ki je sprejel resolucijo, v kateri med drugim piše, da pričakujejo jamstva s strani države za primerno organizacijo centra, da pa so

proti katerikoli varianti zbirnega središča za daljši čas.

Vodja goriške Karitas msgr. Ruggero Dipiazza je sodeloval na srečanju z ministrom in ga informiral o odprtju zbirnega centra za približno 30 ljudi v Podturnu, za kar mu je vladni predstavnik obljubil tudi podporo ter poudaril neprecenljivo vlogo, ki jo igrajo organizacije prostovoljcev. Poslopje bivše šole Kennedy naj bi januarja postal zbirni center, v katerem bi v 24 urah uredili vse potrebne formalnosti in izvide. V naslednjih dneh pa se je zapletlo. Rajonski svet je sprejel resolucijo, v kateri naproša pristojne organe, naj poiščejo drugo lokacijo za sprejemno središče. Stavba je v lasti nadškofije, msgr. Dipiazza je dobil potrebno dovoljenje za omenjeno središče, tako da je bila izbira rajonskega sveta prava strela z jasnega. Seja je bila razburkana in svetovalci leve sredine so zapustili sejo. Razpleti so torej precej nejasni.

Z obiska visokega vladnega predstavnika pa je prišla tudi pobuda za organizacijo strokovnega posveta ravno v Gorici o problemu priseljavanja, ki zajema, po besedah poslanca Prestamburga, že biblične razsežnosti. Rešitev gre iskati ne le na državni ravni, temveč tudi na nivoju EU in v sodelovanju z državami, od koder omenjeni nesrečneži bežijo zato, da bi lahko sebi in svojim družinam omogočili človeka vredno življenje.

EJ

POSVET KROŽKA RIZZATI IN INIZIATIVA ISONTINA

MACOR IN KULTURA NA MEJI

Cultura di confine-Kultura na meji. S tem naslovom so se številni Goričani zbrali v petek, 1. decembra, na posvetu, ki sta ga priredila Krožek Rizzati in revija *Nuova iniziativa isontina* v prostorih goriške pokrajinske palače. Srečanje je bilo posvečeno spominu na Celsa Macorja, ki nas je zapustil pred dvema letoma. Srečanje je bilo pod pokroviteljstvom pokrajine, ob predsedniku krožka Nicolaju Fornasirju, ki je večer uvedel in povezoval, in predsedniku Brandolinu, so srečanje sooblikovali Renate Lunzer z dunajske univerze, sen. Michele Martina in prof. Sergio Tavano.

Renate Lunzer je orisala prevajalsko delo Ervina Pocarja, intelektualca in publicista, tesno navezanega na Gorico in velikega prijatelja Celsa Macorja, ki je iz nemščine v italijanščino prevedel več kot 300 del. V prevajalskem delu je videl pomembno vlogo posrednika med italijanskim in avstrijskim svetom in človekom. Prevod je bil zanj pomembno sredstvo za medsebojno poznavanje in posledično za mir med narodi, ki živijo v neposredni bližini.

Michele Martina je spominu na Celsa Macorja objel njegovo

vo gledanje na naš obmejni prostor. Povedal je, kako je pesnik in publicist dal povod za tesnejše stike ob meji, ko se o tem še nikomur ni sanjalo in ko so vsi le gledali na težke zgodovinske trenutke, ki jih je doživela naša zemlja. Že od vsega začetka je bil namreč mnenja, da mora človek, ki tu živi, spet priti za vrednote, ki so bile doma v nadnacionalni Mitteleuropi. Prof. Tavano je podčrtal, da je stalnica naše kulture v tem, da je različnost nerazdružljiva z dojemanjem našega prostora in ljudske tradicije. Preseganje meja ne pomeni izničenje neke kulturne specifičnosti, temveč spoštovanje naše izvirne in bogate stvarnosti. Gorica lahko v tem smislu predstavlja laboratorij in sintezo v malem za novo Evropo. Mitteleuropa je gradila na preseganju različnosti, je nudila vsaki kulturi enakovredno dostojanstvo. Številnim prisotnim je nato prof. Tavano prebral nekaj citatov iz avtorjev, ki so živeli in delovali na Goriškem vse od 15. st. in so v svojih delih dokazali, da je bila večjezičnost pri nas na dnevnem redu. V nekaj desetletjih smo na Goriškem precej nazadovali.

EJ

REVILJA MLADINSKIH IN OTROŠKIH ZBOROV / MALA CECILIJANKA

ZVONKI OTROŠKI PRAZNIK

Tudi letos je na praznik Brezmadežne popoldne velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž iz Gorice kar prepevala. Mamice, očete, bratce, sestre in drugi poslušalci so napolnili dvorano do zadnjega kotička in z veselim srcem spremljali priljubljeno revijo otroških in mladinskih zborov Mala Cecilijanka, ki jo že vrsto let prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Gorice. Letos je odpelo na njej devet zborov, nekaj manj kot lani. Pogrešali smo otroke iz Štandreža, iz Sovodenj, Dijaškega doma S. Gregorčič iz Gorice.

Male pevce in prisotne v dvorani je nagovorila Marilka Koršič, ki je podčrtala pomen glasbe pri razvoju in vzgoji otroka, pa tudi narodnoobrambeno vlogo, ki jo je pesem odigrala v temnih zgodovinskih trenutkih. Spomnila se je, kako je kot deklica pela v zborčku Marijinega vrtca s pevovodkinjo Elviro Chiabai, kot odrasčajoče dekcle pa v dekliškem zboru Marijine družbe, ki ga je zavzeto vodila prof. Lojzka Bratuž.

Kratki nagovor je prepustil besedo petju, ki je privrelo iz rosnih grl. Otroci so z zanosom zapeli vesele, poskočne, ritmično večkrat nelahke pe-

FOTO BUMBACA

smice, pa tudi nekaj nabožnih, predvsem v čast Mariji, in celo Taizejski kanon v latinskem jeziku, ki pa je bil morda le pretrd oreh za mladostne glasilke. Zborčki so se lepo pripravili na običajno srečanje in z nastopom pokazali, da radi pojejo, da jim ni pretežko zahajati na vaje in posvečati del prostega časa glasbi, ki polni dušo z radostjo in zadovoljstvom. V mladih dirigentkah pa smo zaslišali veliko ljubezni do glasbe in otroškega petja, pa tudi

mного potrpežljive vztrajnosti pri lepem poslanstvu.

Na odru so se zvrstili otroški pevski zbor Veseljaki iz Dobrodo pod taktirko Lucije Lavrenčič, s klavirsko spremljavo Zulejke Devetak in orff-instrumentov, na katere so igrali gojenci iz doberdobske sekcije Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel; mladinski zbor Vrh sv. Mihaela pod vodstvom Sare Devetak, ob klavirju je bila Damijana Čevdek; otroški pevski zbor F. B.

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA / PREDAVANJE P. DR. C. GOSTEČNIKA

ZAKAJ SE BOJIMO MLADOSTNIKOV?

IVA KORŠIČ

Tako se je glasil naslov drugega predavanja, ki ga je Skupnost družin Sončnica priredila ob podpori Kulturnega centra Lojze Bratuž v soboto, 9. t.m. Komorna dvorana je bila pretesna, zato je tokratno srečanje potekalo v veliki dvorani. Aktualna in nikoli izčrpana tematika je pritegnila tudi poslušalce s Tržaškega in Novogoriškega. Več je bilo med njimi vzgojiteljev.

Gost večera je bil pater dr. Christian Gostečnik, ki ga marsikdo v zamejstvu dobro pozna po njegovih številnih knjigah in publikacijah. V njih razglablja o vlogi staršev, o psihološki in religijski, o otrocih. Zelo ga cenijo bralci tednika Družina, v katerem odgovarja na pisma, ki vsebujejo raznovrstna vprašanja. Dr. Gostečnik je franciškan, diplomiral je na teološki fakulteti v Ljubljani, nato pa preživel deset let v Ameriki, kjer je študiral psihologijo in opravil tudi obvezno praktično delo. Že pet let je predavatelj pastoralne psihologije na ljubljanski teološki fakulteti in strokovni vodja Franciškankega družinskega centra, v katerem deluje kot družinski in zakonski terapevt.

Dr. Gostečnik je bil navdušen nad številom udeležencev, kar je po njegovem zgovorno pričalo, da so prisotni dobri starši, ki se trudijo vzgajati svoje otroke v pravem, zdravem duhu. Brez lažnega ovinkarjenja je namreč poudaril, da je najtežja naloga biti starši mladostnika, ker je to neverjetno čustveno zahtevna stvar. Odraščajoči »otrok« najboljši rabi starše, bolj kot kadarkoli prej v življenju, čeprav bo naredil vse,

FOTO BUMBACA

da bi jim pokazal, kako popolnoma odvečne osebe so v njegovem življenju. Čeprav kaže njegovo ravnanje pravo nasprotje, mladostnik silno hrepeni po trdni opori, gotovosti, varnem zavetju, predvsem pa redu. Slednjega se sam verjetno ne drži in se pretvarja, da vse to ni pomembno in da so starši starokopitni, ker zahtevajo od njega npr. točnosti. Kajti najstniki se upirajo domačemu in sploh kateremkoli redu, a ga v resnici krvavo potrebujejo, ker predstavlja gotovost v mladostniški vihravosti. Najstrašnejšo krivico lahko starši napravijo pubertetnikom, je naglasil predavatelj, če nasedejo tej njihovi navidezni brezbriznosti in jih pustijo brez točnih določenih pravil. Brez teh ne morejo zoreti. S svojim uporniškim in izzivalnim obnašanjem spravljajo večkrat starše ali vzgojitelje ob živce, a to počenja zaradi tega, ker sami ne znajo predelovati čustev. Specialisti so v prenašanju čustev na starše, in sicer tistih čustev, ki jih sami ne morejo predelati, kot so jeza, bes, razočaranje, porazi... Če starši znajo obvladati jezo in jih mirno, razodno ogovorijo, se še najstni-

ki pomirijo in ob teh drobnih dosežkih polagoma zorijo. Mladostnik rabi namreč tesen stik, odkrit odnos s starši, kot ga je rabil, ko je bil dojenček, in še bolj. Zato bo naredil vse, da bo priklical pozornost. Pozornost je namreč osnovna stvar, ki jo hoče mladostnik, zanjo si bo izmislil vse, tudi najbolj nespametne stvari. Zato starši morajo napraviti, kar je v njihovi moči, da se otrokom približajo, a z odločnostjo. Nikoli sicer ne bi smeli starši kuhati jezo ali zmerjati otroke, ker so to njihovi otroci, ki si želijo le gotovosti, ljubeče bližine.

Te in še veliko tehtnih misli, dognanj in nasvetov je dr. Gostečnik razvijal v zelo privlačni in kleni obliki na več kot dveurnem srečanju, najprej v predavanju, nato v odgovorih na številna vprašanja iz dvorane. Vsebinsko je podkrepil s stvarnimi primeri obnašanja mladostnikov, ki pač pod krinko grobe, nerazumljivega ravnanja iščejo pot do staršev, ki naj bi jim pomagali premostiti najstniške težave in se dokopati do trezne odgovornosti, ki jih bo izoblikovala v celovito, zrelo osebnost.

Sedež iz Števerjana pod taktirko Valentine Humar, ob klavirski spremljavi Eliane Humar in harmonike Tadeja Langa; otroški pevski zbor Plešivo pod vodstvom Damijane Čevdek, ob klavirski spremljavi Martine Hlede; otroški pevski zbor Ladjica iz Devina pod vodstvom Olge Tavčar in s klavirsko spremljavo Barbare Corbato; otroški pevski zbor Rupa-Peč pod taktirko Tanje Kovic in ob klavirski spremljavi Majde Klemše; mladinski zbor Kraški Slavček iz Nabrežine pod vodstvom Alenke Radetič, na klavir je spremljala Beatrice Zonta; otroški pevski zbor Kraški cvet iz Treč pod vodstvom sestre Karmen Koren ob klavirski spremljavi Sare Zupančič. Zbor je nastopil kot gost s Tržaškega, izbrala ga je tamkajšnja Zveza cerkvenih pevskih zborov.

Revijo ob vstopu v novo tisočletje je sklenil najštevilnejši nastopajoči zbor, in sicer otroški pevski zbor Štmaver, ki ga vodi Nadja Kovic. Zapel je kot vsi ostali zborčki tri skladbice ob klavirski spremljavi Eliane Humar.

Vezno besedilo, ki ga je sestavila prof. Lojzka Bratuž, bral pa Bogdan Podveršič, se je končalo z voščilom, da bi se prihodnje leto spet v tako velikem številu srečali na živahnem otroškem slavlju.

IK

DUHOVIT PRIZORČEK Z NEBEŠKIH POLJAN

Prejšnji teden je sv. Miklavž izpolnil želje, ki so jih otroci izrazili v pisemih. Na svoji poti je obiskal goriške vrtce in kulturne hrame. V torek je bil v KC Bratuž in razdelil darove otrokom. Čeprav je potožil, da je star, je imel za vsakega prijazen besedo in spomnil se je celo na tisočletnico Gorice, rekoč, da bodo Slovenci s kljubovalnostjo dočakali še drugo tisočletnico, ker so kljub hudim časom doživeli prvo. Mlada publika si je pred njegovim prihodom ogledala igrice *Sv. Miklavž prihaja v Gorico*, ki jo je napisala Lidija Jarc, besedilo je priredila in zrežirala Anka Černic. S Paolo Bertolini si je zamislila tudi sceno prizorišče. Za kostume je poskrbela Snežica Černic, sepetalka Marinka Leban pa je spremljala odsko dogajanje. Ljubki prizor je prikazal, kako se angelčki pripravljajo na odhod na zemljo. Zaradi okvare letala si pomagajo tako, da naložijo darila na eno izmed »karjol« g. Marjana Markežiča. Največ smeha je vzbudil sv. Peter, ki je govoril "po štandreško", ker se je moral prilagoditi novim razmeram v nebesih. Štandrežci so pač po misijonu postali vsi "tako svetniški", da so "preplavili" nebesa. Duhoviti prikaz so izoblikovali ob Božidarju Tabaju še Sara Miklus, Bogdan Podveršič, Katja Klanjšček, Costanza Frandolič, Jerica in Jasmina Klanjšček, Kazimir Černic, Gregor in Sara Černic, Luka in Ivan Černic, Aljoša Jarc in Irena Marini.

"Slovenski" Miklavž se je ob zvokih harmonike sprehajal in delil dobrote otrokom v nedeljo po ulicah "na Kornu" na pobudo domačega rajonskega sveta.

IK

SEZONA KC LOJZE BRATUŽ / KONCERT IZ ST. PETERSBURGA

RUSKI GLASBENIKI PRI NAS

ANDREJ BRATUŽ

V nedeljo, 10. decembra, je bil v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici koncert znanega ruskega komornega orkestra. Iz Sankt Peterburga so namreč prišli znani solisti, ki sestavljajo komorni orkester. Ta ansambel je nastal l. 1987 in ga sestavljajo solisti, dobitniki nagrad na glavnih ruskih glasbenih tekmovanjih. Vsi člani tega ansambla izhajajo z znanega konservatorija Rimski Korsakov - vedno iz Sankt Peterburga. Skupino vodi kot umetniški vodja violonist Mihail Gantvarg. Koncert je priredil Kulturni center Lojze Bratuž.

Večera se je udeležila prav številna in izbrana publika. Spored je obsegal skladbe Corellija, Händla, Mozarta, Haydna in Griega. Ob koncu pa so ruski orkestralni solisti dodali še skladbi Vivaldija in Bacha. Najprej so glasbeni gostje zagrili zelo znan koncert v D-duru, ki ga je napisal italijanski baročni skladatelj Arcangelo Corelli, ki med drugim na koncu vsebuje lep pastoralni stavek. Sledil je G.F. Händla Koncert št. 5 v D-duru v šestih stavkih. Prvi del koncerta je zaključil priljubljeni Mozartov Divergimento v D-duru.

V drugem delu je bil najprej na programu lep Haydnov violinski koncert v C-duru, ki pred-

postavlja kar zahtevno tehnično naštudiranost in seveda ustrezno interpretacijo. Tu je (kot tudi že delno prej) imel solistično vlogo sam umetniški vodja skupine, ki se je vsekakor izkazal kot fin violinski interpret. Koncertni program se je zaključil s prijetno pozornostno Holbergovo suito norveškega skladatelja Edvarda Griega, sicer pisano na temo baročnih melodij.

Kaj naj še napišemo o koncertu nasploh? Glasbena poustvarjalna umetnost ima, kot tudi ustvarjalna, svoje značilne zahteve. Veliki ruski glasbenik Igor Stravinski je zapisal, da je glasbeni interpret v bistvu tolmač (skladatelja), zato pa

mora verno slediti njegovim napotkom. To pa ni vedno lahko. Na nedeljskem koncertu je na primer čudno izzvenel Corellijev koncert (Per la notte di Natale), kjer je znani zaključni pastoralni stavek (Largo) skoraj zabrisal neverjetno hiter tempo. To še zlasti, ker nežni in umirjeni pastoralni del te skladbe vsi zelo dobro poznamo. Sicer pa se je tudi v drugih delih (Händel) dirigent morda v določenih hitrih stavkih prepustil preveliki svobodi. Vsekakor pa so ruski orkestralni solisti gotovo dokazali, da so tudi v skupni igri pravi virtuoz. Občinstvo je ob koncu z navdušenjem in zaslužnim aplavzom toplo nagradilo peterburške glasbenike. Prihodnji koncert bo 21. t.m. z nastopom zbora beograjskih dečkov.

NAROČNINE ZA NOVI GLAS 2001

Italija in Slovenija 80.000 lir,
inozemstvo 120.000 lir,
letalska 150.000 lir

PLAČA SE LAHKO: - na upravi Novega glasa v Gorici od ponedeljka do petka (od 8. do 13. in od 14.30 do 17. ure);
- s pošto položnico na račun št. 10647493 ali na bančni tekoči račun št. 69280 pri Kmečki banki v Gorici, oba računa naslovljena na: Zadruga Goriška Mohorjeva, Riva Piazzetta 18 - Gorica

OBVESTILA

POTOVANJE V JORDANIJO in Sirijo. Bralce obveščamo, da so na uredništvih v Gorici in Trstu na razpolago programi potovanja. Naprošamo vse, ki jih potovanje zanima, da se čim prej vpišejo in uredijo potrebne akontacije.

OŠ JOSIP Abram iz Pevme, MePZ Sabotin iz Štavnja župnija sv. Ane vabijo na Abramovo Proslavo ob 125-letnici njegovega rojstva. G. Joško Kragelj bo predstavil knjigo *Josip Abram - Trentar*. Župnijska cerkev v Pevmi, torek, 19. decembra, ob 19.30.

ODBOR ZVEZE slovenske katoliške prosvete se bo sestal v torek, 19. decembra, ob 20.30 na sedežu v Gorici.

V ZAVODU sv. Družine bo v sredo, 20. decembra, ob 15. uri predbožično srečanje za upokojece, bolehe in ostarele. Prisrčno vabljeni!

GORIŠKA DRŽAVNA knjižnica in založba Mladika iz Trsta vabita na predstavitev knjige Martina Breclja *Rivoluzione a catarsi. Il pensiero filosofico di Dušan Pirjevec* v petek, 22. decembra, z začetkom ob 18. uri v predavalnici Goriške državne knjižnice v ul. Mameli 12 v Gorici. Sodelovali bodo prof. Marija Mitrovič in dr. Jan Bednarich s tržaške univerze ter avtor.

ŠZ OLYMPIA vabi na božičnico v nedeljo, 17. t.m., s pričetkom ob 17. uri v telovadnici na Drev. 20. septembra. Sodelujejo pripadniki ŠZ Olympia: otroci sekcije splošne telesne telovadbe, deklice sekcije minivolley, plesno ritmična skupina Hiphop, dekleta UND 13/17 ter gostje etnopselna skupina in orodni telovadci iz No-

ve Gorice, gimnastični klub ŠZ Bor iz Trsta, show dance D.D. Briški grič in SCGV E. Komel KAVARNA v Gorici išče vajenke, telefonirajte na telefonsko št. 0349 4434133.

V PRIMORSKEM dramskem gledališču v Novi Gorici bo v ponedeljek, 18., in torek, 19. t.m., ob 20. uri gostovala svetovno znana skupina Musical World iz Budimpešte z *Večerom musicala*. V dvehurnem programu bo izvajala nekaj najbolj znanih glasbenih in plesnih točk. Cena vstopnic 4.000 SIT (40.000 lir).

DAROV

ZA CERKEV v Rupli: Claudio Preschern v spomin na očeta Remigia 100.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: druž. Jarc iz Doberdoba namesto cvetja na grob Kristine Godnič Tomažič 50.000; Zora Devetak Malič 40.000; N.N. 100.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: Zora Devetak Malič 25.000 lir; Kerpan iz Štandreža v spomin na Neris Colja Zotti 50.000 lir.

ZA POPLAVLJENCE v Sloveniji: družina Rudolf Malič, Peč 50.000 lir.

ZA POPLAVLJENCE v Italiji: druž. Rudolf Malič 50.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: A.Z. Trst 50.000 lir.

ZA OBNOVITVENA dela pri sv. Ivanu: Nada Komjanc v počastitev spomina Stanka Korena 50.000; v spomin na msgr. Franca Močnika N.N. 50.000; ob krstu Elize Medeot domači 400.000; N.N. 1.000.000; N.N. 500.000 lir.

ZA MLADINSKI pevski zbor Vrh sv. Mihaela daruje župnik Stanko Žerjal 20.000 lir.

ZA NOVI glas Alenka Terčič 20.000 lir.

NIZ PRIREDITEV V KULTURNEM DOMU

OB 19-LETNICI DELOVANJA

Dne 29. novembra so na tiskovni konferenci v Kulturnem domu predstavili niz prireditev ob 19-letnici otvoritve slovenskega hrama v Gorici.

Ravnatelj Igor Komel je z zadovoljstvom povedal, da je Kulturni dom važen člen kulturnega dogajanja na Goriškem in še posebej v Gorici, saj je bilo v minulemu letu več kot dvesto kulturnih prireditev ter gostovanj tako slovenskih kot italijanskih gledališč, likovnih razstav, kinopredstav, multimedijjskih projektov itd.

Ob 19. rojstnem dnevu so imeli v Kulturnem domu zelo dobro obiskano slavnostni koncert in so v ta namen za 9. december povabili znanega hrvaškega pevca Oliverja Dragojevića. V nabito polni dvorani je živa legenda hrvaške glasbene scene nastopila prvič v zamejstvu s samostojnim koncertom. Dalmatince, doma s Korčule, je navdušil z izborom pesmi iz nad 30 let kariere.

V ponedeljek zvečer pa so se poklonili največjemu slovenskemu poetu Francetu Prešer-

nu ob 200-letnici rojstva. Na večeru z naslovom *Literarne meditacije v koncertni obliki, od Prešerna do današnjih dni*, je Gledališče mesta Koper, pri katerem sodelujejo predstavniki italijanske manjšine, predstavil dvojezično literarno popotovanje med stili in odlomki iz del slovenskih ustvarjalcev od Prešerna do Cankarja, Kosovele in domačih zamejskih ustvarjalcev. Za glasbeni vložek so poskrbeli violinist Črtomir Šiškočič ob klavirski spremljavi Luce Ferrinija ter sopran Elena Pontini.

V petek, 15. t.m., ob 19. uri bo otvoritev samostojne razstave Klavdija Palčiča ob njegovi 60-letnici in 40-letnici razstavljanja. Razstava bo istočasno v Novi Gorici v galeriji Artes, o umetniku pa bo spregovoril likovni kritik Joško Vetrh.

V sredo, 20. t.m., pa bo v telovadnici Kulturnega doma prireditev za otroke pred Božičem in na njej bodo združeni otroški zbori iz Goriške zapeli, mladi telovadci pa pokazali, česa so se med letom naučili.

EJ

NAJ ŽIVIMO 70-LETNIKI

Neke sončne sobote v novembru je bilo v Števerjanu veselo, pravi praznični dan. Po več letih se je namreč spet zbrala družina "mladih" števerjanskih 70-letnikov: Iva Klanjšček, Jožica Terčič, Majda Bajt, Lojzka Padovan, Lojze Humar, Lojze Klanjšček, Franc Podveršič, Rihard Štekar, Adrijan Hlede, Pepe Simčič, Mario Hlede, Mario Maraž, Tonče Komic.

Že v jutranjih urah so se zbrali pred cerkvijo v Števerjanu ter se udeležili maše, ki jo je

daroval g. Lazar. Sledil je obisk pokopališč, kjer so se spomnili tudi istoletnih prijateljev. Nato se je srečanje nadaljevalo v gostilni Dvor. Tu se je začelo pravo obujanje starih in manj starih spominov. Veselo vzdusje se je polastilo prav vsakega, tako da so ob koncu - v večernih urah - vsi enoglasno sklenili: "Ne čez deset, ampak čez pet let se bomo ponovno vsi dobili skupaj!". Mi pa lahko rečemo: "Naj živijo sedemdesetletniki!"

LEPA RAZSTAVA IN MIKLAVŽEVANJE DRUŠTVA JADRO

Prvo soboto decembra je klekljarska skupina, ki se ukvarja z izdelovanjem idrijskih čipk in deluje v sklopu društva Jadro iz Ronk, pripravila zelo lepo razstavo ob prazničnih dneh pred Božičem. Skupina se je odzvala na povabilo občinske ronške uprave, ki posveča dan vsem rokodelskim dejavnostim v občini.

S sodelovanjem vzgojiteljic in učiteljic vrtca in osnovne šole iz Romjana pa so tudi letos omogočili sv. Miklavžu, da se je ustavil v ponedeljek, 4. decembra, v župnijski dvorani sv. Nikolaja v Trzicu. Otroci so ga pričakovali z recitacijami in petjem in občudovali mnoge iluzije čarodeja Saturna iz Nove Gorice. Dostojanstveni stavec z dolgo belo brado in visoko mitro na glavi je prišel pravočasno, dal prednost osnovnošolcem in jih lepo obdaril. Nadalje je poklical k sebi na oder še domačega župnika, ki je vse toplo pozdravil, ter malčke otroškega vrtca, ki so kot vselej vzbudili pozornost s svojo spontano prisrčnostjo, tako da je praznik prav lepo uspel.

ŠTANDREŽ: PRAZNIK MIRU IN PRIJATELJSTVA

V nedeljo, 17. t.m., bo v Štandrežu *Praznik miru in prijateljstva*, ki ga prirejajo rajonski svet, OŠ Fran Erjavca, župnija sv. Andreja ter kulturna in druga društva. Program bo potekal v župnijski cerkvi z začetkom ob 15. uri. Oblikovali ga bodo štandreški osnovnošolski otroci in šolska mladina iz Vrtojbe. Božični program bosta sklenila oba štandreška mešana zbora. V soboto, 16. t.m., bodo štandreški otroci obiskali najstarejše vaščane ter jim ponesli božična darila in voščila. Med prireditvijo bodo zbirali finančna sredstva v dobrodelne namene.

BOŽO IN MAJDA SPET OSVOJILA GLEDALCE

Na popotovanju po Sloveniji sta se Božidar Tabaj in Majda Zavadlav ustavila v vasi Pirič pri Ljubljani, kjer sta predstavila Andersonovo enodejanko *Jaz sem Berto*. Igralca sta bila deležna toplega aplavza in iskrene pohvale. V letošnjem letu sta kot najboljša predstavnika ljubiteljskih igrancev v zamejstvu in onstran meje ponesla uspešno po Sloveniji in dokazala, da jima čast Severjeve nagrade res pripada.

HURA SONCU IN DEŽJU

Velika dvorana KC Bratuž si je v dveh zaporednih jutrih zadnje dni novembra nadela čudežni pajčolan. Za več kot štiri sto malih abonementov Goriškega vrtljaka je igrice spremenila oče v pravljico deželo, v kateri so nečimrni in domišljavi ljudje hoteli sami odločati o vremenu. Toda tega ni dopustil Dedek Vremenar; za kazen jim je odvzel tetko in strička, ki napovedujeta, kdaj bo posijalo sonce in kdaj bo dež napojil zemljo. Tako so ostali brez vremena in ni jim bilo lepo. Malčki iz vrtcev, šolarji z Goriškega in Doberdobskega in gostje iz Benečije ter s tržaškega Krasa so s ploskanjem pozdravili novogoriške dramske umetnike, ki so prikazali igrice Hepa van Delfta *Hura soncu in dežju* v prevodu Lelje Rehar in režiji Marjana Bevka. Otroke je pritegnila zabavna vsebina z modrim naukom, naj se človek ne vtiika v vreme, ker mu ne bo nikoli kos.

Goriški vrtljak za polžke se bo v decembru, ki je prenatrpan z božičnicami in podobnimi prireditvami, ustavil in se spet zavrtel s pravljicnimi junaki v januarju 2001.

C. SEGHIZZI MED NAMI

"Hrast se je globoko zakoreninil v svojo zemljo. V njegovi košati krošnji domujejo lepota, ljubezen in človeška toplina." Tako so organizatorji letošnjih Srečanj z glasbo napovedali večer posvečen goriški umetnici Cecilii Seghizzi. Koncert bo v soboto, 16. t.m., v veliki dvorani KC Bratuž. Spoznali bomo glasbeni opus te emblematične figure, ki je prisotna v goriškem glasbenem življenju skoraj celo stoletje. Mnogo njenih del je izšlo v raznih publikacijah, nekatere so še v rokopisih. Prav ta so zanimala člane Arsateljeja, ki so z razbirali njene partiture in se skušali čim bolj približati izpovedni govorici skladateljice. V različnih komornih sestavih bodo na večer igrali in peli: Tanja Kuštrn, Darja Pavio, Mirjam Pahor, Dalia Vodice, Andreja Konjedic, Valentina Pavio, Daniela Brusolo, Fabio Command, Marko Kodolja, Clara Bensa, Annalisa Clemente in Peter Filipčič. Pred koncertom, ob 20. uri, bo v atriju KC Bratuž odprtje razstave akvarelov Seghizzije, za katero so dali svoj prispevek muzikolog Alessandro Arbo ter Sergio Tavano in Jurij Paljk.

V ČETRTEK, 21. T.M., V KULTURNEM CENTRU BRATUŽ

ZBOR KOLIBRI TOPLO VABI!

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

božični koncert

NA ANGELSKIH STRUNAH

OTROŠKI ZBOR KOLIBRI RTV BEOGRAD

ZBOROVODJA Milica Manojlović
KLAVIRSKA SPREMLJAVA Vera Milanković

Velika dvorana KC Lojze Bratuž, četrtek, 21. decembra, ob 20.30

IZPOPOLNJEVANJE SKAVTOV

DEVETICA OD 15. DO 23. DECEMBRA

V NADIŠKIH DOLINAH

TABORNA ŠOLA SZSO

"Pustite svet boljši, kot ste ga dobili!" To je geslo, ki ga je Baden Powell, ustanovitelj skavtskega gibanja, naročil vsem skavtom po svetu. Tako se voditelji, ki v skavtski organizaciji delujejo, veliko trudijo in vlagajo svoj prosti čas in energijo v vzgojo svojih članov.

Dokaz za to so tudi številne novosti, ki zaznamujejo zadnja leta delovanja Slovenske zamejske skavtske organizacije. Vzgojna metoda se je namreč zelo izpopolnila, reorganizirana je bila tretja veja roverjev in popotnic (mladi od 17. do 20. leta) in oblikovana doba pripravništva na voditeljsko službo. Odrasli skavti ne postanejo več voditelji kar čez noč, ampak morajo skozi določeno dobo pripravništva, ki ga zaznamujeta dve taborni šoli (metodološka taborna šola v Sloveniji pri ZSKSS-ju ali v Italiji pri AGESCI-ju, ki uči metodo dela, psihologijo člana in tudi pedagogiko, in pa taborna šola SZSO-ja, ki obravnava specifično zamejskega teritorija) ter osebni vzgojni načrt; vse to po prejetju odhoda iz klana, pri katerem se je član zavestno odločil za tri izbire: krščansko, družbeno-politično in skavtsko. O tem in marsičem drugem je bil govor na taborni šoli SZSO-ja v Ligu nad Kanalom od 7. do 10. decembra. Med drugim je bila to prva tovrstna pobuda v zgodovini zamejskega skavtizma. V preteklosti so namreč že bile taborne šole, a so bile ločene po pokrajinah. Organizacija pa se je v zadnjih letih usmerila v globljo združitev goriške in tr-

žaške pokrajine z namenom, da bi vsakemu članu posebej vlila zavest pripadnosti eni sami organizaciji, ki se širi od Milj do Števerjana.

Udeleženci taborne šole niso samo pasivno sprejemali informacij o ustroju, temeljih in vrednotah SZSO-ja, ampak so o njih zelo goreče diskutirali in izpostavljali probleme, ki jih že imajo pri vodenju svojih enot. Srečanje so sooblikovali tudi številni gostje: Andreja Semolič, načelnica Primorske regije pri ZSKSS, Ivo Jevnikar in Antonella Maurizio, predstavnica AGESCI-ja, ki so posredovali svoje izkušnje skavtstva. Na srečanju ni manjkalo seveda tudi sprehodov v naravo, urjenja skavtskih spretnosti in pa številnih trenutkov družabnosti in sprostitve – vse v strogem skavtskem duhu!

Ob taborni šoli je istočasno potekalo tudi srečanje ostalih voditeljev v Gorici 9. in 10. decembra. Udeleženci tega srečanja so se v soboto popoldne najprej pogovorili o metodi dela po raznih starostnih vejah organizacije, zvečer pa so se udeležili predavanja p. Gostelnika z naslovom *Zakaj se bojimo mladostnikov?* v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Večer je popestrila igra približevanja v posebno vlažnem Pevmskem močvirju. Po sv. maši so se nato v nedeljo pridružili udeležencem taborne šole in skupaj sodelovali pri predavanju Antonelle Maurizio. Srečanje se je zaključilo popoldne po odličnem kosilu in srečanju v prijetni družbi.

(JC)

POTOVANJE Z NOVIM GLASOM

DEVETDNEVNO POTOVANJE PO JORDANIJI IN SIRIJI

S potovanjem v Jordanijo in Sirijo od 12. do 20. marca 2001 bomo sklenili obisk svetopisemskih in krščanskih spomenikov na Bližnjem vzhodu, ko smo že prej obiskali Sveto deželo, Sinaj in Egipt. Pred nami se bo odprla pokrajina, ki je že znamenita zaradi sledov tisočletnih civilizacij od 2. tisočletja pred Kristusom in morda še prej, pa vse do današnjih dni. Stopili bomo na pot starodavne karovanske poti, ki je vodila ob reki Evfrat proti Perziji, Indiji in Kitajski. Stopili bomo tudi na goro Nebo, od koder je Mojzes gledal obljubljeni Deželo onkraj Mrtnega morja do Hebrona na jugu in do Libanona na severu, vso Jordansko pokrajino ter mogočno goro Sion s poznejšim Jeruzalemom. Obiskali bomo slikovito Petro, nekdanjo prestolnico Edomitov, Palmyro, nekdanjo prestolnico Tadmora v osrednji puščavi s starimi spomeniki tudi krščansko preteklostjo, sedanje sirsko glavno mesto Damask, ki je znano zaradi starodavnih templjev, mošej in nekdanjih cerkva; videli bomo mesto Haleb (Aleppo) in samostan sv. Simeona puščavnika, ki ga imenujemo tudi stolpnik, ker je večidel svojega življenja preživel na stolpu; v trgu Maalula, ki leži

na hribovitem področju bomo slišali še staro aramejsko govorico, v kateri je govoril Jezus Kristus; v Saydiayi bomo videli podobo-ikono Matere Božje, kot jo je upodobil po izročilu sv. Luka.

Tu so našete samo nekatere postojanke tega izrednega potovanja zaradi vožnje po puščavi po nekdanji karovanski poti ob Evfratu, ostale podrobnosti in navodila, zlasti glede potnega lista, boste prebrali v programu, ki je na voljo na našem uradništvu v Gorici in poduredništvu v Trstu. Potovanje bo z letalom od roškega letališča v Milan, odtod v Amman, nato sledi potovanje z avtobusom po Jordaniji in Siriji do Damaska, od koder bomo odleteli proti Milanu in Ronkam.

To potovanje bo v začetku turistične sezone v omenjenih krajih, zato pričakujemo prijetno in lepo potovanje v ugodnih klimatskih razmerah. Vsekakor vsem priporočamo dobro voljo, strpnost in prijaznost! Vpisovanje se bo zaključilo najkasneje 15. januarja 2001, zato kar pohitite z vpisom in akontacijo 300.000 lir, celotna vsota pa mora biti poravnana v začetku meseca februarja 2001.

PRISTNO DOŽIVLJANJE BOŽIČNEGA ČASA

ERIKA JAZBAR

Devetica božična je stara in priljubljena beneška navada, ki bogati ljudsko tradicijo Slovencev iz videmske pokrajine. Slovenski ljudje, ki živijo v Nadiških dolinah, so v prejšnjih desetletjih doživljali božični čas na najpristnejši način z zbrano stjo, molitvijo in pesmijo. Devetica spominja vse verne sodelujoče na devetdnevno romanje svete družine iz Nazareta v Betlehem, ko so zaman iskali prenočišča.

Skupina vaščanov devet zaporednih večerov v procesiji, ki se vije po vasi, nosi podobo Svete družine v hišo, ki so jo določili za postajo. V dani hiši bo namreč sveta družina ostala celo noč. Procesijo vodi vaščan, ki nosi podobo Svete družine, po vasi prepevajo stare božične slovenske pesmi; ko procesija dospe do izbrane hiše, pa si gospodinjica izmenjata obredne stavke in izmoli stare molitve. Obred se ponovi nato drugih osem večerov.

Devetico božično prirejajo v različnih vaseh Nadiških dolin; vsi tisti, ki ljubijo staro ljudsko tradicijo dane zemlje, pa naj bodo pozorni, saj se povsod enako spoštujejo prvine omenjene liturgije. Stare slovenske

pesmi in molitve v beneškem narečju so namreč neločljiv element Devetice božične.

Kulturno društvo Rečan in leška župnija sta tudi letos združili svoje moči in od 15. decembra dalje ponujajo vsem tistim, ki bi se radi napotili v Beneško Slovenijo, pristno obliko omenjene liturgije. V petek, 15. t.m., ob 20. uri bo Devetica začela svoje devetdnevno romanje v Gorenjem Bardu, naslednjih osem večerov pa se bo vila v krajih Selce, Platac, Zverinac, Peternel, Topolove, Dolenjo Kozco, Podlak in Hloce.

Gre za manjše zaselke grmiške občine oz. leške župnije, ki jih bo procesija z zborom Rečan obšla z domačim božičnim vzdušjem.

Devetica božična je seveda odprta vsem: tistim, ki bi radi spoznali pristno in domačo beneško navado, ter tistim, ki radi doživljajo božični čas na pristen način brez blišča in velikih daril, ki vse bolj odvzemajo praznikom izvorni smisel. Vsi zainteresirani se torej od 15. do 23. decembra lahko napotijo v omenjene beneške zaselke: obred se bo začel ob 20. uri, s sabo pa naj vsakdo prinese svečo.

BOŽIČNI KONCERTI

Kot smo napisali v prejšnji številki našega časopisa, tudi v letošnjem adventu Gorska skupnost Nadiških dolin prireja priljubljene Božične koncerte v sodelovanju z domačimi pevskeimi zbori in prosvetnimi delavci, ki delujejo na tem ozemlju.

Prvi tovrstni koncert je bil v nedeljo, 10. decembra, v farni cerkvi Presvetega srca Jezusovega v Gorenjem Mersinu; na programu pa so še tri tovrstna srečanja vse do 23. decembra v cerkvah različnih krajev Nadiških dolin.

Koncerti objemajo bogat izbor božičnih pesmi slovenske in furlanske pevske zakladnice, na omenjenih koncertih pa lahko tudi poslušamo pester izbor pesmi iz mednarodnega repertoarja, od ruskih pravoslavnih do črnskih duhovnih pesmi.

V soboto, 16. decembra, se bodo vsi ljubitelji zborovske glasbe napotili v farno cerkev sv. Nikolaja v Toglian (Tavorjana), kjer bodo ob 20.30 nastopili gojenci Glasbene šole Glasbene matice iz Špetra, zbor Don Luigi Milocco iz Tavorjana, ki ga vodi Marcello Turcutti, zbor Matajur iz Klenjega (Špeter) s pevovodjo Davidom Clodigem ter zbor Podlipo iz Špetra pod vodstvom Nina Specogne.

Naslednjega dne, v nedeljo, 17. decembra, bo sledil popoldanski koncert v farni cerkvi svetega Pavla pri Černetcih (Srednje).

Vsi nastopajoči zbori, katerim se bosta pridružila še zbor San Leonardo iz istoimenskega kraja ter zbor Tre valli iz Kravarja (sv. Lenart), se bodo nato zbrali 23. decembra ob 20. uri v farni cerkvi v Špetru, kjer bodo na sklepem koncertu še enkrat predstavili vsak nekaj pesmi ter nato zapeli še vsi skupaj.

Omenjene koncerte prireja Gorska skupnost že nekaj let, postali so zato že tradicionalno srečanje adventnega časa v slovenski Benečiji. Na njih sodelujejo domala vsi zbori, italijanski, slovenski in furlanski, ki so prisotni v Nadiških dolinah; odziv, ki ga imajo pri ljudeh, pa je zgovoren dokaz navezanosti človeka na božične navade ter na teritorij in na požrtvovalnost domačih prosvetnih delavcev za organizacijo omenjenih srečanj.

Pri letošnji pobudi sodeluje deset zborov, kar predstavlja visoko število (pomislmo na število prebivalcev Nadiških dolin), marsikdo pa se je tudi izkazal s sodelovanjem in pomočjo za premostitev organizacijskih problemov.

EJ

GLOSA JURIJ PALJK

O VELIKEM BRATU

v hiši-televizijskem studiu dogaja.

Dogaja pa se marsikaj in nič obenem, saj je vsa stvar v tem, da vsakih štirinajst dni hišo Velikega brata zapusti eden od udeležencev, ki ga baje volijo televizijski gledalci, baje zato, ker je bilo vsaj za enega udeleženca že dokazano, da ga niso volili, a je vseeno moral zapustiti hišo Velikega brata. Po načelu: če ga ne volijo eni, ga pa zato izvolijo drugi, običajno tisti, ki ukažejo.

Kaj se torej v hiši Velikega brata dogaja? Vse in nič, smo rekli predvsem zato, ker se to v hiši zares dogaja. Pred dnevi s(m)o bili priče vsem mogočim rečem, jasno pa je, da so najvišje odstotke gledanosti imele tiste oddaje, v katerih se je prikazovalo in kazalo, kako se udeleženci v hiši Velikega brata »zaljublajo«, poljubljajo in seveda tako naprej, vse po načelu, da danes pač ni nič več svetega in tudi nič več tako skritega, da se s televizijsko kamero ne bi dalo pokazati. Tako s(m)o videli dekle pod tušem v Evinem kostimu itd. itd., do

onemoglosti je šlo, in če se je vsem skupaj zazdelo, da je ta Veliki brat eno samo zvedavo in nesramno gledanje skozi luknjico v slačilnici, ko so režiserji predstave malce popravili ton oddaje in potem s(m)o spet (gledalci) nekaj tednov nihali med dolgčasom in strahovitim zehanjem, dokler mojstri tv oddaje spet niso poskrbeli za telovadne vaje v postelji dveh udeležencev in baje tokrat ni šlo vse tako, kot bi moralo iti... in spet se bo v Italiji teden govorilo samo o tem, da se raje ne bo govorilo o resničnih težavah, ki tarejo ljudi in njihovo državo...

Jasno je, da se okrog oddaje sučejo veliki denarji, mimogrede: nastopajoči so zelo dobro plačani; jasno je tudi to, da so o Velikem bratu povedali svojo že vsi mogoči, od sociologov do psihiatrov, od duhovnikov do mehanikov in »fakinov« v tržaškem pristanišču, katerim je bila najbolj všeč Marina, a so jim jo vzeli, ker je bila punca s Sicilije le pretežak zalogaj za že itak najnižjo možno raven, tako etično

kot moralno, televizijskega režiserja in producenta. Vsi so povedali svojo in eni so povedali, da je Veliki brat čista svinjarija, ker da spodbuja najnižje vzgibe v človeku, kar je seveda tudi res, in drugi so povedali, da je Veliki brat vzgojna oddaja, ker nam kaže, kakšen je danes svet, kakšni so danes naši mladi, kar naj bi bilo tudi res. Povedali so še marsikaj in bodo povedali še veliko. Vsi bodo govorili in veliko bomo še sami govorili o Velikem bratu. Blazno lepo bo šele takrat, ko nam bodo postregli z nadaljevanke Velikega brata, ki so ji že dali nič kaj Dantejev naslov Survivor. To oddajo so že posneli na nekem samotnem otoku, je že pripravljena, v eter bo šla v februarju prihodnje leto, takrat, ko bo prišel Rocco ali Salvo ali Cristina ali »ne vem več kdo« ven, iz hiše Velikega brata in bo zmagovalno dvignil roke v zrak, ker bo postal zmagovalac in potem bo čisto tiho pobral zajeten kupček denarja, režiser bo izklopil oddajo in on in vsi veliki udeleženci Velikega brata bodo mrknili, kot mrkne vse, kar kaže ta prekleta škatla, ki ji pravimo televizija. Njih enostavno več ne bo, ker bodo takrat »ta glavni« spet novi obrazi in tokrat bodo novi tisti, ki bodo nastopali v Survivorju.

Rečem ti: to ti je življenje! Rečem ti: to ti je televizija.

Je pa tu še druga možnost. Enostavna in zanesljiva.

Samo: Klik! in že jih ni več, nobenega ni več: ne Velikega brata in ne Rocca, ki ne zna niti govoriti, ne Cristine, nikogar več ni. Mrknejo. Za vedno. Jih ni.

Samo teveček izklopiš in že jih ni več.

Ne njih ni in predvsem pa ni več dolgčasa, ki ga s seboj prinašajo. Zato na koncu samo še nasvet: KLIK, KLIK, KLIK!

V KRATKEM IZMENJAVA VELEPOSŁANIKOV

SLOVENIJA IN ZRJ VZPOSTAVILI DIPLOMATSKO ODNOS

MARJAN DROBEŽ

Sporazum o vzpostavitvi diplomatskih odnosov na ravni veleposlanikov, sta v soboto, 9. decembra, podpisala slovenski zunanji minister dr. Dimitrij Rupel in novi zunanji minister ZRJ Goran Svilanović, ki je nalašč za to prispel na obisk v Ljubljano.

Sporazum je pričel veljati že v soboto v trenutku podpisa. Skladno z njim bosta državi pri delitvi premoženja nekdanje SFRJ upoštevali merila, ki jih je določil Mednarodni denarni sklad, ter dogovor o delitvi, ki ga bodo sklenile države naslednice nekdanje skupne države. Veleposlaništvi Slovenije oz. ZRJ bodo odprli do konca tega meseca; diplomata, ki bosta prevzela funkciji v Ljubljani oz. Beogradu, pa še nista imenovana. V sporazumu o vzpostavitvi diplomatskih odnosov je tudi določeno, da bo Slovenija za območje Črne gore odprla generalni konzulat v Podgorici, kjer sedaj sicer še deluje kulturno-informacijski center pod vodstvom Štefana Cigoja (doma iz Solkana). Tudi ZRJ bo lahko odprla generalni konzulat v Sloveniji, če bo to želela.

Diplomatski odnosi so seveda pravno-politični okvir in pogoj za vsakršno sodelovanje med državama. Najprej se bodo lahko začela reševati tista

Najpomembnejši dogodek v Sloveniji v preteklih dneh je bila vzpostavitev diplomatskih odnosov z Zvezno republiko Jugoslavijo. Odnosi med državama so bili spričo nepopustljivega stališča režima Slobodana Miloševića, da je ZRJ edini dedič nekdanje SFRJ od osamosvojitve Slovenije dalje, torej deset let, "zamrznjeni".

vprašanja, ki najbolj tarejo in zaskrbijo ljudi bodisi iz Slovenije ali pa iz ZR Jugoslavije. Upravičenci bodo na primer lažje prejeli pokojnine, po vizume za potovanje v eno ali drugo državo pa ne bo treba več hoditi v tujino, denimo tudi v Trst. Seveda pa spričo zahtev in meril, ki jih določa EU, ni mogoče pričakovati, da bi bila potovanja iz ZR Jugoslavije v Slovenijo sproščena.

Največje sadove od diplomatskih odnosov si obeta gospodarstvo. Blagovne izmenjave med državama sicer nikoli niso prenehale, toda sedaj se bodo lahko hitro zelo povečale, saj je ZRJ tržišče s skoraj enajst milijoni prebivalcev. Predsednik demokratične opozicije Srbije Zoran Djindjić je pred kratkim ob obisku v Sloveniji povedal, "da so slovenske blagovne znamke še vedno prisotne na jugoslovanskem trgu, če ne drugače, vsaj v spominu in zavesti ljudi". Neka raziskava tamkajšnje agencije Partner pa naj bi pokazala, da je pred razpadom

SFRJ slovenske izdelke kupovalo 85% kupcev, kar 80% anketirancev pa je izjavilo, ki bi jih kupovalo še naprej. Treba pa se je seveda zavedati, da je jugoslovanski trg zdaj precej reven, gospodarstvo pa uničeno.

V normalnem oz. urejenem ozračju, ki ga je omogočila vzpostavitev diplomatskih odnosov, bo treba sprejeti več novih zakonov oziroma drugih predpisov, s katerimi bi omogočili sodelovanje na vseh področjih. Gre tudi za dogovore o gospodarskem in trgovskem sodelovanju, premoženjsko-pravni sporazum, sporazume o zaščiti naložb, o cestnem in letalskem prometu, in druge. Zelo nujen je tudi sporazum o statusu premoženja več kot osemsto slovenskih podjetij, ki jih je prejšnji režim Slobodana Miloševića zaplenil, in z njim lastniki iz naše države še ne morejo upravljati.

NAPOVEDANA IZREDNA KONGRESA

V Sloveniji finančni minister ter minister za delo, družino in socialne zadeve mrzlično snu-

jeta dogovore in ukrepe, s katerimi bi zmanjšali pritisk na javne finance. Cilj naj bi bil prava uravnovešena proračuna za leto 2001. Vendar se bodo pri tem najbrž pojavile socialne napetosti in protesti pri tistih kategorijah delavcev, ki prejemale najnižje plače, na primer do 100 tisoč tolarjev mesečno. Slednji protestirajo zoper "privilegirane" oz. pripadnike "elit", teh je v Sloveniji domnevno več kot 7.000, ki prejemale plače na podlagi najvišjih v Sloveniji, to je poslanskih plač.

Vlada je v okviru omenjenih naporov za stabilizacijo javnih financ prepovedala nova zaposlovanja na ministrstvih, agencijah in v uradih, ki sodijo v njeno pristojnost.

V Sloveniji so z zanimanjem spremljali zasedanje vrha predsednikov držav ali vlad članic Evropske unije v Nici. V tej povezavi je namreč zdaj, zdi se, da dokončno, sprejeto stališče, da bodo prve nove članice sprejeli do volitev v evropski parlament, v juniju leta 2004. Po sprejemu v Evropsko unijo naj bi Slovenija imela enega komisarja (ministra) v evropski komisiji (vladi), v ministrskem svetu Evropske unije štiri glase, v evropskem parlamentu pa sedem poslancev.

V SLOVENIJI ŽE SKORAJ 71 TISOČ ŠTUDENTOV

Po zadnjih podatkih ima Slovenija na visokošolskih zavodih in višjih strokovnih šolah 70.649 študentov, od teh je 22.375 izrednih. Deleži izrednih študentov se sicer bistveno razlikujejo. Na ljubljanski univerzi izredno študira približno vsak četrti študent, na mariborski vsak tretji, na samostojnih visokošolskih zavodih je ravno obratno. Tam sta kar dve tretjini izrednih študentov.

Zaradi visokega števila izrednih študentov na nekaterih fakultetah ljubljanske in mariborske univerze nastajajo težave. Visokošolskih učiteljev namreč primanjkuje ali pa so preobremenjeni, ponekod pa izredni študij pospešujejo, ker zanj določajo visoke šolnine, s čimer rešujejo finančne težave.

OBVESTILO

KULTURNI DOM Nova Gorica vabi v torek, 19. t.m., ob 20.15 na Božičnonovoletni koncert slovenske vojske, ki bo v veliki dvorani Kulturnega doma. Dirigent Milivoj Šurbek, solisti: Irena Baar - sopran, Marjan Trček - tenor, Boštjan Bone - trobenta, Annamarija Tomac - picolo. Vstop prost.

ZVEZAKULTURNIH društev Nova Gorica vabi na koncert mešanega pevskega zbora Hrast iz Doberdoba, ki ga vodi Hilarij Lavrenčič. Sobota, 16. t.m., ob 20.45 v veliki dvorani Mestne občine Nova Gorica.

LAVRIČEVA KNJIZNICA v Ajdovščini v sodelovanju z Goriško Mohorjevo družbo vabi na predstavitev knjižnih novosti GMD v ponedeljek, 18. decembra, ob 18.30 v prostorih knjižnice.

MESTNI SVET NOVA GORICA PIŠE GORIŠKEMU OBČINSKEMU SVETU

O ZGODOVINSKI PRISOTNOSTI

Mestni svet mestne občine Nova Gorica je na zasedanju v četrtek, 7. decembra, obravnaval tudi stališča glede izvajanja zakona 482/99 o zaščiti zgodovinskih etničnih manjšin v Italiji, ki jih imajo in utemeljujejo v nekaterih političnih okoliščinah v Gorici med drugimi tudi nekateri občinski upravitelji. V teh krogih so se pojavile trditve, da Slovenci na območju goriške občine prebivajo le v Štandrežu. Mestni svet se je na omenjene trditve in utemeljitve odzval s pismom, ki ga je poslal občinskemu svetu v Gorici.

V dokumentu je izražena zaskrbljenost, "ker italijanski parlament še ni sprejel globalnega zaščitnega zakona za slovensko narodno skupnost v državi, pri čemer pa mestni svet mestne občine Nova Gorica pričakuje, da bo občinski svet v Gorici upošteval in spoštoval zgodovinsko dejstvo, da Slovenci na območju te občine ne prebivajo samo v Štandrežu, temveč da od davnine žive tudi v mestu Gorici in drugod v italijanskem delu Goriške. Pripadniki slovenske narodnostne skupnosti so skratka poleg Italijanov in Furlanov avtohtoni del prebivalstva".

V pismu, ki ga je predložila Komisija za mednarodne odnose pri občini, mestni svet pa z nekaterimi dopolnili sprejel, je nadalje zapisano naslednje: "Sprejetje zakona 482/99 in njegovo izvajanje seveda ne pomenita omejevanje večinskega naroda. V sodobni družbi moramo na ta zakon gledati predvsem kot na pridobitev za vse občane, ki hočejo živeti v demokratični in evropsko naravnani družbi. Za slovensko

narodnost pa to pomeni tudi upoštevanje njene zgodovinske prisotnosti na Goriškem in priznanje njenemu deležu v kulturni podobi dežele in mesta Gorica, kjer delujejo pomembne slovenske kulturne in družbene ustanove in organizacije. Med občinama Nova Gorica in Gorica je bilo v prejšnjih letih stkanih večje število prijateljskih vezi, ki v zadnjem obdobju pomenijo tudi ureničevanje vrste skupnih projektov, podprtih z denarnimi skladi EU, v dobrobit prebivalcev obeh sosednjih občin. Mestna občina Nova Gorica zato verjame, da bo sosednja občina Gorica pri udeležanju določil zakona 482/99 zmogla sprejeti odločitve, ki ne bo v škodo slovenske manjšine na Goriškem. Drugačna odločitev bi nedvomno lahko vplivala tudi na dobro sosedsko sodelovanje med obema mestoma in občinama Novo Gorico in Gorico".

Mestni svet mestne občine Nova Gorica bo s stanjem, kot se kaže pri tolmačenju omenjenega zakona o zaščiti zgodovinskih etničnih manjšin, v Gorici, ter s pismom, ki ga je poslal občinskemu svetu v sosednjem mestu, seznanil tudi predsednika državnega zbora Slovenije Boruta Pahorja in ministrstvo za zunanje zadeve, da bi v okviru svojih pristojnosti in z uporabo diplomatskih poti podprla prizadevanja slovenske narodne skupnosti v deželi Furlaniji-Juljski krajini glede uveljavljanja določil zakona 482/99, in hkrati poskušala pospešiti sprejem zakona o globalni zaščiti slovenske narodne skupnosti v Italiji.

PROTEST V NOVI GORICI

PROTI UPORABI TUJIH IMEN

Skupina ljubiteljev slovenske besede v Novi Gorici, ki jih predstavlja prof. Marija Jelen, je ob praznovanju 200. obletnice rojstva našega največjega pesnika Franceta Prešerna sprejel protestno izjavo zoper uporabo neprimernih tujih imen v javnosti. Kot povod za poseg v obrambo materne jezika jim je služilo tuje ime velike nove podajalne, ki so jo prav ob jubileju Franceta Prešerna odprli v središču Nove Gorice.

Podpisniki dokumenta se sprašujejo, "s kakšno pravico lastnik nove trgovine taji slovenski značaj Nove Gorice, tako občutljivega mesta"; "ali upravni organi nimajo nobene pravice in dolžnosti izraziti nasprotovanje ob registraciji podjetij z neslovenskimi imeni", "ali ni popolna svoboda izbire tujega imena na slovenskem ozemlju že znak začetka degeneracije naše jezikovne skupnosti"; "ali bomo lažni demokratični žrtvovali svoj jezik in narodno samobitnost".

V protestni izjavi je nadalje zapisano, "da med nami še živijo priče, ko je bila slovensčina

v javnosti, v šoli in cerkvi, prepovedana. Onstran državne meje se Slovenci še zmerom bojujejo za sleherni slovenski napis. Zatorej ni čudno, da je med Primorci posebna vrsta občutljivosti za jezik. Posamezniki in širša javnost bomo pokazali, da nam ni vseeno o jezikovnem onesnaževanju našega prostora, če že voljeni lastniki in slovenska zakonodaja prepuščajo tako občutljivo področje materialnim interesom trgovčev oziroma nekontrolirani stihiji sodobnega kapitala. Mislimo, da nas je v Novi Gorici mnogo enako mislečih, ki obsojamo preveličevanje tujega in čutimo dolžnost braniti svoj jezik. Zato podpisniki protestne izjave ne bomo prestopili praga trgovine z neprimernimi tujimi imeni. Krajevno oblast pa pozivamo, da prepreči podobne jezikovne pojave".

Župan mestne občine Nova Gorica Črtomir Špacapan je za naš časnik povedal, da bo glede obravnavanega primera posredoval pri upravnih enotah v Novi Gorici, torej pri pristojnem organu državne uprave.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE / DRUGA PREMIERA V ABONMAJU 2000/01

IZZIVALNI LIBERTINEC

IVA KORŠIČ

Novogoriško Talijino svetlišče je v četrtek, 7. t.m., žarelo v predpraznični svetlobi; na originalnih, iz vejic spletenih drevesc so se lesketale modre lučice, na steklenih vratih pa je visela svetleča se zavesa iz drobnih žarnic. V ozračju je bilo čutiti pričakovanje na novo premierno uprizoritev domačega ansambla.

Po praznovanju Kosmačeve novele Tistega lepega dne, ki je v predelavi Srečka Fišerja in režiji Borisa Kobala zadihala v pristni domačnosti z mediteranskim duhom in je zaradi izvrstne igre nastopajočih doživela doma in na gostovanjih h čudovite uspehe in še zmeraj beleži ob nastopih razprodane dvorane, so novogoriški gledališčniki uprizorili novo slovensko praznovanje, evropsko uspešno Libertinec sodobnega francoskega avtorja, po izobrazbi filozofa, Erica-Emmanuela Schmitta. Igro je v slovenski jezik prebila Suzana Koncut, režiral pa jo je Georgij Poro, ravnatelj Hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu, ki je bil že večkrat uspešen gost Primorskega dramskega gledališča.

Schmitt je predstavnik najmlajše generacije francoskih dramatikov; s svojimi deli že celo desetletje navdušuje gledalce in kritike. Njegove odrske stvaritve so komunikativne in zasnovane na tehtnem konfliktu, prepredene z živahnimi dialogi, polnimi bistroumnosti. Ta

ka je tudi komedija *Libertinec*, ki nosi v sebi zlahtne filozofske misli, hkrati pa komične situacije. Glavni protagonist igre, razpet med filozofijo in komičnostjo, je Diderot, slavni razsvetlenski svobodomislec neustaljenega duha, zmožen globokih misli, platonskih ljubezni, a tudi razuzdanih zvez. Pravi zapeljivec, ki nastavlja svoje ljubezenske zanke vsepokraj brez sramu vara ženo. Izredno primerna osebnost za bulvarsko komedijo 18. stoletja. Prav tak se nam kaže v Schmittovi igri, v kateri je marsikateri prizor izluščen iz njegovega resničnega življenja, npr. njegovo poziranje za portretistko. Gospa Therbouch je le navidezno predana umetnosti, pod krinko slikarke, ki se z lahka preda zapeljivcu Diderotu, se skriva

va povsem racionalna sleparka. Le-ta premišljeno načrtuje, kako bi na najbolj enostaven način zmaknila dragocene slike, ki jih Diderot hrani v sobici, v katero jo potisne, da bi ji ne videla njegova žena in možna ljubica, mlada hči njegovega prijatelja in gostitelja D'Holbacha. Štrene so ravno prav zamotane za vrtoglavi vuodvil, ki ga ukvirja dognana scena Dinke Jeričeviče. Pred očmi gledalcev se razprostira delovna grajska soba z nešteti vrati, skozi katera prihajajo, odhajajo in za katerimi se skrivajo nastopajoče osebe v bogatih stilnih kostumih Doris Kristić. Diderotu je svojo dušo in telo podaril igralec Bine Matoh (na sliki), ki letos praznuje 20-letnico bogatega umetniškega ustvarjanja v novogoriškem gledališču. Tu je izklesal svoje najboljše vloge (kdo bi pozabil njegovega očarljivo predznega Don Juana?) in mu s svojim prihodom prilil svežine in genialnosti. V Schmittovem delu je pravi elegantni zapeljivalec, pa tudi prodorni mislec, ki z lahkotnostjo razpreda svoje globoke filozofske poglede na marsikaj, le pri morali (dvojni!) se mu zatakne pero. Parova režijska zamisel zahteva od njega celo goloto, ki jo zna fino in ironično razkazati. Ob njem nič manj ne blesti v drzni igri gospe Therbouch Lara Jankovič. Mira Lampe Vujičić je stroga, a vendar mehka Diderotova žena, Barbara Babič njegova vihrava hči Angélique, D'Holbachova hči je Marjuta Slamič, nov obraz v PDG, ne prebistri baronet, ki sili Diderota k pisanju gesla o morali, je Rastko Krošl.

ITALIJANSKO PRAVO

DELNA POENOSTAVITEV
ZA KAPITALSKE DRUŽBE

DAMJAN HLEDE

V soboto, 9. decembra, je stopil v veljavo zakon št. 340/2000 (t.i. letni poenostavitveni zakon), objavljen v uradnem listu št. 275 z dne 24. novembra 2000. Slednji med drugim odpravlja homologacijski postopek za ustanovitev in statutarne spremembe kapitalskih družb. Notarska ustanovna listina in zapisnik izrednih občnih zborov, ki so uvažali statutarne spremembe, sta morala doslej najprej prestatiti kontrolo sodišča zato, da sta lahko bila potem objavljena v Registru podjetij in postala veljavna napram vsem. To je bil sistem tako imenovane dvojne kontrole (notarske in sodne), ki je precej zaviral postopek ustanavljanja družb; te so v najboljšem primeru postajale operativne šele približno mesec dni po ustanovitvi, kar se je za razmere in potrebe sodobne ekonomije mnogim zazdelo preveč zaviralno in obremenjevalno. Sodna homologacija je za podjetnike nadalje predstavljala dodaten strošek, predvsem pa je v praksi privedla do neupravičenega neenakopravnega ravnanja z enakimi situacijami. Različna sodišča so namreč imela različne poglede na zakonitost določenih družbenih klavzul in določenih operacij, na podlagi katerih so se uveljavile prave interpretacijske orientacije, zaradi katerih je to, kar je bilo npr. v Trstu dovoljeno, bilo v Rimu prepovedano in obratno; čeprav je imelo na tem področju Milansko sodišče določeno avtoriteto in določen vpliv, so neenakosti vseeno obstajale in bile na vsedržavnem ozemlju tudi zelo velike.

Obvezna sodna homologacija je bila torej sedaj odpravljena. V celoti je bila odpravljena za ustanovne listine kapitalskih družb, ki jih bo notar odslej lahko neposredno izročil registru podjetij za vpis. Za zapisnike izrednih občnih zborov s spremembami ustanovne listine pa je ohranjena t.i. eventualna homologacija: notar - zapisnikar občnega zbora bo moral v roku tridesetih dni preveriti zakonitost operacije in potem prositi za vpis v register podjetij. Če se mu operacija ne bo zdela zakonita, bo to moral sporočiti družbenim upraviteljem, ki bodo lahko izbrali med dvema možnostima: prilagoditi se notarskim "popravkom" ali vztrajati pri svojem in prositi neposredno sodišče za homologacijo. Tako za ustanavljanje kot za statutarne spremembe so za notarja predvidene stroge kazni v primeru nespoštovanja zakonitosti. Ta določba predstavlja precejšen Damoklejev meč, saj se bodo notarji posledično morali striktno držati prej omenjenih sodnih orientacij. Če se bodo hoteli izogniti kaznim, kar pomeni, da se reforma rojeva hroma. Tudi zaradi tega dvomim, da so res obstajali v tem primeru takšni razlogi neodločljivosti, da so morale biti te parcialne spremembe takoj sprejete, ko pa je istočasno že več časa v pripravi zakonski predlog za globalno reformo trgovinskih družb. Omenjene spremembe so bile vrh vsega sprejete brez nobene prehodne določbe, kar povzroča v teh dneh številne dvome, na katere seveda različna sodišča različno odgovarjajo.

POSVET / REALNOST IN HIPOTEZE O ŽIVINOREJI V TRŽAŠKI POKRAJINI

PRIZADEVANJA ZA PONOVEN
RAZCVET ŽIVINOREJE

BREDA SUSIČ

Kmetijstvo je bilo v Tržaški pokrajini v zadnjih letih ali desetletjih zelo zapostavljeno. Med vsemi panogami je potegnili najkrajši konec živinoreja. Razlogov za to je veliko in bi jih bilo težko obnavljati. Predstavniki stanovskih organizacij, krajevnih uprav in strokovnih služb pa so se odločili, da je napočil čas, da skupaj razmislijo o novih možnostih zagona in razvoja te panoge. Zato so v kongresni dvorani Raziskovalnega centra v Padričah v četrtek, 7. decembra priredili posvet z naslovom *Realnost in hipoteze o živinoreji v tržaški pokrajini*. Organizirala sta ga Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo in Tržaška trgovinska zbornica v sodelovanju s Kmečko zvezo, Pokrajinsko zvezo neposrednih obdelovalcev in Zvezo kmetovalcev.

Na posvetu je sodelovalo deset predavateljev: strokovnjaki iz Tržaške, Goriške in Videmske pokrajine ter iz Slovenije so osvetlili gospodarske,

ekološke, socialne aspekte živinoreje, z natančnimi podatki in številkami orisali trenutno stanje živinoreje na Krasu in ga primerjali z izkušnjami drugod (npr. na slovenski strani meje). V uvodnem delu srečanja sta med drugimi imela svoja posega deželni odbornik za kmetijstvo Ariis in njegov pokrajinski kolega Marini. Oba sta poudarila, da je živinoreja za ekološko ravnanje in za gospodarstvo v pokrajini nujno potrebno in da bosta zato deželna in pokrajinska uprava pomagali pri njenem ponovnem ovrednotenju. To bosta skušali doseči s postopnimi birokratskimi poenostavitvami in z zakoni, ki bodo omogočili uvedbo zaščitne znamke za tipične in za pristne proizvode. Ariis je izjavil, da bodo območja, kakršna je Kraško, in naravi prijazne dejavnosti, kakršna je živinoreja, lahko črpala nova finančna sredstva že po zaslugi novega Načrta za razvoj podeželja, ki ga je Bruselj pred nedavnim odobril, Dežela pa pred kratkim začela izvajati.

Kmetijstvo se je v zadnjih tridesetih letih zelo spremenilo. Osip kmetij je zelo visok povsod v Italiji - govori se o 70 - 80% osipa. Pri nas ni nič drugače. Številke govorijo jasno. Načelnik Pokrajinskega kmetijskega nadzorništva Degenhart je dal zgovoren primer: glede proizvajanja mleka smo na Tržaškem samozadostni v tolikšni meri, da bi ga bilo dovolj le za skodelico bele kave na dan za vsakega prebivalca. Pred petdesetimi leti je bilo na našem teritoriju skoraj 5000 glav krav, danes jih imamo le nekaj več kot 700.

Čeprav so razmere danes take, da majhna kmetija ne more več preživeti in da je nujna specializacija, to še ne pomeni, da je kmetijstvo na našem teritoriju obsojeno na propad. Na Krasu deluje veliko zelo uspešnih kmetijskih podjetij, ki dokazujejo, da je kmetijstvo še vedno perspektivna gospodarska dejavnost. Živinoreja ne bo več taka, kakršna je bila v preteklosti. Po analizi dr. Gregorice, enega izmed govornikov na posvetu, se le večja kme-

tija lahko preživlja: zato da živinorejec krije stroške mora imeti v hlevu vsaj 20 krav mlekaric, drugače njegova aktivnost ne bo ekonomsko donosna.

Mladim kmetijskim podjetnikom je treba priskočiti na pomoč predvsem v prvi fazi, saj je za začetek take aktivnosti potreben nezanemarljiv kapital. Potrebne so torej finančne olajšave, predvsem pa manj zapleteni birokratski postopki in enotni urbanistični predpisi, ki bi omogočili tudi gradnjo večjih kmetijskih struktur, brez katerih si danes ne moremo predstavljati takega podjetništva. Treba je tudi omogočiti ponovno odprtje urada Združenja rejcev, ki so ga v Trstu zaradi pomanjkanja deželnih finančnih sredstev zaprl. Združenje nudi usluge, ki so za rejce nujno potrebne.

Na posvetu, ki se ga je udeležilo lepo število slušateljev (med katerimi pa so pogrešali občinske upravitelje, ki imajo s postavljanjem urbanističnih predpisov precej pomembno vlogo pri krojenju usode kmetov in živinorejcev), so govorniki nakazali kar nekaj možnih ukrepov, ki bi omogočili ponoven razcvet živinoreje pri nas. Zdaj pa bi bilo potrebno od besed preiti k dejanjem.

POBUDE ZVEZE NEPOSREDNIH OBDELOVALCEV

ZAHTEVE IN IZZIVI

Dne 3. t.m. so člani Zveze neposrednih obdelovalcev iz tržaške in goriške pokrajine skupaj priredili odmevno pobudo. Na goriških ulicah so postavili t.i. *Oazo tipičnih proizvodov* in se tako vključili v vsedrjavno protestno akcijo. Mimoidočim so ponujali lastne proizvode in jih hkrati opozarjali na to, da morajo paziti, kaj vsebuje njihova vsakodnevna hrana. Natisnili so plakate z iz-

zivalnim geslom: "Mamice, ali veste kakšne gnusnosti jedo vaši otroci?" Na tak način so javnosti predstavili vrsto zahtev, ki jih je vsedrjavna Konfederacija neposrednih obdelovalcev predstavila vladi za to, da bi omogočila boljše delovne razmere v primarnem sektorju. Država mora zagotoviti varnost in kvaliteto proizvodov. To pa je le prva izmed zahtev Zveze neposrednih obde-

lovalcev. Coldiretti je pripravila celostno strategijo za izboljšanje delovnih razmer kmetov, ki v Italiji večinoma proizvajajo tipične in visoko kakovostne proizvode in so zato večkrat v težavah zaradi konkurence velikih prehrabnih industrij.

Država bi morala omogočiti modernizacijo kmetijskega sektorja, z uvedbo nove fiskalnosti zagotoviti kompetitivnost podjetij, ukrepati zaradi nenehne rasti cen nafte, ki dvigajo proizvodne stroške kmetij, olajšati fleksibilnost delovne sile in poenostaviti birokrat-

ske postopke. Po dolgem čakanju sedaj zahtevajo, naj se vlada izreče o njihovih predlogih.

Rejci iz naše dežele so ob tej priložnosti spet zagotovili, da je meso njihovega goveda zdravo in neoporečno in da so jim med krizo t.i. norih krav v zadnjem mesecu potrošniki izkazali popolno zaupanje.

V četrtek, 14. decembra, bodo po goriških ulicah priredili protestni spredel s traktorji. Delegacije Coldiretti bosta sprejela tudi goriški in tržaški prefekt.

BS

S 3. STRANI

DELO V
MANJŠINSKEM
VINOGRADU

Kot sotrudnik vodstva Zveze cerkvenih pevskih zborov na Tržaškem imate verjetno vpogled v stanje naših cerkvenih pevskih zborov in drugih zborov ter vokalnih skupin. Kaj bi nam povedali o teh stvarnostih?

To je izredno bogastvo, ki ga ima naša narodna skupnost. Predsednik Zveze cerkvenih pevskih zborov dr. Zorko Harej je ob neki priložnosti zapisal, da so cerkveni pevski zbori "postojanke slovenske prisotnosti, kulture, krščanske misli in življenjske prakse". Mislim, da je ta definicija povsem točna. Seveda so razmere, v katerih delujejo, zelo različne, a gorje, ko bi ti zbori zamrli. ZCPZ združuje nekaj več kot štirideset cerkvenih zborov na vsem ozemlju tržaške pokrajine, več otroških zborov in nekaj samostojnih, društvenih zborov, ki pa jih v glavnem sestavljajo cerkveni pevci. Pri tem delu je seveda važno, da ti zbori čim bolj pojejo, kot pravimo, Bogu v čast

in sebi ter ostalemu občestvu, v veselje in duhovno obogatitev. Pomembna, vsaj po mojem mnenju, pa je tudi ali predvsem prisotnost. Važno je, da ti zbori v krajih, kjer delujejo, nastopajo, sodelujejo pri bogoslužju, skrbijo za narodno pesem, zapojejo na poroki ali pogrebu, da so aktivni oblikovalci slovenske prisotnosti in slovenskega načina življenja z vsem, kar spada zraven. To je ena raven zborovske kulture. Druga je seveda koncertna raven, je skrb za javno nastopanje in predstavljanje domači in tuji javnosti čim bolj zanimiv, kakovosten, tehten, sporočilen program, po možnosti slovenskih skladateljev preteklosti, polpreteklosti ali sedanjosti, dobe ali iz svetovne zborovske zakladnice, ki ponuja marsikaj lepega za pevce, njihove dirigente in tudi občinstvo.

Seveda se naši zbori, kot tudi drugod, morajo soočati s številnimi težavami. Mislim, da je zadnji čas, da bi na bolj organiziran način (zgledovati bi se morali po športnikih) začeli vzgajati nove pevske generacije. Usmerjati delovanje otroških zborov, skrbeti za ustanavljanje in vodenje mladinskih, za pevsko in kulturno - srčno in intelektualno - rast

odraslih zborov. Seveda opažamo pomanjkanje strokovno dobro pripravljenih, predvsem pa zavzetih in požrtvovalnih pevovodij. Pri ZCPZ skušamo vzgajati nove generacije organizatorjev in nekateri posamezniki so že poprijeli, kjer so nastopile vrzeli. Upam, da bodo v znanju napredovali in se osredili, da bi tudi prenovili delovanje zborov in z njimi nastopili. Na letošnji reviji *Pesem jeseni* v Boljuncu je tako prvič na zvezini reviji nastopil združen cerkveni ženski zbor Prosek-Kontovel, ki ga je vodil Marko Štoka. Tega sem bil zelo vesel. Zbor je izbral premišljen in tehten spored, skrbno ga je pripravil in lepo podal. Upam, da bodo te pevke vztrajale in še nastopale. To pomeni, da je med našimi ljudmi še veliko dobre volje, zanimanja in idej. Treba pa jih je vzpodbujati in vztrajati.

Zaupajte nam, kako vam uspeva združevati zasebno življenje z javnim delom.

Zdi se mi, da je življenje eno - zasebno in javno. Rad pojem doma ali v avtu, ko se peljemo na izlet, ali na koro in na odr. Seveda pišem v službi, a tudi doma, zlasti zvečer ali zjutraj. Rad se umaknem

na vrt, kjer je v vsakem letnem času dovolj dela, da se "zluf-tam" in še kaj koristnega naredim. Zlasti na spomlad, ko narava zadiši po zemlji, me zajame pravi nemir in tedaj moram bolj zasebno živeti.

Velika sreča je, da z ženo Marjo deliva veselje do petja oziroma kulturnega delovanja in da je zelo potrpežljiva in razumevala. Vsekakor naj povem, da mi je sv. Miklavž prinesel copate. "A buon intenditor", kot se reče...

Kakšen nasvet bi dali mlademu človeku, ki bi se želel aktivneje vključiti v delo naše narodne manjšine v Italiji?

Ne vem, če si kdo želi. Bolj verjetno je, da se nekdo znajde v določenih okoliščinah ali sredi nekega snovanja ter začuti željo ali mu čut odgovornosti nalaga, da poprime za delo. Prav čut dolžnosti pa je navadno odločilen, da vztraja.

V manjšinskem vinogradu je vedno premalo delavcev. Ob vsaki uri dneva so dobrodošli, tudi nečimrni in nergači, čeprav je s takimi navadno težko lepo sodelovati. Za vsakogar, ki je dobre volje, se najde delo.

DA NE BI BILI ODVISNI LE OD VINOGRADNIŠTVA

V BRDIH NARAŠČA
GOJENJE OLJK

Na srečanju članov društva oljkarjev Brda, ki je bilo 8. t.m. na Dobrovem, so z zadovoljstvom ugotovili, da na njihovem območju, kot tudi na območju Nove Gorice, Krasa in Vipavske doline narašča gojenje oljk. Pobudo za obnovo te kulture, ki je bila do zmrzali leta 1929 precej razširjena, je dal Bruno Podveršič z utemeljitvijo in geslom

SLOVENIJA: UKREPI PROTI
BOLEZNI NORIH KRAV

V Sloveniji so v 2. t.m. začeli veljati strogi ukrepi zoper bolezn norih krav. Vlada se je z njimi odzvala na strah pred boleznijo, čeprav v Sloveniji niso odkrili še nobenega primera obolenja. Rejci govedi morajo dokazati spoštovanje prepovedi uporabe mesne kostne moke pri hranjenju živali tako, da na obrazcu zdravstvenega spričevala za goveda zapišejo, da živali niso hranili s prepovedano moko. Slovenska govedoreja pokriva okoli osemdeset odstotkov potreb domače porabe govejega mesa.

Oljka in rebula - najstarejši Briki. Zaradi tega Društvo oljkarjev sodeluje tudi z Društvom vinogradnikov in vinarjev v Goriških Brdih.

V Brdih zdaj raste okoli šest tisoč oljčnih dreves, kar je tisoč dreves več, kot jih je bilo lani v tem času. Letošnja letina je bila zelo dobra. Pridelali so okoli tri tone oljk (lani dve toni) in iz njih iztisnili okoli 500 litrov prvovrstnega olja (lani 350 l). Z oljkarstvom kot dopolnilno kmetijsko dejavnostjo se ukvarja približno 120 oljkarjev (lani jih je bilo 65). Za oljkarja se šteje tisti, ki ima zasajenih najmanj sedem oljčnih dreves. V Goriških Brdih imajo sedaj tri večje oljčne nasade, v vsakem pa raste več kot po sto oljčnih dreves. V društvu oljkarjev Brd razmišljajo o tem, da bi zgradili lastno oljarno. Vendar bi njeno delovanje bilo donosno le tedaj, ko bi imeli vsaj deset tisoč oljčnih dreves. Pridelovalci sedaj oljke stiskajo zlasti v oljarni Ternav v Krkavčah in v nekaterih oljarnah v Slovenski Istri.

M.

SMUČANJE / SLALOM V SESTRIERU

JANICA KOSTELIĆ Z DESETEGA MESTA NA PRVO

ERIK DOLHAR

Hrvatica Janica Kostelić si je v nedeljo, 10. t.m., priborila še tretji letošnji slalom. Po zmagah v Aspnu in Park Cityju je bila najhitrejša tudi v Sestrieru. Z odlično drugo vožnjo - po prvi je bila šele deseta - je za 33 stotink sekunde premagala Američanko Saro Schleper, tretja Norvežanka Trine Bakke pa je zaostala 35 stotink. Nove točke svetovnega pokala sta osvojili Urška Hrovat in Špela Pretnar, ki pa s svojima dosežkoma nista bili zadovoljni. Njeni izhodišči, četrto in šesto mesto po prvem nastopu, sta obežali več kot končni 12. oziroma 14. mesti. Alenka Dovžan se ni uvrstila v finale, Tina Maze pa je bila v prvi vožnji diskvalificirana.

Kaj se je zgodilo z Janico Kostelić? Se ji je forma poslabšala? Ali je utrujena? So se ji obnovile bolečine na kolenu? To so bila vprašanja, s katerimi so se po prvi vožnji tretjega letošnjega slaloma ukvarjali ljubitelji smučanja ob progi in tudi pred televizijskimi zasloni. Mlada Zagrebčanka je namreč v prvih dveh slalomih povsem dotokla konkurenco, dosegla najboljše čase v vseh vožnjah, zmagala z veliko razliko, tako da so vsi pričakovali, da bo kaj podobnega ponovila tudi v Sestrieru, kjer je zmagala že lani. Ko je na prvi progi dosegla šele deseti čas, je bilo presenečenje toliko večje. Njena vožnja je bila "rezervirana", kot da bi hotela taktizirati. A dvomljivce, ki so hoteli napovedovati, da je konec hrvaške slalomске prevlade, je hitro utišala. V drugem nastopu je kljub ne posebej napadalni vožnji dosegla najboljši čas in šestici v karieri in petici v slalomu stopila na najvišjo stopničko. Pri tem je imela tudi nekaj sreče, saj je vodilna po prvi vožnji, Avstrijka z novozelandskim potnim listom, Claudia Riegler, ki je imela pred Hrvatico 73 stotink prednosti, v drugo naredila napako in odstopila. Kostelićev se je nekoliko presenetljivo najbolj približala Američanka Sarah Schleper, ki ji je prav tako

kot zmagovalki odlično uspešna druga vožnja (v prvi je bila enajsta).

Po prvi vožnji je kazalo, da je v slovenski tabor posijalo sonce. Alenka Dovžan in Tina Maze, ki je bila po slabem nastopu (51. čas) zaradi napake pri predzadnjih vratih diskvalificirana, nista blesteli, zato pa sta imeli lepo izhodišče Urška Hrovat in Špela Pretnar. Prva je po dolgem času smučala odlično in se uvrstila na četrto mesto, lanska zmagovalka slalomskega seštevka svetovnega pokala pa je kljub velikim napakam v gornjem delu, ki jo je skoraj stala uvrstitve, z najboljšim časom spodnjega, ravninskega dela pristala na šestem mestu. Žal pa dobrega smučanja na drugi progi nista ponovili, tako da sta močno pokvarili uvrstitvi. S smučanjem Hrvatove je bil glavni trener Dušan Blažič zadovoljen, kar pa ne velja za druge njegove varovanke: "Urška je pokazala napredek, za poslabšanje dosežka s prvega nastopa pa je kriva predvsem njena glava. Preveč si je želela, da bi po dolgem času spet dosegla vrhunsko uvrstitev, zato je naredila nekaj napak. Ostale me niso zadovoljile. Špela ima težave v strmini, v drugi vožnji pa se ni izkazala niti na ravnem delu. V nadaljevanju sezone bomo morali še marsikaj postoriti," je sklenil Blažič.

30-LETNICA ZDRUŽENJA SLOVENSkih ŠPORTNIH DRUŠTEV V ITALIJI

ŠPORT KREPI NARODNO ZAVEST

IVAN ŽERJAL

To je bila ena osrednjih misli, ki so prevevale duh slavnostne seje izvršnega odbora Združenja slovenskih športnih društev v Italiji v četrtek, 7. t.m., v prostorih Italijanskega olimpijskega komiteja CONI na stadionu Nereo Rocco v Trstu, na kateri so proslavili 30-letnico ustanovitve te krovne organizacije zamejskih športnikov oziroma, bolje rečeno, obnovitve krovne organiziranosti slovenskega športa v Italiji. Le-to šteje danes 52 društev z nad 6.000 člani in je zdaj najbolj množično gibanje znotraj slovenske manjšine, ki je ključnega pomena za ohranitev in razvoj naše skupnosti. To priznanje so ZSSDI-ju in njegovemu predsedniku Juretu Kuferšinu dali številni ugledni gostje, ki so se udeležili četrtkovne slovesnosti: predsednik Slovenskega olimpijskega komiteja Janez Kocijančič, predsedniki deželnege ter tržaškega in goriškega pokrajinskega odbora CONI Emilio Felluga, Franco Boccari in Giorgio Brandolin, predsednika SKGZ in SSO Rudi Pavšič in Sergij Pahor, predsednik Slovenske športne zveze iz Celovca Marijan Velik in predsednik tržaškega odbora Italijanske odbojarske zveze (FIPAV) Giorgio Tirel.

Šport je torej tisto področje, ki vzpostavlja, krepi in utrjuje vezi med ljudmi različnih svetovnih nazorov in različnih narodnosti. Kot je dejal slavnostni govornik, podpredsednik ZSSDI prof. Ivan Peterlin, pa lahko postane tudi "tisti magnet, ki mlade generacije pritegne nase, jih združuje, jih oplaja s prerojenim narodnostnim čutom in njim neprislusno preprečuje utapljanje v morju večinskega sveta, ki bučno valovi vse okoli nas!" To so namreč spoznali športni delavci pred tridesetimi leti, ko so izoblikovali svojo krovno organizacijo. S tem so v politično-miselni vzorci povsem prehiteli ostalo zamejsko družbo, ki tega takrat ni razumela. V zadnjem obdobju se je pokazalo večje razumevanje in treznejši pristop do športne problematike,

FOTO KROMA

a je žal družba zopet padla na resnejših izpitih. Prof. Peterlin je pri tem omenil dejstvo, da je predlagani člen o slovenskem športu v Italiji izginil iz besedila osnutka zaščitnega zakona.

Govornik se je v nadaljevanju spomnil globljih korenin slovenskega športa v zamejstvu oz. oblikovanja pomena telesne kulture med Slovenci v Italiji. Spomnil se je na "galerijo navdušencev, garačev, nikoli plačanih prostovoljcev, ki so

znali v sebi izoblikovati načelo, da je življenje neizmerno pusto in sivo, če družbi ne odstopiš delčka samega sebe. V to galerijo stalno stopajo starejši ob bok novi ljudje, nove generacije, mlajše sile z novimi zamislimi, pa vendar ob velikem spoštovanju do vsega, kar je bilo v preteklih letih že opravljenega. Rdeča nit, ki vse te ljudi nevidno povezuje, je predvsem velika ljubezen do slovenstva, skrb, da se ne bi izotlili, da bi se ne umaknili v

NOVA KNJIGA BRANKA LAKOVIČA

SLOVENSKI ZAMEJSKI "AZZURRI"

Na slovesnosti ob 30-letnici ZSSDI so predstavili tudi novo knjigo neutrudnega časnikarja in športnega delavca Branka Lakoviča. Gre za dvojezično publikacijo z naslovom *Naši "azzurri" - I nostri Azzurri*, ki predstavlja tiste slovenske športnike v našem zamejstvu, ki so bili zaradi svojih talentov in vrhunskih rezultatov v različnih zgodovinskih obdobjih poklicani, da branijo barve italijanskih državnih reprezentanc.

Kot sam avtor Branko Lakovič piše v uvodni besedi, je že v času, ko je začel sestavljati *Zbornike slovenskega športa v Italiji*, želel zbrati podatke tudi o tistih športnikih, ki so nastopali v italijanski reprezentanci. To zato, ker jih je hotel primer- no zabeležiti in ovrednotiti. Z

dolgotrajnim in potrpežljivim zbiranjem podatkov po časopisih, revijah, zbornikih in arhivih je tako nabral kar 71 imen slovenskih športnikov in športnic (in verjetno je še kakaga izpustil), ki so branili modri dres italijanske mladinske in članske reprezentance. Od teh jih je pet nastopilo tudi na olimpijskih igrah. Veliko teh športnikov je izšlo iz slovenskih zamejskih športnih društev, mnogo pa jih je tudi nastopalo za italijanska društva.

Po besedah predsednika Zveze italijanskega športnega tiska za Furlanijo-Juljsko krajino Augusta Re Davida, ki je knjigo predstavil na četrtkovni slovesnosti, je publikacija Branka Lakoviča zelo dragocena iz več razlogov: primerno

ake folklorne rezervate." V tem pa je tudi največja moč in energetski naboj slovenskega športa v Italiji. Srečevanje z večinskim svetom je za naše športnike nekaj vsakdanjega, poteka pa po točno določenih pravilih igre, ob vzajemnem spoštovanju. "Tu ni prostora za kompromise ne za izigravanje, tu ni odstopanj niti ideološko obarvanih konfliktov. Na tem področju je v središče pozornosti postavljen človek v svoji celoti, brez odklonov, ob začrtanih pravilih igre." Tudi v tem je šport prehitel ostalo družbo, ki se danes nahaja v kaotičnem času, v katerem se podirajo ideali, prihaja do revizije zgodovine, do kompromisov, po katerih ne veš več, "kaj je danes črno in kaj belo" in je tisto, ki je bilo nekoč označeno kot janičarstvo, sedaj "prevečkrat celo čislano in nikakor ožigosano".

Šport, je zaključil prof. Peterlin, je zato neprecenljiva vrednota in - širše gledano - vsekakor področje, ki zna mladega človeka še vedno pritegniti in odvrniti od stranpoti. Je torej lahko bogato pedagoško orodje, obenem pa bistven instrument, s katerim se podirajo nasprotstva in meje ter se ustvarja dialog, katerega je današnji človek še kako potreben.

15

ČETRTEK,
14. DECEMBRA
2000

KNJIGA SONJE MARAŽ IN IRENE BEDNARICH

BRIŠKE SLADKARIJE

Velika množica ljudi je v soboto, 9. t.m., kljub silnemu dežju do zadnjega kottička napolnila grofovo dvorano na goriškem gradu, da bi prisostvovala predstavitvi knjižne novosti: pri založbi Edizioni della Laguna je izšla knjiga briških receptov *I dolci di Sonja da San Floriano del Collio*. Kdor pozna gospo Sonjo Maraž Bednarich, je verjetno okusil sladke dobrote, ki se rojevajo v njeni kuhinji in so sad starih receptov, ki so ji jih posredovali po ustnem izročilu.

Odv. Degrassi, direktor založbe, je poudaril veliko ljubezen, s katero ga. Sonja nadaljuje zaupano ji dediščino, in pa odlični odnos s hčerko Ireno, ki je oblikovala besedilo knjige. Za

predstavitveno mizo je sedel tudi v deželi znani in premožni vinarski podjetnik Marco Felluga, predsednik Konzorcija vini Collio, ki je dal pravzaprav pobudo in omogočil izdajo knjige, saj je dolgoleten prijatelj družini Maraž. Spregovorila je tudi mlada Irena in se zahvalila vsem, ki so pripomogli k izdaji knjige. V italijanščini in slovenščini je poudarila, da gre za preproste recepte, ki izvirajo iz slovenske, italijanske in avstrijsko-nemškega gastronomske tradicije. Spregovoril je tudi števerjanski župan Hadrijan Corsi, ki je z velikim navdušenjem nad res uspešnim večerom - tudi on v obliki jezika - podčrtal pomen vrednotenja malih biserov kra-

FOTO HUMBARA

jevnih zakladov, dragocenih dejavnikov v našem vsakdanu, in to toliko bolj v času globalizacije, ki grozi s poplavitvijo kulture in življenjskih navad sploh. Celi družini Maraž-Bednarich se je zahvalil za trud, zlasti gospe Sonji, ki je "glava", pa tudi hčerka Irena in Kristini, dragocenima sodelavkama pri konkretni izvedbi načrta. Z-

pan Corsi je lepo sklenil z besedami: "Treba je čuvati zaklade našega naroda, da bodo ostali v spomin zanamcem."

V grajskih prostorih je sledila bogata pokušnja raznovrstnih slaščic, ki so jih prispevale tudi številne požrtvovalne števerjanske gospodinje; spremljala jih je odlično vino Felluga.

KNJIGA ALDA RUPLA GORIZIA 2001

SLIKE GORICE

Pri založbi Edizioni della Laguna je izšla knjiga *Gorizia 2001* vsestranskega kulturnega delavca Alda Rupla. Na pragu leta, ko se bomo spominjali 1000-letnice prve pisne omembe Gorice, želi delo, ki so ga predstavili 5. t.m. v mestni državni knjižnici, postaviti pred ogledalo Goričane in njihove ustanove.

Kot je ob predstavitvi povedal prodorni publicist Sandro Scandolara, gre za dopolnjeno in podoživeto izdajo Ruplove knjige *Skice Gorice*, ki je tokrat izšla v italijanščini. Že dejstvo, da je avtor "gospodar dveh jezikov", je Scandolara označil kot izraz kulturnega bogastva naše zemlje in hkrati poskus biti most med narodom. Knjiga, ki

jo bogatijo ilustracije Luciana de Gironcolija, želi "praznovati" obletnico mesta, hkrati pa spomniti na njene najzlahtnejše značilnosti skozi stoletja. Išče znake omike in jih želi predočiti tudi zato, da s tem biča mestne upravitelje, ki izdajajo goriški duh sožitja. Da ne bomo pozabili, kaj smo bili in kaj lahko postanemo. Ruplove izzivalne povesti so pričevanja, pa tudi prave študije, ki slikajo Gorico, ponavadi iz neobičajne perspektive. Avtor odkriva pomen združevanja ljudi, ki se prepoznava v istih vrednotah, kot so družbena angažiranost, solidarnost, zaupanje v prihodnost kljub meji, ki "posiljuje" naravo.

knjižni dar za leto 2001

koledar 2001

Koledar je uredil dr. Jože Markuža. Obsega nad 250 strani in je tradicionalno razdeljen na koledarski del in zbornik. Slikovno gradivo za koledarski del, ki je letos opremljen s fotografijami Gorice v počastitev 1000-letnice njene prve omembe v pisnih virih, pa je prispeval Zdenko Vogrič. Zbornik tudi letos prinaša veliko prispevkov, ki govorijo o življenju in delu Slovencev v Italiji: gre za članke verske, zgodovinske, družboslovne, narodopisne in poljudnoznanstvene narave ter poročila o delovanju kulturnih organizacij, društev in ustanov na Tržaškem in Goriškem.

tragedija v cerknem pozimi 1944

Boris Mlakar

V zbirki Naše korenine je izšla knjiga o dramatičnih dogodkih, ki so leta 1944 v Cerknem privedli do nemškega napada na partijsko šolo s pokolom 47 tečajnikov, čemur je v iskanju t.i. izdajalcev sledila likvidacija štirinajsterice domačinov na Lajšah. Pisec se v rekonstrukciji dogodkov naslanja na vire, predvsem ohranjene v partizanskem in nemškem arhivskem gradivu, ki jih dopolnjuje s številnimi pričevanji. Iz teh raziskav sledi, da so bili obsojenci na Lajšah nedolžni.

sholar iz trente

Joža Lovrenčič

Epska pesnitev Sholar iz Trente je izšla v prvi in doslej edini knjižni izdaji leta 1939. Joža Lovrenčič (1890-1952) je v njej obdelal faustovski motiv iz življenja trentarskega študenta, ki se je zapisal hudiču. Delo vsebuje veliko romantičnih prvin, poudarja krščanske vrednote in narodno zavednost. Pesnitev, požlahtnjena z besedili iz ljudskega izročila, odkriva sodobnemu bralcu svojevrstno zgodbo iz naše davne preteklosti. GMD jo je ponatisnila ob 110-letnici Lovrenčičevega rojstva.

pravljice na potepu

Milan Pasarit

Tržaški pisec in ilustrator je s svojimi pravljicami in ilustracijami že večkrat nastopil na Radiu Trst A in v oddajah Deželne slovenske televizije. V tej zbirki nam prvič v knjižni izdaji prikazuje čarobni svet narave in gozdnih živali, obljuden z vilami in palčki, poln dogodivščin, ki imajo za posledico nastanek marsikaterega naravnega pojava: od močerada, ki ga je nerodni palček poškrpil z rumeno barvo, do mavrice, ki se prikaže, vsakokrat ko... - to in še marsikaj drugega bodo otroci sami odkrili.

Goriška Mohorjeva družba

